Mentor
әдістемелік орталығы

Республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

ÜZDIK QALAM

Ақтөбе қаласы

№20(01) 2025

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Алписов Алтынбек Шукирбаевич.....4
Атаева Гаухар Аккозыевна.....6
Аяпова Динара Елемесовна.....7
Базарбай Дина Агайдарқызы.....9
Диханбаева Айжан Нуржановна.....11
Досымбекова Бахытгуль Ганиевна.....13
Ермухамбетова А.С.....15
Ибрагимова Тоты Жунусовна.....18
Изимгалиева Нурия Сагиндиковна.....22
Кабакова Жанагул Андреевна.....24
Кенжегулова Ляззат Жанатовна.....26
Копчельбаева Дария Даутқановна.....28
Кулик Ирина Юрьевна.....30
Кулкаева Жанаргуль Бисембаевна.....33
Марку Баян Бахитжановна.....35
Мәдениет Майгул.....38
Нургазина Жазира Серикқановна.....40
Пурханов Сабит Кенгесбаевич.....42
Садуанова Жанара Урналдыевна.....44
Сакашева Айнұр Талғатқызы.....46
Сарбасова Жанар Бақытовна.....49
Сарсенбаева Эльмара Мейрбековна.....51
Сатыбалдин Даулет Алиханович.....53
Молбаева Клара Жеткиншековна.....55
Тасболат Құралай Тәуекелқызы.....57
Утарбаева Венера Ерсаиновна.....62
Шаяхметова Нургул Оракбаева.....64
Шаукебаева Индира Актасбаевна 66
Калиева Наргул Изтаевна.....70

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:

Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады. Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:

Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновна п.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбаркызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТАПСЫРМАЛАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МУЗЫКАЛЫҚ ТЫҢДАУ ЖӘНЕ ТАЛДАУ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ

Алписов Алтынбек Шукирбаевич
Байганин аданы Б.Тәжібаев атындағы балалар музыка мектебінің домбыра аспабының оқытушысы

Музыкалық тыңдау және талдау дағдыларын игеру әр түрлі іс-шаралар процесінде жүзеге асырылады. Балалар музыкалық шығарманы тұтастай тыңдай отырып қабылдайды. Бірте-бірте тәжірибе арқылы экспрессивті интонацияны, бейнелеу сәттерін есті бастайды және ажырата бастайды, шығарманың бөліктерін, кіріспе мен қорытындыны ажыратады; регистрлерді, тембрлерді, соққыларды ажырата бастайды, шығармалардың динамикасын, сипатын сенімді түрде анықтайды, таныс әндер мен пьесаларды таниды.

Балалар үшін музыканы тыңдаудың белсенді түрлерімен байланысты музыкалық қабылдаудың түрлері – балалардың өздері қатысатын билермен, ойындармен және әндермен ең жақын, оңай ажыратылады. Музыкалық тәжірибені қалыптастыру өз әнімен сүйемелденетін қабылдаудың белсенді, белсенді түрлеріне сүйенеді. Музыкалық шығарманың, оның табиғаты мен тілінің өмірлік контекстпен байланысы үлкен маңызға ие. Балаларда музыканың одан әрі дамуы үшін белгілі бір жанрдағы музыканың ерекшеліктері мен коммуникативті жағдай арасындағы маңызды ассоциативті байланыстар бар. Мұның бәрі балаларда шығармашылық (шығармашылық) бастаманы дамытуға мүмкіндік береді.

Музыка сабақтарындағы тақырыптардың, сюжеттердің әрқайсысын зерттеу кезінде шығармашылық тапсырмалардың әртүрлі нұсқалары қолданылады. Бұл тапсырмалар жүйесі екі жазықтықта жобаланады: біріншіден, оқушының субъективті тәжірибесіне, өмірлік мысалдарға, балалардың әсеріне, ал екінші жағынан, оларға таныс жағдайларды, бейнелерді, құбылыстарды бейнелейтін өнер туындыларына үнемі жүгіну.

Шығармашылық тапсырмалар жүйесіндегі экспрессивтіліктің музыкалық құралдарын оңтайлы қабылдау және игеру үшін белгілі бір көркемдік сурет пен оны жүзеге асыру құралдары арасындағы байланысты анықтау маңызды.

Шығармашылық тапсырмалардың көптеген түрлері бар.

- Кескінді бір көркемдік қатардан екіншісіне аудару.
- Көру және тыңдау, есту қабілеттерін дамыту.
- Тапсырмаларды жекеден жалпыға дейін құру.

Бірінші нұсқада кескіндеме құралдарымен (түс, графикалық, модельдеу) немесе шығарманың жалпы көңіл-күйін, кейіпкердің белгілі бір белгілерін ауызша сурет салу арқылы беруге арналған тапсырмалар қызықты. Мұндай тапсырмалардың мақсаты-балалардың назарын музыкалық экспрессивтілік құралдарының, көркемдік шешімнің музыкалық образдың сипатымен байланысына аудару.

Музыканың графикалық, түсті модельдеуі музыканың өнер түрі ретіндегі ерекшеліктеріне және бастауыш сынып оқушыларының қабылдау ерекшеліктеріне сәйкес келеді. Түсті таңдау, жалпы графикалық композиция музыкалық бейненің сипатына, эмоционалды тәжірибеге сәйкес жүзеге асырылады. Әсіресе индикативті сәттер: регистрді, әуезді қозғалыс бағытын, динамиканы, ритақты пульсацияны көрсететін сызықтардың ерекше орны. Ауызша сурет салу объектілері-бағдарламалық музыкалық шығармалардағы кейіпкер табиғатын, сыртқы түрін сипаттау.

Шығармашылық тапсырмалардың екінші нұсқасы ассоциативті ойлауды қалыптастыру, пайымдау арқылы салыстырмалы талдау дағдыларын игеру үшін маңызды. Мысалы: бұл бұлт қандай көрінеді? (филиал, дыбыс, музыкалық мотив т.б.). Әлемнің нақты құбылыстарын (аңдардың дауысы, құстардың әні, жапырақтардың сыбдыры) сипаттау қызықты, сондықтан басқа балалар бұл не туралы екенін біледі. Бұл жерде «не естіледі?» ойыны да орынды. Бұл тапсырмалардың барлығы көру, есту және заттар мен құбылыстардың экспрессивті қасиеттерін байқау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

Үшінші топқа жататын шығармашылық тапсырмалар шеңберіне баланың тақырыптың белгілі бір аспектісіне сүйене отырып, оның көркемдік тұтастығын түсінуге көмектесетін тапсырмалар кіреді. Мысалы, мұндай тапсырма: біртұтас бейненің өзгеруіне әкелетін сөздерді, дыбыстарды, түстерді ауыстырудан туындайтын әсер мысалында көркем бөлшектің рөлін түсіну.

Немесе мұндай тапсырма: кейіпкердің мінез-құлқын, оның музыкалық портретін өзгертілген жағдайларда елестету.

Шығармашылық қызметті дамыту, музыкалық экспрессивтілік құралдарын қабылдау біз шығармашылық тапсырмалар жүйесі арқылы жүргізуге болады. Сабақтағы балалардың тәуелсіз шығармашылығы ғана олардың музыканы тыңдау және талдау қабілеттерін дамытады. Шығармашылық тапсырмаларды құрастыра отырып, келесі принциптерді ұстану қажет:

1. Мұғалім музыкалық іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде оқушының шығармашылығын дамытуға баса назар аударуы керек, сонымен бірге музыка тақырыбына сүйене отырып, әр сабақта іс-әрекеттің өзара әрекеттесуінің ең ұтымды жолдарын іздеуі керек.
2. Әр оқушының шығармашылық белсенділігін, қызығушылығын ояту үшін әр түрлі формалар мен жұмыс әдістерін, ең алдымен ойын әдістерін қолдану.
3. Шығармашылық тапсырмалар біртіндеп күрделене отырып, белгілі бір ретпен орындалуы керек (шығармашылық тапсырмалар сериясын әзірлеу).
4. Шығармашылық тапсырмаларда түрлі музыкалық материалдарды қолдану керек: классика, фольклор, заманауи, байсалды (академиялық) және танымал музыка.
5. Сабақтағы шығармашылық жұмыс принципімен қатар репродуктивті типтегі тапсырмаларды да қолдану (қарапайым музыкалық ұғымдарды есте сақтау, композиторлардың есімдерін білу, шығармалардың атауына қарай талдау).

Ең алдымен, балалардың музыкалық және шығармашылық дамуы музыканы қабылдауда, ол туралы ойлауда көрінеді – бұл музыкамен көркемдік қарым-қатынастан туындайтын және оны ұзартатын әрекет.

Тек мазмұны ғана емес, сонымен қатар ойлау формасы (мысалы, өлеңдер), экспрессивтілік, оқушының сөйлеу интонациясы маңызды. Баланың психикалық өмірінің көріністерімен тығыз байланысты сөйлеу интонациясы көптеген қызықты нәрселерді естуге мүмкіндік береді. Сөйлеудің ең эмоционалды түсіне-таңдану, қуаныш, немқұрайлылық, ашуланшақтық баланың музыкаға, моральдық мәселеге деген көзқарасын білдіреді. Сабақта оқушының сөйлеуінің бейнесі мен интонациялық экспрессивтілігінің дамуын бақылау өте маңызды. Бұл балалардың шығармашылық белсенділігін танудың және ынталандырудың кең көздерінің бірі.

Балаларды аспаптық музыка арқылы музыкамен таныстыру арқылы музыканы тыңдау және талдауға үйретеуде олардың шығармашылығына ықпал ету үшін мыналарды есте сақтау қажет:

- оқушы өзінің музыкалық түйсігі айтқандай әрекет етеді;
- мұғалім шығарманың стилі мен музыкалық бейнесіне сәйкес келетін музыкалық аспапты таңдауға көмектеседі;
- мұғалім оқушыға орындау әдісін табуға көмектеседі.

Бастауыш сынып оқушысының жеке басының, оның қызығушылықтары мен бейімділіктерінің еркін шығармашылық көрінісінің тағы бір формасы – «Музыкалық әсерлер күнделігін» жүргізу, онда балалар өз ойларын бейнелейді. Балалар оны екінші сыныптан бастап бастайды. Басында ойлардың қаттылығы мен шектеулілігі сезіледі, бірақ балаларға көмектесу үшін оларға шығарманың авторы, музыканың мазмұны және орындалуы туралы сұрақтар бар жоспар беріледі. Сондай-ақ, өзін тек сабақта ғана емес, үйде де шығармашылық жұмыста көрсетуге мүмкіндік беріледі. Үй тапсырмасы музыка сабақтарына қызығушылықтың пайда болуына ықпал етеді. Балалар, әдетте, суреттерде, өлеңдерде, әңгімелерде музыкадан алған әсерлерін білдіруді өте жақсы көреді.

Шын мәнінде, музыкалық мәдениетті шығармашылық арқылы құру және әр түрлі көркемдік іс-шаралар арқылы ең алдымен өзінің ішкі әлемін құру деп анықтауға болады.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Ахметова А.Қ. Мектептегі музыка сабағын оқыту принциптері. Алматы:, 2002 ж.
2. Дүйсембінова Р.Қ. «Музыкалық білім беру педагогикасы» – Талдықорған: 2001 ж

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚОҒАМДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ҮРДІСТЕР

Атаева Гаухар Аккозыевна
Мұғалжар ауданы Мұғалжар
ЖББО мектебінің
информатика пәнінің мұғалімі

Біз бәріміз бала кезімізден бастап ақпарат алмасу процесіне қатысамыз. Кітап, газет және журнал оқығанда, радио тыңдап, теледидар көргенде, мауқаліммен, ата-аналармен, достарымызбен әңгімелескенде әртүрлі ақпарат аламыз. Адамдардың үйде,мектепте,жұмыста және көшеде бір-бірімен сөйлесуі де информация түрлерінің :сөздердің, ойлардың, хабарлардың, мәліметтердің алмасуына мысал бола алады. Адамдардың араласуы мен бірге жүруі-жұмыс істеу, оқу және ойнау-ақпарат алмасуынсыз мысал бола алады. Берілген ақпараттар өзімізге, заттарымызға қатысты айтылып, айнала ортамызда болып жатқан оқиғалармен тығыз байланыста болады.

Ақпаратты жазу мүмкіндігі пайда болғаннан бастап, ақпарат алмасу тек ауызба-ауыз айтуымен немесе әртүрлі қимылдармен ғана емес, оқу-жазу арқылы да беріле бастады.Оқи білу және ойын жазып жеткізе білу – адамзаттың сауаттылығының белгісі бола бастады. Ойды жазып қалдыру тек мағлұматпен хабар алмасу ғана емес, адамзаттың ізгі қазыныларын ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу мүмкіндігін береді.

XV ғасырда мәліметті қағазға басып шығару станогының пайда болуы кітап шығару ісін жолға қойып,адамзаттың алтын ойларын тікелей көпшілікке жеткізуге мүмкіндік жасады. Кітаптарды, оқулықтарды көптеп басып шығару, көпшілік кітапханаларының ашылуы адамзатты жалпы сауттылыққа жетелеп, мәдениеттің жаңа даму кезіңін бастады деуге болады.

XIX-XX ғасырлардағы телеграфтың, телефонның кез келген қашықтыққа жарық сәулесінің тарау жылдамдығымен жеткізу мүмкіндік береді.Ал теледидардың шығуы үйде отырып-ақ, дүниеде не болып жатқанын біліп, кино, спектакельдерді көріп, оқып үйрену бағдарламаларын толық жүзеге асыра алатын күйге жеткізе.

Мәліметтерді іздеу мен өңдеудің бұрын болмаған жаңа мүмкіндіктерін XX ғасырдың ортасында шыққан электрондық есептеу машиналары (ЭЕМ, шет елдерде олар компьютер деп аталады) берді. ЭЕМ-дер әуелде есеп-кисап жұмыстарын автоматтандыру үшін шығарылған еді. Кейіннен олардағы мәліметтерді магниттік таспаларға жазып,қағазға басып, ЭЕМ экранына шығару қасиеттері бар екені анықталады. Оларды дамыта отырып, архив жасау ісінде, мәтіндерді теріп түзетуде, сызу мен графикалық жұмыстарда,өндірәсті автоматтандыруда және де басқа адамның көптеген қызмет салаларында қолдана бастадық

«Информация» термині латанның түсіндіру, баяндау, білу деген ұғымынан туындаған ағылшынның **information** сөзінен шыққан. Ақпаратты біз ауызша немесе жазбаша түрде, қимыл не қозғалып түрінде бере аламыз. Кез-келген керекті иақпараттың мағынасын түсініп, оны басқаларға жеткізіп, соның негізінде белгілі бір ой түйеміз.

Сабақ үстінде мұғалім жаңа ақпаратты оқушыларға жеткізеді, ал оқушылар оны қабылдап, мағынасын түсініп, естерінде сақтайды және жауап береді. Оқып үйренуге керекті компьютерден де алуға болады, мәселен ол суретерді, оған қажет түсіндіру мәтіндерін, тексеру сұрақтарын арнайы программа көмегімен экранға шығарып береді

Біз өзімізге қажет ақпаратты оқулық пен кітаптардан, газет-журналдардан, теледидар хабарлары мен кинофильмдерден алып, керектілерін дәптерге конспек түрінде жазып аламыз. Өндірістегі ақпарат жиыны сызулар мен мәтіндер түрінде, анықтамалар мен есеп беру, кестелер түрінде кездеседі. Осындай информацияларды ЭЕМ арқылы да алуға болады.

Ақпарат кез келген түрде бізге белгілі бір мағлұматтатар береді. Ол біздің айналамызда не болғаны немесе не болып жатқаны туралы деректер бере алады, мысалы: кеше не істедік, ертең не істейміз, мектеп бітіру кешінде қандай көйлек киеміз немесе қайда жұмыс істейміз деген сұрақтарға жауап бере алады. Бірақ информация әрқашан белгілі бір турде - әңгіме, сурет, мақала

және т.б.түрінде болуға тиіс. Сызулар мен музыкалық шығармалар, кітаптар мен суреттер, спектакльдер мен кинофилъмдер - бәріде информацияны жеткізу түрлері болып саналады. Қандай түрде берілсе де информация өзімізге қоршаған ортаның нақты немесе қиялдағы көрінісі болады.

Жалпы тұрғыдан алғанда, ақпарат – таңбалар мен сигналдар түрінде берілген әлемнің, заттың бейнесі болып саналады. Ақпарат алу дегеніміз-бізді қоршаған құбылыстар мен нысандардың өзара байланыстары, құрылымы немесе олардың бір-біріне қатысуы жөнінде нақты мағлұматтар мен мәліметтер алу деген сөз.

Сонымен, ақпарат – белгілі бір нәрсе (адам, жануар, зат, құбылыс) туралы таңбалар мен сигналдар түрінде берілетін мағлұматтар.

Информацияның түпкі заттық мазмұны оның негізгі қасиеттерін – дәлдігі мен толықтығын,бағалылығы мен қажеттілігін,анықтылығы мен түсініктілігін ашуға көмектеседі.

ПРЕВЕНТИВНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ ОШИБОК

Аяпова Динара Елемесовна
учитель математики КГУ «Гимназия №17»
г.Актобе

В ходе обучения математике популярная поговорка «умные люди учатся на чужих ошибках» практически не работает, так как ошибка в большинстве случаев является необходимой и полезной, ведь она позволяет определить пробелы в знаниях школьника и своевременно их устранить. Главное – правильно относится к ошибке и правильно ее использовать.

Любому учителю обидно видеть в работах учеников ошибки, которые вызваны невнимательностью, пропусками переменных, случайными потерями знаков, скобок и так далее.

Для того чтобы снизить вероятность ошибок, необходимо использовать различные методики предупреждения типичных ошибок, что будет в итоге способствовать повышению уровня математической подготовки школьников.

С точки зрения психологического анализа математических ошибок требуется выявить механизм появления конкретной ошибки в рамках конкретной психологической системы усвоения знаний. При анализе ошибки осуществляется ее демонстрация, то есть происходит выявление ее математической сущности, а также указание наиболее вероятных причин ее появления.

Необходимо учитывать, что все ошибки характеризуются содержанием и причиной появления. При этом содержание находится на поверхности явления, а причину следует искать более глубоко.

Работа над ошибками – это организация работы учеников, направленная на анализ и исправление допущенных недочетов.

Правильно организованная работа:

- обеспечивает дифференцированный подход к обучению;
- является профилактикой будущих ошибок;
- позволяет своевременно ликвидировать пробелы в знаниях и навыках детей;
- формирует умение систематизировать и обобщать, закреплять полученные знания.

Грамотный, творческий подход учителя к организации работы над ошибками создает условия для развития адекватного отношения обучающегося к своим ошибкам, умение работать с ними.

Можно говорить о том, что, после проведения работы над ошибками итоговая оценка отражает действительный уровень усвоения знаний и умений обучающихся. Существует практика, когда некоторые учителя практикуют выставление оценок за каждую проведенную работу. При этом часто бывает, что после работы над ошибками, отметка за проверяемую работу повышается (как правило, на один бал).

Рассмотрим несколько вариантов проведения работы

над ошибками.

В начале урока, после проведения общего анализа проверенной работы, учитель просит поднять руку тех обучающихся, которые допустили ошибки при выполнении задания. К доске приглашается один из обучающихся, который будет выполнять и комментировать аналогичное задание у доски. Обучающийся определяется либо по его желанию, либо по решению учителя. Остальные ученики выполняют работу у себя в тетрадях. Затем все самостоятельно решают задание проверочной работы.

Таким образом, дети «прорешивая» аналогичное задание, прорабатывают ошибки, допущенные не только ими самими, но и остальными обучающимися. Такой подход целесообразен, когда в данном задании большинство учеников допустили ошибку.

Следующая форма работы используется, когда один или несколько обучающихся допустили ошибки в задании, которое большинство обучающихся выполнили правильно. При данной форме организации урока один обучающийся выполняет работу над своими ошибками у доски, остальные обучающиеся исправляют свои недочеты в тетрадях или выполняют индивидуальные задания.

С одной стороны, этот метод позволяет экономить время, затрачиваемое на данную деятельность, с другой — учитель не может контролировать деятельность других детей. Для исправления возникшей ситуации нужно обеспечить каждому обучающемуся возможность обратиться к учителю за помощью, за консультацией.

Бывают ситуации, когда часть обучающихся выполнила проверочную работу на «отлично», т.е. возникает необходимость организовать деятельность этих обучающихся и одновременно организовать выполнение работы над ошибками остальными школьниками.

В этом случае, есть несколько вариантов организации работы на уроке.

Во-первых, «отличникам» можно предложить выполнение индивидуальных заданий повышенного или углубленного уровней, творческие задания, работу по подготовке, например, информационного сообщения к следующему уроку. С остальными обучающимися проводится работа над ошибками.

Во-вторых, обучающихся, показавших высокий уровень усвоения учебного материала, можно привлечь к консультированию других детей. В этом случае возможна организация групповой и (или) парной работы.

Имеют место случаи, когда педагог, в целях экономии времени, выделяет только типичные ошибки, допущенные обучающимися при выполнении проверочной работы, и на уроке проводит работу только с таким видом ошибок. В этом случае работа организовывается фронтально, анализ и исправление типичных ошибок и недочетов выполняет весь класс вместе. При этом у доски работают обучающиеся по желанию, по очереди или по решению учителя, в зависимости от того, кто какие ошибки допустил.

Для того чтобы школьник сознательно усвоил знания, самим обучающимся должен производиться глубокий анализ содержания каждой допущенной им ошибки, а также поиск причин ее появления. В таком случае совершенная ошибка пойдет обучающемуся только на пользу, ведь она будет своего рода сигналом для педагога о том, что не понимает обучающийся. Однако учитель должен правильно понять ход мыслей обучающегося, который привел его к совершению данной ошибки. Поэтому каждая ошибка должна использоваться для глубокого и более детального понимания правил, теорем или понятий.

В то же время необходимо в каждой ошибке различать ее содержание и причину появления. В содержание ошибки включается то, что объективно является неверным или неадекватно выполнено. Причиной же ошибки является какое-то обстоятельство либо совокупность обстоятельств, которые привели к неправильному выполнению обучающимся каких-то действий.

Большая часть ошибок, допускаемых обучающимися, не связана с отсутствием или наличием знаний, хотя, конечно, доведение до уровня автоматизма ряда вычислительных операций позволяет существенно снизить вероятность появления ошибок. Однако при этом необходимо, чтобы ученик все равно руководствовался нужными правилами и постоянно сохранял концентрацию внимания.

Еще один нюанс, который обязательно следует учитывать учителю, заключается в том, что обучающийся перестает делать ошибки в случаях, когда ответственность за их совершение лежит исключительно на самом школьнике. Поэтому, когда обучающийся на уроке задает, например, такой вопрос: «А можно здесь возвести в квадрат?», – то он старается разделить ответственность за возможную ошибку с учителем. Учитель в таких случаях должен правильно реагировать и говорить, что решение должно приниматься исключительно самим обучающимся. Такой подход позволяет почувствовать школьнику ответственность за свои действия и понять, что только он сам может помочь себе при решении различных задач. Здесь работает тезис о том, что кто не ошибается, тот не учится.

Таким образом, ошибка является полезной, главное – правильно к ней относиться, эффективно и грамотно ее использовать.

Литература

1. Амонашвили Ш.А. Воспитательная и образовательная функции оценки обучения школьников: Экспериментальное педагогическое исследование. – М.: Педагогика, 1984.
2. Бабанский Ю.К. Педагогика. М.: Просвещение, 1983.
3. Давыдов В. В. Проблемы развивающего

обучения. Опыт теоретического и экспериментального исследования / В. В. Давыдов. – М.: Педагогика, 1986.
4. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998.
5. Ярский А.С. Что делать с ошибками // Журнал «Математика в школе» – 1998 г. – №2

МУЛЬТФИЛЬМДЕРДІ ДЫБЫСТАУ АРҚЫЛЫ АЙТЫЛЫМ ДАҒДЫСЫН ДАМЫТУ

Базарбай Дина Агайдарқызы
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Абай облысы Бесқарағай ауданы «Долон негізгі мектебі» КММ

Бастауыш сыныптағы «Қазақ тілі» және негізгі орта білім беру деңгейіне арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" (оқыту қазақ тілінде емес) бағдарламаларының мақсаты – қоғамдық ортада қазақ тілінде қарым-қатынас жасау мүмкіндіктерін қамтамасыз ететін коммуникативтік дағдылардың негізін қалыптастыру, оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, қазақ тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, тіл нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

Тіл үйрену біреулер үшін үлкен мәселе болып көріну мүмкін. Мысалы, оқушылардың мотивациясының төмендеуі, тілге қызығушылықтың азаюы. Міне, осы секілді кедергілер тіл үйренуге кедергісін тигізеді. Қазақ тілін үйрену процесінің қиын болу себебі, оқушылардың қызығушылығы төмен деңгейде.

Мен оқушыларға тілді үйрету үшін тамаша бір шешім ретінде мультфильмдерді дыбыстау идеясын ұсынғым келеді. Себебі, қазір балалар түрлі мультфильм көреді және оны қазақшаға дыбыстау туралы ой айтсақ тіпті өзі ізденіп, аудармасын да өзі істейді. Осылайша тіл үйренуге деген әрекеті қалай басталып кеткенін де білмей қалады. Бұл әдіс бізге тек тілдік қабілеттерді ғана емес, эмоция, мәнерлі сөйлеу, және тілдік мәдениетті бірге үйретеді.

Тіл – бұл тек сөздер ғана емес, бұл мәдениет, байланыс, өзара түсіністік. Мультфильмдер арқылы біз қазақ тілін үйренудің шынайы қуанышын бере аламыз.

Ал енді дыбыстауға тоқтала кетейік:

Дыбыс – адам өмірінде қарым-қатынастың ең негізгі құралы болып табылатын қозғаушы фактор. Көрермен мен өнерді байланыстыратын алтын көпір. Сол себепті дыбыстың атқарар рөлі жоғары. Мемлекеттік тілді өскелең ұрпақ арасында кеңінен насихаттау мақсатында біз мультфильмді қазақ тілінде дыбыстау керек деп санаймыз.

Мультфильмдерді дыбыстау (озвучка) — қазақ тілін үйренушілер үшін керемет әдіс, себебі ол тілдік дағдыларды дамытуға қызықты және интерактивті жол ашады. Мұнда мультфильм кейіпкерлерінің дауыстарын салу арқылы оқушылардың сөйлеу, интонация және эмоцияны жеткізу қабілеттері дамиды. Сонымен қатар, олардың айтылым мен қарым-қатынас дағдылары да жетіледі.

Мультфильм, ойын сияқты, баланың санасында белгілі бір белгі, сигнал, реакция туғызады. Мұндай ойын әлеуметтік рөлдерді орындау барысында болашақ іс-әрекеттің негізіне айналады. Бұл әдіс дәстүрлі сабақтың сипатын өзгертеді. Ол оқушының лексикалық қорын ұлғайту және коммуникативті қабілеттерін дамытуға ғана ықпал жасап қоймай, сонымен бірге баланың жеке басын тәрбиелейді, оның лингвомәдени көзқарасын кеңейтуге ықпал етеді.

Мультфильмдермен жұмыс кезінде тілдік дағдылардың (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) төрт түрі де қатысады. Сондықтан мультфильм таңдау және оларға тапсырмалар жүйесін әзірлеу процесі өте күрделі және уақытты қажет етеді.

Біріншіден, мультфильм оқушыларды қазақ тілін үйренуге ынталандыру үшін қызықты болуы керек.

Екіншіден, психофизиологиялық және лингвистикалық тұрғыдан білім алушылардың даму деңгейіне сәйкес келуі керек.

Үшіншіден, мультфильмдермен жұмыс кезінде және оны тиімді пайдалану үшін

- техникалық жағынан сурет пен дыбыс анық және сапалы болуы керек;
- мультфильм кезең кезеңімен көрсетілуі керек;
- ол толық сюжеті бар семантикалық сегменттерге бөлінуі керек;
- мультфильмдегі тіл әдеби тіл талаптары мен

нормаларына сәйкес келуі керек;

● жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қалыпты мөлшерде қолдану керек.

Мультфильммен жұмыс істеу кезеңдеріне келетін болсақ, әдетте:

1) Дайындық кезеңі немесе алдын ала қарау. Бұл кезеңнің мақсаты -одан әрі қарауға мотивацияны қалыптастыру, мәтінді қабылдаудың мүмкін қиындықтарын алып тастау және оқушыларды тапсырмаларды орындауға дайындау;

2) Көру. Бұл кезеңнің мақсаты - мультфильмді түсінуді, оқушының нақты мүмкіндіктерін ескере отырып, тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мен дамытуды қамтамасыз ету;

3)Қараудан кейінгі кезең. Бұл кезеңнің мақсаты білім алушының коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру және дамыту болып табылады;

4) Шығармашылық кезең. Шығармашылық кезеңнің мақсаты - оқушылардың айтылым дағдысын дамыту. Бұл жерде мультфильм кейіпкерлерін дауыстау процесі туралы айтып отырмыз. Мультфильмдерді дыбыстау оқушылардың сөйлеу мәнерін, дұрыс айтылу және тілдік этикетті меңгеруге мүмкіндік береді. Мысалы, өз кейіпкерінің рөліне ену, оның эмоциясы мен сезімі, бір немесе бірнеше басқа кейіпкермен қарым-қатынасқа түсу. Оқушылар интонацияға назар аудара отырып, эмоцияны дауыспен білдіретін кідірістер: ашу, қуаныш, қайғы — мультфильм кейіпкерлерінің бет-әлпетіне сәйкес өз сөздерін бірнеше рет оқиды. Сондай-ақ, оқушылар сыныптастарының жұмысын бағалауды үйренеді, көмектеседі.

Ал енді мультфильмдерді дыбыстаудың оқушылар үшін пайдасы қандай?

Ең алдымен ол оқушылар үшін **тілдік орта құруға** әсер етеді.

Мультфильмдерде бірнеше кейіпкер болады және олардың өздеріне тән дауыс ерекшеліктері де бар. Осыған сәйкес оқушыларға кейіпкер таңдауға мүмкіндік беріліп, олардың сөздерін қазақша аудару ұсынылады. Қазақшаға аударылғаннан кейін оқушылар рөлге еніп, дыбыстау әдісіне көшеді. Осылайша оқушылардың шығармашылық қабілеті дамиды әрі қазақ тілінде сөйлеуі едәуір жақсара түседі.

Екіншіден, оқушылар үшін **айтылым мен интонация** жетіле түседі.

Мультфильмдер кейіпкерлерінің эмоциясы әртүрлі болады. Осы эмоциялардың барлығын оқушы дыбыстау барысында жеткізе білу үшін. Мысалы: қуану, таң қалу, ренжу, қорқу, т.б. эмоцияларды жеткізу барысында оқушылардың интонациялары жетіле түседі. Түрлі эмоцияны бастан кешіреді. Сондай-ақ, сөздерді тек дұрыс айту ғана емес, оны сезіммен жеткізуге де машықтанады. Осылайша айтылым дағдылары дамиды.

Үшіншіден, мульфильмдерді дыбыстау арқылы әртүрлі **сөйлеу стильдерімен** танысады. Мысалы, мультфильмдерде бір кейіпкер ресми тілде сөйлесе екіншісі бейресми немесе қарапайым түрде сөйлейді. Осы арқылы оқушылардың тілдің әртүрлі стильдерімен танысады. Сонымен қатар сөз тіркестерін де меңгереді. Дыбыстау барысында салтанатты, құрметті сөйлеу немесе достық тілде қарым-қатынас жасау тәсілдерін қолдану арқылы осы дағдыларды үйренеді.

Төртіншіден, оқушылардың **топтық және жұптық жұмыс** істеу дағдылары артады. Дыбыстау барысында түрлі эпизодтар болады. Әр оқушы өз рөлін дыбыстау барысында бірлескен түрде топтық та, жұптық та жұмыс жүргізеді. Топтық жұмыс арқылы оқушылардың бірлесіп әрекет ету дағдылары артса, жұппен жұмыс істеу кезінде оқушылардың өзара диалог құру, тілдік қарым-қатынас жасау қабілеттері дамиды.

Мысалы, 5-сыныпта “Қазақстан барысы” тақырыбын және 6-сыныпта “Толағай” тақырыбын өткен кезде, осы тақырыптарға арналған мультфильмдерді таңдап, оқушылармен бірге қазақ тілінде дыбыстадық. Мұндай тәсіл тек тақырыпты тереңірек түсінуге көмектесіп қана қоймай, балалардың тілге деген қызығушылығын оятып, оларды белсенді қатысуға ынталандырды.

Бұл тәжірибелер оқушылардың сабақта белсенді болуына және ақпаратты терең әрі жеңіл қабылдауына мүмкіндік береді деп сенемін.

Осы әдіс арқылы мультфильмдерді оқушыларға дыбыстауды қолданамын дейтін әріптестер үшін мынандай практикалық идеялар мен кеңестер айтқым келеді:

1. Қысқа сахналарды таңдау:

Бастапқыда қысқа көріністерді таңдап, бір-екі минуттық үзінділермен жұмыс жасауға болады. Бұл балаларға кейіпкердің эмоциясын қысқа уақытта жеткізуге мүмкіндік береді.

2. Эмоция бойынша тапсырмалар: Әр оқушыға түрлі эмоцияларды жеткізуді үйрету үшін арнайы тапсырма беруге болады. Мысалы, бір кейіпкердің сөздерін қуанышпен, екіншісін таңғалыспен дыбыстауды ұсыну.

3. Өзгертілген сценарий: Мультфильмнің сюжетіне өз ұсыныстарын қосып, өзгертулер енгізу арқылы қызықты диалогтар ойлап табуға болады. Бұл шығармашылық ойлау қабілетін дамытуға көмектеседі.

Қорытынды

Мультфильмдерге дауыс беру арқылы оқушылар тілді табиғи және қызықты ортада қолданады, бұл олардың сөйлеу қабілетін, сөздік қорын, интонациясын, және сенімділігін арттырады. Мұндай әдіс тілді үйренуді қызықты ғана емес, сонымен қатар тиімді етеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ ҚИЫН БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Диханбаева Айжан Нуржановна
Хромтау ауданы Қызылсу орта мектебінің әлеуметтік педагогы

Бала отбасы жағдайында өмірдегі әртүрлі жағдайларда өзін қалай ұстауы, үлкендермен, кішілермен қалай қарым-қатынас жасауды үйренеді. Ата-анасының қамқорлығы мен сүйіспеншілігін сезінбегендіктен, қайрымдылық пен жылылықты сырттан іздейді. Осының әсерінен олар көшедегі жат қылықтарды бойына сіңіріп алады. Көшедегі кездейсоқ топтарға еліктеп, баланың ішімдік ішуге, темекі шегуге, дөрекі сөйлеуге, құмар ойындарына қызығушылықтары артады. Мұғалімге қарсы сөйлеу, ата-анаға бағынбау, сабақтан қашу сияқты жат қылықтар осының нәтижесі болып табылады. Қиын оқушыларды қайта тәрбиелеу үшін оның жағымсыз әдеттерін жоғалтып, жағымды әдеттерін арттыру қажет. Сондықтан оларды сыныптан тыс іс-шараларға, спортқа, өнерге, техникаға, мектепте үнемі жүргізілетін қоғамдық жұмыстарға қатыстыру керек. Және де белсенділігі мен талпынысына қолдау көрсетіп, сыныпта оның беделін көтере отырып, әрбір жасаған істеріне баға беріп, көңіл бөлінсе баланың өмірге деген көзқарасы өзгерер еді. Мұғалімдер өз тәрбиесінде қиын баланың ар-намысына тимей жеке ерекшелігін ескеріп, педагогикалық этиканы сақтай отырып, қадағалап отырғаны абзал. Себебі мұғалімдердің пікірі қарым-қатынасы оқушыларға үлкен ықпал етеді.

Қиын оқушылардың пайда болуына себепті факторларды атап айтар болсам:

- отбасы тәрбиесінің дұрыс ұйымдастырылмауы , яғни тұрмыстағы ұрыс-талас, дау-жанжал, баланың табиғи психологиялық ерекшеліктерін ескермеу, ата-ананың біреуінің болмауы т.б. жағдайлар себепті болады;
- 2) мектептегі оқу-тәрбие жұмыстарын ұйымдастыруда кеткен кемшіліктер, яғни жекелеген оқушылардың мінез-құлық ерекшеліктерін, ынта-ықыласын, қызығушылығы мен талап-тілегін ескермеуге мүмкіндік берген.
- 3) жұртшылықтың тәрбие процесіне толық көңіл аудармауынан, яғни балалардың тұратын ықшамаудандарында әр түрлі үйірме жұмыстары мен спорт секцияларына тиянақты тартылмауы, бос уақыттарын дұрыс ұйымдастырылмау салдары да негіз болған;
- 4) жастайынан еңбектену әдет-дағдыларын қалыптастырмау.

Еңбек ету арқылы өзін тәрбиелеу процессі жүреді. Өмірге деген көзқарасы жақсы қалыптасады. Осындай әдет отбасында қалыптасу керекті; өзі-өзі бағалау, ең алдымен жеке тұлғаның әрекеті арқылы қалыптастырылады. Бірақ бағаны әрдайым айналадағы адамдар береді. Өзіне деген сенімі өзгелердің пікірі арқылы қалыптасады. Егер айналасындағы адамдар балаға үнемі дұрыс қарым-қатынас жасаса, онда ол өзін осы сыйластыққа лайық екенмін деп санайды. Ал егер, керісінше, оның жасаған істерінің кемшіліктерін бетіне басып, ұрысып, жаратпай жатса, оған өзіне лайық емеспін дегеннен басқа түк калмайды және бұл жағдайда баланың реакциясы әр түрлі (апатия, ценизм) шектен шыккан арсыздық (агрессия т.б.)

Қиындықты шешудің негізгі жолы — отбасында қолайлы қарым-қатынасты орнату. Мінез-құлқы қиын балалармен жұмыс істеу барысында олардың психологиялық ерекшеліктерін есепке алып отыру керек. Баланың жеке қасиетінің психикасынын дұрыс дамып жетілуі үшін педагогтік ұжымдардың кәсіптік білгірлігі, ата-аналардың саналы көзкарасы және осы принциптерге негізделген мектеп пен отбасы арасындағы тығыз одақ нәтижелі жұмыс кажет.

Біз, педагогтар, әсіресе, қиын топқа түрге жататын балалардың жеке ерекшеліктерін есепке алып отыруымыз шарт, олардың ақыл-ой функцияларын дамытуға әрекеттенуі, бұл балалармен адамгершілік және мөлшерді меңгертуге қабілеттендіру, өз құрбы-құрдастарымен өзара катынастарын жақсартуға көмек қолын тигізуі керек. Осындай оқушыларға педагог тарапынан гуманистік қасиеттер мен этикалық талап тілектер коя білетін педагогтік шеберліктер қажет.

Көбінесе, баланың мінез-құлқының дұрыс қалыптаспауы отбасына байланысты. Отбасында дұрыс тәрбие бермеуден баланың мінезі қиындай түседі. Бұл — отбасы кемшілігі. Көріп отырғанымыздай, «қиын» топтағы балалар, тамыры терең кеткен әртүрлі әлеуметтік жағдайлардан болатыны белгілі болды. Қиын балалармен жұмыс істеудің негізгі шарттары жайлы айтар болсақ:

1. Әрбір қиын баланы жан-жақты зерттеп, мінез-құлықтарының бағыт-бағдарын айқындау, оның ішіндегі адамгершілік типтегі қасиетін іріктеп алу.
2. Әрбір оқушының адамгершілік сынды таякірибелердің құра біліп, соның негізінде тәртіпті,

айналасындағы өмірге көзқарасты, ұжымдық қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру.
3. Әрбір жеке тұлғаның ерекшеліктері мен мүмкіндіктеріне және творчестволық талап-тілектеріне орай, қабілеті мен икемдектерін дамыту, қоғам жұмыстарына қатыстыру
4. Кейбір қиын оқушылардың оқу-тәрбие процесінде ұжымдық омір қарым-қатынастарында ұсқынсыз ауытқушылықтар болса, дер кезінде сол үшін беріп, одан сақтандыру, оны туғызатын әрекеттерді жою. Әңгімелеу оқу тәрбие процесінде ең қажетті құралы. Оқушының жеке басына түскен жағдай, оны ортаға салуға болмайтындай болса, онда мұғалім тәжірибелі педагог баламен жеке сырласу аркылы көздерін жеткізеді. Осындай топтағы балаларға жекелей жұмыс, педагогикалық әдістемелер қажет.
Әлеуметтік педагогтың жұмысындағы ең белгілі әдістерінің бірі – бақылау әдісі. Баланын іс-қимылын, сөзін әртүрлі іс-шаралардан байқау. Жүйелі және нәтижелі жұмыс аркылы ол баланың мінезінде ауытқушылықтар болса, сөзінде береке болмаса, ол баламен жеке жұмыс ұйымдастыру керек. Бақылауды қалыпты жағдайларда жүргізу өте тиімді: ойын кезінде сабақта, әртүрлі іс-шараларда үнемі көңіл аударып, жүйелі жұмыс жүргізу керек.

Олай болса, қиын балалармен жұмыс және тәртіп бұзушылықтың алдын алу мәселесі қазіргі кезеңде мектеп әрекеттерінің ішіндегі маңызды міндеттердің бірі болып саналады. Осы мәселе бойынша педагогикалық-психологиялық жұмыс жасай отырып, «қиын балалармен» әртүрлі іс-шаралар жүргізу жолдарын жетілдіру, оқушыларға құқықтық білім беру, жоғарғы әлеуметтік құқықтың мәдениетін қалыптастырудың тиімді әдіс-тәсілдерін табу және жүргізу қажет. Қиын оқушылармен жүргізілетін жұмыстың алғашқысы әрбір оқушыға күнделік арнау, оны бақылап, зерттеу жұмыстар жүргізу және оның нәтижесін жазып отыру қажет. Күнделік ыңғайлы, тиімді, ұзақ уақыт пайдалануға лайықты болуы тиіс.
Қазіргі қоғам жастардан үміт күтуде. Оларға мектеп те тәрбиеге шақырып, білім алуына жағдайлар жасауға заман талабына байланысты жастарға білім беру мемлекетіміздің басты міндеті, болашақ ұрпақтарымыз білімді, саналы азамат болып шығу, озық мемлекеттердің қатарына қосылу керек. Олай болса, тәрбиені күшейтуіміз қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. С.Алтынбаева. Қиын балармен балалармен жұмыс//Қазақстан мектебі. -2018 №6 34-36 бет
2. Ү.Б. Жексенбаева. Балалардың дарындылығын диагностикалау әдістемелік құрал. «РАД иАЛ» баспасы «Алматы» 2015.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ФОРМИРОВАНИЕ ПАТРИОТИЗМА В РАМКАХ ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСА «БАУЫРЖАНТАНУ»

Досымбекова Бахытгуль Ганиевна
учитель русского языка и литературы
Алматинская республиканская школа
«Жас улан» имени
Бауыржана Момышулы

Патриотическое воспитание является составной частью национальной идеи и общественной деятельности в Казахстане. Ориентация на национальные ценности, социально-политические изменения в стране поставила на повестку дня вопросы формирования, развития, становления, воспитания патриота, гражданина, специалиста.

Сегодня одним из стратегических трендов развития Казахстана является новый казахстанский патриотизм. Как отметил Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев на VI съезде молодёжного крыла партии AMANAT, “ Молодёжь должна ценить честный труд и быть сильной духом. Должна уметь ставить интересы государства выше всего. Для этого нужно знать родной язык, чтить традиции и историю своего народа. Это – святой долг каждого молодого человека, и об этом надо помнить всегда”, – подчеркнул Глава государства [1].

На жизненном примере национальных героев Казахстана - таких, как Бауыржан Момышулы, Маншук Маметова, Алия Молдагулова, Хиуаз Доспанова, Ади Шарипов, Иван Панфилов, Талгат Бегельдинов, Сагадат Нурмагамбетов, Тулеген Тохтаров, особенно эффективно можно совершенствовать патриотическое воспитание учащихся, уланов военных школ, курсантов и офицеров казахстанской армии. В связи с этим, хотелось бы поделиться опытом реализации программы факультативного курса «Бауыржантану». Цели и задачи курса: формирование чувства любви к своей родине, истории и культуре, привитие национального духа, любви и гордости за свой народ.

Методы и технологии: прием **«Мозговой штурм»**

«Кластер» Великий сын казахского народа

Стратегия «Радуга». Неструктурированное деление на 4 группы. Представитель вытягивает из конверта название- задание для команды- Ключевое слово – задание для команды «Бауыржан-герой», «Бауыржан – общественный деятель», «Бауыржан – писатель», «Бауыржан –след в войне».

«Интерпритация». Творческая работа. Проведите репортаж на тему: «Бауыржан Момышулы - символ духа и чести»

«Свободный микрофон». Подготовить устное сообщение на основе одной из цитат Бауыржана Момышулы.

«Круглый стол». Обсудите проблему «Бауыржан Момышулы - символ духа и чести».

Исследовательская работа. Научные проекты в Республиканском конкурсе научных проектов РНПЦ «Дарын». Темы проектов: «Его имя носит наша школа», «Военная тактика Б.Момышулы по книге А.Бека «Волоколамское шоссе», «Образ легендарного героя Б.Момышулы».

Прием «Интерпретация». Подготовить таргет или видеоролик на тему «Бауыржан Момышулы - лицо героя» в социальных сетях.

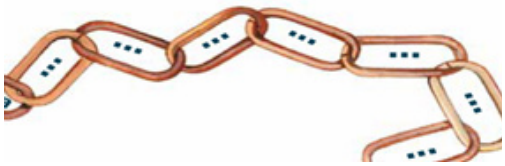
«Исторический диктант». Опиши биографию Б. Момышулы после войны

«Видеосюжет». Определи тему урока по сюжету видео.

Интерпретация. Попросите учащихся прочитать книги Б. Момышулы. Бауыржан Момышулы говорил, что «любая цель в жизни достигается только борьбой, а обособленность служит главной преградой на пути к мечте».

Используйте прием «Микрофон». Учащимся надо быстро и поочередно высказываться о чести, доблести, передавая друг другу воображаемый «микрофон».

«Цепочка». Выпиши личностные качества Б. Момышулы

Прием **«Письмо герою дня»** Задание: написать письмо Бауыржану Момышулы со словами благодарности и восхищения.

Ролевая игра. Инсценировки из произведений Б.Момышулы «Наша семья», А.Бека «Волоколамское шоссе»

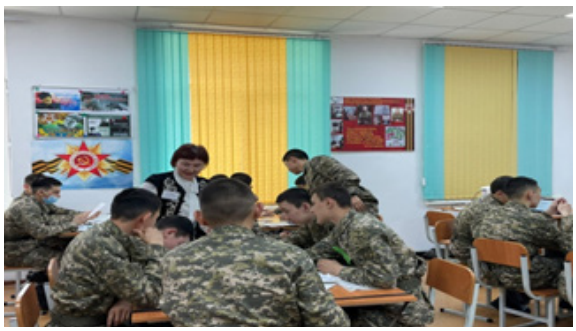
Челлендж по крылатым высказываним Героя Советского Союза Бауыржана Момышулы.

Уроки мужества. «Бауыржан Момышулы-легендарная личность казахского народа»

Литературная гостиная.

Программа «Бауыржантану» вносит свой вклад в воспитание активных, патриотически любящих граждан, формирование всесторонне развитой личности, с более глубоким чувством ответственности в воспитании патриотов, используя все возможности. Учащиеся развивают разговорную речь, они могут проводить лингвистический анализ, расширяется их словарный запас.

Результаты обучения:

- привыкает к взаимному обсуждению, формированию собственного мнения на основе доказательств;
- устанавливает активные языковые отношения внутри группы;
- пытается решить задачу самостоятельно, учится выполнять творческие работы;
- умеет искать ответы на поставленные в задании вопросы и высказывать собственное мнение;
- совершенствуются навыки устной речи, развиваются навыки составления текста, умение логически систематизировать мысли.

тәрбие процесін ұйымдастыруда оқытудың жаңа технологияларын жетік меңгеріп қана жетуге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

«ИНТЕРНАТТЫҚ МЕКЕМЕЛЕРДЕ ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫ ЕҢБЕК АРҚЫЛЫ ҚОҒАМҒА БЕЙІМДЕУ»

Тәрбиеші Ермухамбетова А.С
Абай облысы білім басқармасының
«Семей қаласының арнаулы әлеуметтік
қызметтерге мұқтаж балаларды қолдау
орталығы» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

2021ж-2024

Еңбек әрекеті тұлға дамуының маңызды факторларының бірі

болып табылады.Қазіргі өмір интернаттық мекемелерден еңбек тәрбиесінің мәселелерін тиімді шешуді талап етеді. Мекемедегі жұмыс, оның ішінде танымдық жұмыс тәрбиеленушілердің жасына байланысты психофизиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, тұлғалық және әлеуметтік бағыттылығы бар мақсатты, мазмұнды, жан-жақты әрекет болуы керек.

Интернаттық мекеме жұмысының мақсаты мен сипатын қайта қарастыру ерекше білім беруді қажет ететін балаларды еңбекке тәрбиелеудің мақсаттары мен міндеттерін шешудің жаңа стандартты емес тәсілдерін өмірге әкелді. Еңбек тәрбиесінің жаңа технологиялары енгізіліп, еңбек тәрбиесі сараланып, материалдық базасы жетілдіріліп, жаңа оқу курстары енгізілуде.

Еңбек тәрбиесі – бала тұлғасын жан-жақты дамытудың маңызды құралы. Жұмыс қанағаттану және қызығушылық әкелуі керек. Және бұл бала үшін шамаасы келетін жұмыс болса және ол басқа адамдарға пайда әкелетіндігін түсінсе ғана мүмкін болады.

Еңбек тәрбиесі бойынша жұмыс мынадай **мақсатты** көздейді - оқушыларда еңбек әрекетінің негіздерін, еңбек әрекетінің қажеттілігі туралы түсінікті қалыптастыру.

Сондай-ақ міндеттері:

- еңбек дағдыларын дамыту;
- еңбекке деген оң көзқарасты тәрбиелеу.

Еңбек тәрбиесі процесінде алынған білім, біліктілік, дағдылар педагогикалық іс-әрекеттің түпкі нәтиже де емес, адамның негізгі қабілетін, яғни еңбекке деген қабілеттілігін дамыту құралы болып табылады.

Балаларды еңбекке араластыруда балалардың физиологиясы, олардың денесі мен психикасының ерекшеліктері, олардың заттармен, құралдармен, еңбек нәтижелерімен, еңбектің өзімен қарым-қатынасы және еңбекке қатысушылармен тұлғааралық қарым-қатынастарын есепке ала отырып жүзеге асыру қажет.

Тәрбиеленушілердің еңбек процесінің өзіне деген қалыптасып келе жатқан қарым-қатынасының нәтижесінде қоғам әл-ауқатының бірден-бір көзі және тұлғаның дамуы мен қалыптасуының шарты ретінде еңбек ұғымы қалыптасады. Балалардың шыдамдылық, еңбексүйгіштік, зейінділік, әділдік, ұқыптылық, ұйымшылдық, еңбексүйгіштік, тәртіптілік, өзін-өзі сынай білу сияқты жеке қасиеттерді қалыптастыруда еңбек процесіне қатынасының маңызы зор.

Еңбек тәрбиесінің формалары:

- жеке форма (орындалатын жұмыс тапсырмаларын орындау),
- ұжымдық (тәрбиеленушілердің одан әрі дұрыс жұмыс істеуі үшін қажетті практикалық жаттығулар арқылы, бос уақыттағы қоғамдық пайдалы және өнімді жұмыс, қоғамға бейімделу).
- топтық (еңбек тақырыбындағы ертеңгіліктер, мерекелер)

Еңбек тәрбиесі бойынша әрбір тәрбие сағатын жүргізу әдістерін таңдау, оқу, тәрбиелік және кәсіптік бағдарлау міндеттеріне, оқытылатын материалдың мазмұны мен сипатына, тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктеріне және олардың еңбекке дайындық деңгейіне байланысты. Әрбір әдістің өзіндік ерекшеліктері мен қолдану аясы бар.

Түсіндіру- бұл әдіс мысалы тәрбиеленушілерге, мінез-құлық ережелері мен әртүрлі еңбек әдістерінің орындалу реттілігін жеткізу үшін қолданылады. Түсіндірме жұмысы тәжірибелік жұмыстар (мысалы, күрекпен, тырмамен) алдында қауіпсіздік ережелерін хабарлау үшін қолданылады. Түсіндірме жұмысы тәрбиеленушілермен жұмысты бастамас бұрын жүргізілуі керек.

Телебағдарламалар мен фильмдерді ұжымдық қарау және кейіннен талқылау ерекше білім беруді қажет ететін балаларды олардың мазмұны мен идеялық мәнін дұрыс түсінуге үйретеді, кез келген еңбек жетістігінде, ең алдымен, адам-құрылысшыны және т.б.

Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды еңбекке тәрбиелеу үшін ең қолайлысы – бұл тәрбиеленушілердің еңбекке деген жеке көзқарасын көрсете алатын сабақтан тыс бірлескен іс-әрекет (ұжымдық шығармашылық әрекет) тәрбиеленушілерді қызықтыруға мүмкіндік беретін ортақ іс. Олардың жақсы жақтарын ашады, өз білімі мен дағдыларын басқа адамдарға көрсетуге мүмкіндік береді.

Тәрбиеленушілердің білім және біліктілік дағдыларын арттыру, түсінігін, бейімділіктері мен қабілеттерін пайдалану мүмкіндіктерін кеңейту мақсатында ұсынылады.

Үйірмелерде тәрбиеленушілерді еңбекке баулуда үлкен көмек көрсете алады. Үйірмелерде тәрбиеленушілерді белгілі бір мамандықтармен таныстыру барысында олардың дағдыларды меңгеруге, еңбек және танымдық белсенділігін, дербестігін дамытуға бағыттауға болады.

Негізгі міндет – еңбек дағдыларын дамыту және жетілдіру, қажетті мінез-құлық көзқарастарын және осы балаларға оқуды аяқтағаннан кейін өзін-өзі материалдық жағынан қамтамасыз етуге, ұжымда өмір сүруге, мүмкіндігінше, әлеуметтік өмір сүруге мүмкіндік беретін жеке қасиеттерді дамыту. қоғамға бейімделу.

Білім алу қажеттілігі ерекше білім беруді қажет ететін балаларды еңбекке үйрету қалыпты дамып келе жатқан балаларға қарағанда әлдеқайда маңызды. Бұл олигофренияның қоршаған ортадан алынған ақпаратты өз бетінше қабылдау, түсіну, сақтау және өңдеу қабілетінің әлдеқайда төмендігімен, яғни танымдық әрекеттің әртүрлі аспектілерінің қалыпты дамуымен байланысты.

Педагогикалық процесс келесі жұмыс түрлеріне негізделеді: тұрғын үй гигиенасын сақтаудың жаңжақты дағдысын қалыптастыру, өз үйі, оның интерьері туралы түсініктер, балалар үйінің үй-жайлары мен аумақтарын тазалау үшін тұрмыстық заттарды пайдалана білу, асханада және басқа үй-жайларда жұмыс істеу процесінде еңбек дағдыларын қалыптастыру. Тұрмыстық жұмыс біздің күнделікті өмірімізде өте маңызды орын алады. Тазалау, жуу, үтіктеу және басқа да тапсырмаларды сан жетпейді. Балаларды үй шаруасымен айналысуға дағдыландыру керек, өйткені біз оларды болашақ тәуелсіз өмірге дайындауымыз керек, ең бастысы, біз балаларды үй міндеттерін орындауға тарта отырып, оларды бір-біріне қамқорболуға тәрбиелеуіміз керек. Сол арқылы асыл қасеттерді қалыптастырамыз.

Еңбек тәрбиесі күнделікті жұмыстан басталады.

Балалар кез келген тапсырманы, үлкендердің нұсқауларын, үй шаруасына көмектесуге барынеттерімен кіріседі, бірақ сонымен бірге олар нәтижеден гөрі істің процедуралық жағына көбірек ұнайды; олардың жұмыс белсенділігі көбінесе басқалардың назарына және олардың оң реакциясына байланысты. Осыған байланысты балаларға еңбектің алуан түрін ұсыну, олардың мазмұнын жаңарту, еңбекке деген құштарлық пен табысқа деген сенімін қолдау, олардың іс-әрекетінің нәтижелеріне эмоционалдық қатынасты ынталандыру қажет. Сондықтан тәрбиешілер балалардың бойында еңбек дағдыларын қалыптастыруға ғана емес, олардың өз еңбегінің нәтижесін, оның пайдасын көруге көмектесуге ұмтылуы керек. Жетістікке жетуге деген ұмтылыс еңбекке деген қажеттілікті ынталандырады. Еңбектің тәрбиелік әлеуетін шебер іске асыру маңызды, оның мақсатына жету және нәтижесінде кез келген қажеттілікті қанағаттандыру жаңа немесе жаңа қажеттіліктердің пайда болуына әкеледі.

Интернаттық мекемеде тұратын балалар еңбек дағдыларын үш бағыта да меңгереді. Балалармен келісе отырып жасалған кесте бойынша кезекшінің міндеттерін орындайды. Келесі тәрбиелушінің наразылығы болмайтындай етіп кезекшілік міндеттерін мінсіз атқарады. Сонымен бірге тәрбиеші үнемі жұмыс процесіне белсене қатысады, үнемі көмектеседі, қалай дұрыс жұмыс істеу керектігін ұсынады. Ерекше білім беруді қажет ететін балалар өздерінің болашақ тәуелсіз өмірінде пайдалы болатын дағдыларды меңгереді. Олар балалар үйі аумағындағы барлық жұмысты дұрыс жолға қоюды үйренеді.

Адамгершілік тәрбиесінде еңбек қызметі ерекше маңызды рөл атқарады. Жұмыс саяси тұрақтылықты, тәртіпті, дербестікті, бастамашылдықты, қиындықтарды жеңе білуді дамытады, сапалы жұмысқа қызығушылық танытады.

Осы бағытта өз тобымның балаларымен, оның ішінде ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс жасай отырып, мен «Тәттілер әлемінде» атты ас үйдегі, «Топтағы өсімдіктерді күту» сияқты практикалық жұмыстар өткіземін. Топта жұмыс істеу барысында балалар қарапайым жұмыс тапсырмаларын орындау арқылы тәрбиешіге көмектесуге тырысады. Балалар міндеттерін жатын бөлмеде, ас үйде, жаз кезінде «Сауықтыру лагерінде» шамаларына қарай орындауға тырысады. Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқыту мен тәрбиелеуде осы ерекшеліктерді ескеру қажеттілігіне әкеледі. Бұл, ең алдымен, еңбек әрекетінің әртүрлі түрлерін түзету мақсатында қолдануға қатысты. Еңбек өз-өзіне қызмет көрсету, үй шаруашылығында жұмыс істеу, өсімдіктерді күту сияқты жұмыстардың оқу-тәжірибелік іс-әрекеттер процесінде орын алуы мүмкін .

Үй-шаруашылығымен табиғаттағы еңбектің байланысы еңбек тапсырмаларының көпшілікпен, бірлескен ұжыммен орындауға тәрбиелейді. Ерекше білім беруді қажет ететін балалар ұжымының тұжырымдамасы әдеттегідей, бірақ біз тәрбиешілер ортақ жұмысты орындау үшін бірлескен жұмыс түрлерін қолданамыз (біз екеуміз, үшеуміз), бұл оның мақсатын анықтауға, алдағы жұмыс барысын жоспарлауға және жауапкершілікті бөлуге көмектеседі. Бірлескен кезде жүктелген тапсырманы тезірек және жақсырақ орындай алатынымызды атап өту керек.

Ерекше білім беруді қажет ететін бала,егер

еңбекке берілсе ол табысты болуға, қоғамға кіруіне мүмкіндік алады, оның адамдардың өмірі мен қызметі, жұмысының пайдасы мен нәтижелері туралы идеялары кеңейеді және нақтыланады, көру-қозғалыс координациясы және ұсақ моторикасы. дағдылары дамиды, қимыл-қозғалысы үйлестіріледі. Соның нәтижесінде еңбексүйгіштік пен еңбекке деген қажеттілік қалыптасады, еңбекке психологиялық және практикалық дайындық қалыптасады. Осылайша, еңбек дағдыларының әдістері, әртүрлі еңбек схемаларымен байланысы (өзіне-өзі қызмет көрсету және мәдени-гигиеналық дағдылар, үй шаруашылығы, ашық жұмыс, қол еңбегі) Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың даму деңгейіне жақсы әсер етеді, олардың әлеуметтік даму мәселелерін, ойындар мен әлеуметтік сынақтарды тиімді шешуге мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер

1. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан Республики Казахстан.01.06.2015 г. № 348
2. «Бала құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 08.08.2002 ж. № 345- II 6.
3. «Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы» Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 29 желтоқсандағы N 114-IV Заңы
4. Малкина Т.С., Рифферт Л.И. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в современном образовательном учреждении // Материалы международной научно-практической конф. «Актуальные проблемы теории и практики инклюзивного образования». – 2016. – С.14-16.
5. Трохирова У.В., Зимина Е.В. Инклюзивное образование как фактор повышения качества жизни детей-инвалидов // Известия Иркутской государственной академии. – 2014. – № 3.
6. Смолярчук И.В., Толстошеина В.М., Вязова Н.В. Психолого-педагогическое сопровождение детей в инклюзивном образовании // Поволжский педагогический вестник. – 2014. - №1
7. Инклюзивное образование. Выпуск 1. – М.: Центр «Школьная книга», 2010. – 272 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТАПСЫРМАЛАР АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН МОЛАЙТУ

Ибрагимова Тоты Жунусовна
Астана қаласы Сарыарқа ауданы
Шәкәрім атындағы
№56 мектеп-лицейінің бастауыш сынып мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі білім берудің басты мақсаты -шығармашыл тұлға қалыптастыру. Егеменді еліміздің ең басты мұраты өркениетті елдер қатарына көтерілу болса, ал өркениетке жетуде жан-жақты дамыған, рухани бай тұлғаның алатын орны ерекше. Осы орайда оқушының танымдық, шығармашылық қабілетін дамыту мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған жауапты міндеттердің бірі.

Шығармашылық дегеніміз-оқушының белсенділігі мен дербес іс-әрекетінің ең жоғарғы түрі. Бұл мәселені шешуде шығармашылық тапсырмалардың орны ерекше. Шығармашылық бағыттағы тапсырмалар оқушының білім деңгейін - оқушылық деңгейден шығармашылық деңгейге көтеруге жол ашады.

Бүгінгі таңда оқушылардың сөйлеу мәдениеті жоғары деп айта алмаймыз. Оның бірден бір себебі, көркем әдебиет оқитын оқушы жоқтың қасы. Қазіргі таңда оқушылардың әдеби шығармалармен танысуына, көркем шығармалар оқуына уақыт аз, ынта төмен. Оқушылар әдеби көркем шығармаларды оқу арқылы жан-жақты әдемілікті меңгереді, әдемі сөйлеу, өздерін кейіпкерлермен салыстыру, терең ойлау, шығармалардағы оқиғаларды елестету арқылы сыни ойлайтын дәрежеге көтеріліп,өздерінің ерекшеліктерін қай жерде де байқата алады. Болмыс, бітіміндегі қасиеттерді әдеби кейіпкерлердің әрекеттері мен сөздері негізінде қалыптастыру мүмкіндігі туындайды. Білім берудегі жаңа тәсілдердің орны бөлек, дей тұрғанмен, кітап еш уақытта екінші кезекке өтпеуі тиіс.

Оқушының шығармашылық қабілетін ашу, оны алға қарай дамыту үшін жоспарлы істің мақсаты мен міндетін айқындап алу қажет.

Мақсаты: Баға жетпес байлығымыз, бар білімнің бастауы ана тілімізді оқытуда жан сарайы кең, ұлттық рухы зор, дүниетанымы бай, ізденімпаз, шығармашыл тұлға қалыптастыру.

Оқушының шығармашылық қабілетін дамыту жолдарын екі кезең арқылы жүзеге асыруға болады. **Бірінші кезең**-жаңаны,тың нәрсені дамыту, түпкі идеяны табуға ұмтылу. Бұл кезеңде әдеби шығармашылық тапсырмалар беріліп, төмендегідей талаптар бойынша жұмыс жүргізіледі:

- шығарманы бөлімдерге бөліп, тақырыбын жазып келу;
- кейіпкер тобын ажыратып, олардың арасындағы шиеленісті түсіндіру; шығарма мазмұнына сай қанатты сөздерді ойлап жазу;
- әңгіменің белгілі бір бөлімінің көркемдік ерекшелігіне талдау жүргізу.

Б.Момышұлының «Ұшқан ұя» шығармасын оқыта отырып, оқырмандар талқылауын ұйымдастыру жоспарланды.

Бауыржанның туысқандарын анықтайтын кесте жасау

- Бауыржан тыңдаған аңыз әңгімелер
- Асау тайды үйрету, садақтың оғын дайындау сияқты ұлтымызға тән ерекшеліктер жазылған. Осы арқылы автор не айтқысы келді?
- Бауыржан шығармада ата-анасынан алған тәрбиені ерекше атайды. Себебі неде?

Екінші кезең-қиял, ұшқыр ой қалыптастыру. Бұл кезең -оқиға құрудың, образ жасаудың мүмкіндігі бар кезең. Мұнда оқушыға ертегі, әңгіме, мақалдарды жалғастырып жазу және аяқтау тапсырылады. Оқушы қиялға ерік беріп, оқиғаны дамыта отырып, шығармашылық жұмыс істейді. Өз бетінше ізденуі - шығармашылық қабілетті ашудың көзі. Бұл бағытта төмендегідей жұмыстар арқылы оқушының таным көкжиегін арттыра түсеміз.

- Логикалық ойын дамытатын тапсырмалар (сөзжұмбақ, ребус шешу, жұмбақ, мақал-мәтел, қанатты сөздер құрастыру).
- Берілен тапсырманы түрлендіру бағытындағы жұмыс түрлері (мәтінді өңдеу, берілген мәтіннен диалог құрастыру).
- Өз ойынан еркін тақырып құрастыруға берілген жұмыс түрлері (өлең, ертегі, әңгіме, шығарма жазу).

Оқыту үрдісінде баланың ізденушілік-зерттеушілік әрекетін ұйымдастыруды басты назарда ұстау керек. Бала өзінің бұған дейінгі білетін білігінің жаңа мәселені шешуге жеткіліксіз екенін сезінетідей жағдайға тірелуі керек. Сонда ғана ол білуге ықыластанады, әрекеттенеді. Сабақ барысында мұғалім ұйымдастырушы, бағыттаушы адам ретінде болуы тиіс. Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тыңдалады. Оқушы өз тұжырымын дәлелдеуге талпыныс жасайды. Әдіскер-ғалым Қ.Тасболатов «Проблемалық ситуация тудыру-оқушыларға сұрақ

қойып, оны шешу ғана емес, мұндағы сұрақ оқушыға бейтаныс, өздігінен ізденіп, өзінше қорытынды жасай білетіндей сұрақ болуға тиіс» дейді. Бұл орайда оқушыларға танымдық сұрақтар қоюдың маңызы зор.

Шығармашылық сипаттағы сабақтар түрлерін жүйелі ұйымдастыру арқылы оқушылардың танымдық белсенділігі қалыптасып, ұстазы берген ақпаратты, іс — әрекет тәсілдері мен бағалау өлшемдерін қамтитын қоғамдық және ұжымдық тәжірибе тағылымдарын игеріп қана қоймай, оқушы барлық іс-әрекетте шығармашылық бағыт ұстанады, қабілет, білігін ұштай түседі.

Шығармашылық сабақтардың оқушылар үшін мынадай маңызды жақтары бар:

- оқушының танымдық іздемпаздығы қалыптасады;
- сұрақтарды, мәселелерді терең талдауға үйренеді;
- шығармашылық ой — өрісі артады;
- кітаппен жұмыс, көркем және ғылыми әдебиеттер, баспа материалдарымен жұмыс істеу біліктерін қалыптастырады;
- ұжымдық ой — пікірлері жетіледі, топ мүшелерінің пікірлерімен ортақ тұжырым жасауға үйренеді;
- мұғаліммен оқушылардың қарым — қатынасы ынтымақтастықта болып, сенімділіктері артады;
- оқушы өз ойын еркін айтуға, сөз мәдениетіне үйренеді;
- білімін жүйелі түрде толықтыруға үйренеді;
- өз әрекетіне сын тұрғысынан қарауға үйренеді;
- тұжырым жасап қорытындылауға үйренеді;
- оқу міндеттерін тиімді шешу мүмкіндігін таниды;
- дүниетанымы кеңейіп, рухани дамиды;
- дарынды тұлға ретінде “мен” деген пікірі қалыптасады;
- бәсекелестік қабілеттері дамиды;
- мұғалімге тәуелділіктен арылып, шығармашылық жұмыстарға белсене араласуға үйренеді.

Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыруда мына жолдарды есте ұстанған жөн: Сабақты халық педагогикасымен ұштастыра отырып оқыту

Оқыту мен тәрбиенің қайнар көзі -халықтық педагогика. Балаларды халықтық салт-дәстүрді, әдет -ғұрпты қастерлеп құрметтеуге үйреткен, тәрбиелеген абзал. Халық педагогикасының түрлерін сабақта пайдалану-оқушылардың сабаққа қызығушылығын, белсенділігін, шығармашылық қабілетін дамытуда өте тиімді екені мәлім.

Өнермен байланыстыра оқыту

«Әнге әуес, күйге құмар бала жаны сұлу, өмірге ғашық болып өседі»

Көркемөнердің бір саласы болып келетін әдебиет пәнінің басты құралы — сөз өнері. Ендеше «Әдебиет пен өнерді» байланыстыра оқытуды жүйелі түрде сабақ барысында қолдану нәтижесі жоғары жетістіктерге жетелейді;

Пікірсайыс сабақтарын өткізу үшін алдымен жақсы жағдаят бола алатын тақырып таңдалғаны жөн. Тақырып сәтті таңдалған уақытта оқушылардың этикалық — эстетикалық талғамын оятып, сезіміне әсер етіп, білім іскерліктерін, шығармашылық мүмкіндіктерін дамыта аламыз.

Ғылыми — зерттеу жұмысына баулу, бағыттау

Оқушыларды ғылыми жұмысқа баулудың басы оларды өз беттерімен орындалатын зерттеу, іздендіру бағытындағы тапсырмаларға төселдіруден басталады. Шеберлік-сөздің орнын таба білу. Әрбір сабақ басталар алдында оқушыны қызықтырып әкететіндей кіріспе ойлап табу керек. Бейнелі сөздер, қызықты мәлімет, тартымды үзінді оқу мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Қазақ тілі сабағында оқушыларды шығармашылық жұмыстарға жетелеуде жазба жұмыстарының маңызы зор. Жазба жұмыстары - оқушының іс-әрекетіне негізделген ой еңбегі, шығармашылық ізденісінің жемісі, білімінің көрінісі.

Қазақ тілінде жазба жұмыстары арқылы шығармашылық жұмыстарға қол жеткізу -мұғалімнің де шеберлігін талап ететін өнімді ізденіс.

Жазба жұмыстарының түрлеріне жаттығулар, түрлі мәтіндер, диктант, мазмұндама, шығарма, т.б. жатады. Жазба жұмыстарының бұл түрлері өтілген әр тақырыптың ыңғайы мен мазмұнына сәйкес белгіленіп, оқушылардың теориялық білімдерін нығайту мақсатында жүргізіледі, яғни, жазба жұмыстары бұрын өтілген грамматикалық материалдарды оқушылардың санасына тұрақтандырып, ақыл -ой әрекеттері арқылы тиянақты меңгеруге бағытталады.

Шығармашылыққа баулудың, өзіндік іс-әрекетін ұйымдастырудың төмендегідей түрлері бар:

- Тақырыпты мазмұнына сай жинақтау
- Арнайы бір тақырыпқа пікірталас тудыру
- Шығарманы өз ойымен аяқтау
- Шығарма ,шағын әңгіме құру
- Сөзжұмбақ құру, шешу
- Қиялдау арқылы сурет салу.

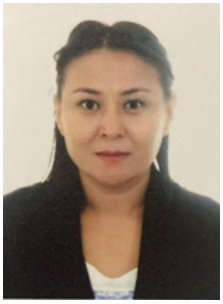
Осындай жұмыстарды үнемі жүргізу шығармашылыққа баулуға, шәкірт бойындағы талант көзін ашып тілін байыту қиялын ұштаумен өз бетінше ізденуге зор әсерін тигізеді.

Қорытынды

Бастауыш сынып оқушының тұлғасы мен санасының дамуы қуатты жүретін, ерекше құнды қайталанбас кезең. Сондықтан бастауыш білім- үздіксіз білім берудің алғашқы басқышы, қиын да жауапты жұмыс. Бастауыш мектеп балаға белгілі бір білім беріп қана қоймай, оны жалпы дамыту, яғни сөйлеу, оқу, қоршаған орта жөнінде дұрыс көзқарас қалыптастыру, талдау жасауға үйрету, ойын дұрыс айтуға, салыстыра білуге, дәлелдеуге, сөйлеу мәдениетіне үйретеді. Дамыта оқытудың ең басты мақсаты - баланы оқыта отырып,

оны шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту. Оқушылардың шығармашылық қызығуын ояту, ана тіліне сүйіспеншілігін қалыптастыру өте маңызды іс.
Қазіргі кезеңде білім беру саласындағы әлемдік білім кеңістігіне ұмтылу — мектеп оқушыларының дербестігін, ізденімпаздығын, белсенділігі мен шығармашылық мүмкіндіктерін дамытуды талап етеді. Сондықтан оқушылардың мектепте оқып жүрген кезінде олардың ойлау белсенділігін дамытып,білімі мен біліктерін өмірдің жаңа жағдайында пайдалана білуге үйрету қажеттілігі туындайды. Сондықтан мектеп қабырғасынан кітап оқуды дағдыға айналдырған адам кітап арқылы өзін тәрбиелеуді тоқтатпайды.
Пайдаланылған әдебиеттер
1. Р.Әміров «Бастауыш кластара оқушылардың тіл дамыту жұмыстары» Алматы 2018ж.
2. Қ.Аймағанбетова. Қ.Бозжанова Қазақ тілін жаңаша оқыту жөнінде мұғалімдеріне арналған құрал». Алматы 2016ж
6. Г. И. Уәйісова, Ә.Е. Жұмабаева «Қазақ тілінен шығармашылық тапсырмалар жинағы » Алматы «Атамұра» 2017

«ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС - ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»

Ибраймова Айгуль Кабышевна
қазақ тілі пәнінің мұғалімі, Алматы қаласы

Кіріспе
Білім беру жүйесі оқушылардың сапалы білім алуын қамтамасыз ету үшін үнемі жаңартылып, жаңашыл әдістер мен технологиялар енгізілуде. Әсіресе, тіл сабақтарында инновациялық әдіс-тәсілдердің қолданылуы оқушылардың білім сапасын арттыруда маңызды рөл атқарады. Қазақ тілі сабағында жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолдану оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, шығармашылық қабілеттерін арттыру, сондай-ақ оқыту процесін тиімді әрі қызықты ету мақсатында қажет. Қазақстанда білім беру реформасы аясында оқыту әдістемелерінде жаңашылдық пен инновацияларды енгізу басты міндеттердің бірі болып табылады. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында инновациялық әдіс-тәсілдерді қазақ тілі сабағында қолдану оқушылардың жан-жақты дамуына, тәрбие беру мен білім беру үдерісінің бірлігіне ықпал етеді. Бұл бағдарлама оқушыларды тәрбиелеуде тек білім беру ғана емес, сонымен қатар олардың адамгершілік, мәдениет, тұлғалық қасиеттерін дамыту мақсатында ұйымдастырылған. Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану барысында бірнеше бағыттар бойынша жұмыс атқарылады. Инновациялық әдіс-тәсілдер оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін белсенді, көпқырлы етіп жасайды. Қазіргі таңда жаңа ақпараттық технологиялар, жобалық әдіс, сын тұрғысынан ойлау, коммуникативтік әдіс сияқты инновациялық тәсілдер қазақ тілі сабағында оқытудың тиімділігін арттыруда кеңінен қолданылуда.
Мақсаты: Қазақ тілі сабағында инновациялық әдіс-тәсілдерді қолданудың ерекшеліктерін қарастырып, олардың оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға,

шығармашылық әлеуетін ашуға әсерін зерттеу. Жаңа әдістер мен тәсілдер оқушыларға тіл үйренудің тек теориялық емес, практикалық бағыттарын да меңгеруге мүмкіндік береді. Оқушылар өз ойларын еркін жеткізе отырып, қазақ тілін тереңірек түсінеді, ал мұғалім оқытудың жаңа әдісін қолдану арқылы оқу процесін қызықты әрі нәтижелі ете алады.

Міндеттері:

- Инновациялық әдіс-тәсілдердің қазақ тілі сабағында қолданылу ерекшеліктерін анықтау;
- Қазіргі білім беру жүйесіндегі инновациялық әдіс-тәсілдердің рөлін талдау;
- Интерактивті әдіс-тәсілдердің қолдану ерекшеліктерін көрсету;
- Жаңа ақпараттық технологиялар мен мультимедиялық құралдарды қазақ тілі сабағында пайдалану;
- Инновациялық әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың жеке тұлғалық дамуына ықпал ету.

Инновациялық әдіс-тәсілдердің қазақ тілі сабағында қолданылу ерекшеліктерін анықтау қалай жүзеге асады және тиімділігі әдіс-тәсілдердің қазақ тілі сабағында қолданылу ерекшеліктерін анықтау бірнеше кезең бойынша жүзеге асады. Қазақ тілі сабағында қолданылатын жаңа әдіс-тәсілдер, мысалы, жобалық әдіс, диалогтық оқыту, сын тұрғысынан ойлау, ойын әдістері, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) сияқты тәсілдер зерттеледі. Әрбір әдістің мақсаттары мен мүмкіндіктері, оларды тиімді пайдалану жолдары қарастырылады. Инновациялық әдістер әр оқушының ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ тілі сабағында бейімделеді. Әдістердің әртүрлілігі оқушылардың қызығушылықтарын арттырып, білім алуға деген ынтасын күшейтеді. Мұғалім сабақты жоспарлаған кезде оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес келетін әдіс-тәсілдерді таңдайды. Қазақ тілі сабақтарында инновациялық әдіс-тәсілдер тәжірибе жүзінде қолданылады. Бұл кезеңде мұғалімдер оқушылардың қызығушылықтарын, білім деңгейін және сабақты қабылдау ерекшеліктерін ескере отырып, түрлі әдістерді қолданады. Сабақтар барысында оқушылардың тілдік дағдыларының дамуын бақылап, оқыту әдіс-тәсілдерінің тиімділігін бағалау жүргізіледі. Мұғалімдер оқушылардың сөйлесім дағдылары, жазу және оқу қабілеттері бойынша нәтижелерді бағалап, әдістердің тиімділігін талдайды.

Оқушылардың белсенділігі мен ынтасын арттыруды енгізуге жол ашады, инновациялық әдіс-тәсілдер оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Олар сабаққа белсене қатысып, өз пікірлерін ашық білдіреді. Бұл оқушылардың тілдік дағдыларын дамытады және олардың сабақта тұрақты қатысуын қамтамасыз етеді. Тіл үйренудің шығармашылық тұрғыдан болуына ықпал етеді, жаңа әдістер оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді. Мысалы, жобалық әдіс арқылы оқушылар нақты тапсырмаларды орындау арқылы тіл үйренуді шығармашылық үдеріс ретінде қабылдайды. Бұл оқушылардың өзін-өзі дамытуына жол ашады, инновациялық әдіс-тәсілдер сөйлеу, тыңдау, жазу және оқуды біртұтас дамытуға ықпал етеді. Мысалы, сын тұрғысынан ойлау әдісі оқушыларды өз пікірлерін түсінікті әрі дәл жеткізуге, тыңдау мен оқу дағдыларын бір уақытта дамытуға бағыттайды. Онлайн платформалар мен оқу қосымшалары арқылы оқушылар өздерін еркін сезініп, қазақ тілін күнделікті өмірде қолдануға дағдыланады, оқушылардың жеке тұлғалық қасиеттеріне және оқыту стилдеріне сәйкес келетін білім беру әдістерін қолдануды мүмкін етеді. Мұғалім әрбір оқушының ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру процесін саралайды. Диалогтық әдіс және ойын түріндегі әдістер оқушылардың қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Топтық жұмыстар мен пікірталастар арқылы оқушылар бір-бірімен өз ойларын бөлісіп, қазақ тілінде қарым-қатынас жасау дағдыларын жетілдіреді.

Қазақ тілі сабағымда инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану тәжірибемде пайдаланамын, оқу процесінің тиімділігін арттырып, оқушылардың тілдік дағдыларын жан-жақты дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқу материалын тереңірек меңгеруге көмектеседі. Оқушыларға қазақ тілінде сұрақтар қойып, оларға жауап беру барысында сын тұрғысынан ойлауын дамытуға бағытталған тапсырмалар ұсынсаңыз, олардың өз пікірін дұрыс әрі дәл жеткізу қабілеті жақсарады. Бұл әдіс оқушылардың талдау және сыни ойлау дағдыларын нығайтады.Ойын арқылы оқушылардың тілдік қабілеттерін дамытуға болады. Мысалы, «Сөз құрастыру», «Тіл жаттығулары», «Кім жылдам?» сияқты ойындар оқушылардың сөздік қорын кеңейтіп, қызығушылықтарын арттырады. Қазақ тілі сабағы барысында инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану оқушылардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттырып, оларды белсенді әрі шығармашыл түрде білім алуға ынталандырады.

Қорытынды

Инновациялық әдіс-тәсілдер қазақ тілі сабағында оқушылардың білім алу процесін жаңартып қана қоймай, олардың тәрбие алуында да үлкен рөл атқарады. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында осы әдіс-тәсілдерді қолдану оқушыларды ұлттық құндылықтар мен мәдениетке баулып, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, қоғамда өз орнын табуға көмектеседі. Бұл әдістер оқушылардың өз бетінше ойлауын, сөйлеу мен жазу дағдыларын арттырып, қазақ тілін меңгеруге деген қызығушылығын тудырады. Тиімді инновациялық әдістер оқу сапасын жақсартып, болашақта оқушыларды білікті және бәсекеге қабілетті азаматтар етіп тәрбиелеуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:
1. Қабдығалиева, Б. Қ., & Жұмабекова, С. С. (2022 ж.). Қазақ тілін оқыту әдістемесі. Алматы: Ғылым.
2. Бейсенбаева, К. С. (2024 ж.). Қазақ тілін үйретудің инновациялық әдістері. Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.
3. Ахметова, С. Ж. (2023 ж.). Қазақ тілін оқытуда жаңа технологиялардың қолданылуы. Алматы: Қазақ университеті.
4. Сейфуллин, Ж. (2022 ж.). Қазақ тілі және оның білім беру жүйесіндегі рөлі. Алматы: Қазақ мемлекеттік университеті.
5. Жұмабаев, М. (2023 ж.). Қазақ тілі мен әдебиеті. Алматы: Қазақ университеті.
6. Көбесов, С. (2021 ж.). Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану. Алматы: Білім.
7. Мұхамбетқали, А. С. (2024 ж.). Қазақ тілін оқыту әдіснамасы. Қарағанды: Қарағанды университеті.

«ВЕСЕЛЫЕ УРОКИ И ИНТЕРЕСНЫЕ ОТКРЫТИЯ»

Изимгалиева Нурия Сагиндиковна
учитель начальных классов КНУ «СОШ № 5»
города Актобе

Аннотация. В статье «Веселые уроки и интересные открытия» раскрывается, как школьное обучение может стать не только полезным, но и увлекательным. Рассматриваются примеры того, как учебные предметы превращаются в захватывающее путешествие — от математики и окружающего мира до творчества на уроках искусства и музыки. Особое внимание уделяется важности вовлечения учеников в активные и игровые формы обучения, что помогает сделать каждый урок ярким и запоминающимся. Статья вдохновляет на то, чтобы учёба в школе приносила радость и открывала двери в мир новых знаний и возможностей.

Веселые уроки и интересные открытия

Школа — это не только место, где учат читать и писать. Это место, где каждый день можно делать удивительные открытия, учиться новому и, главное, весело проводить время. Иногда учебный процесс может показаться сложным и утомительным, но если добавить немного творчества и фантазии, каждый урок становится увлекательным приключением.

Открытия на каждом шагу

Учёба — это не только книги и задания, но и целый мир, полный удивительных открытий. На уроках математики ученики могут понять, как числа и формулы окружают нас в повседневной жизни. Разгадывание задач становится похожим на разгадывание тайн, и вдруг ученики начинают видеть, как решаются проблемы, которые раньше казались невозможными.

На уроках окружающего мира ребята открывают для себя чудеса природы. Например, изучая растения и животные, они могут узнать, как растет дерево или почему на земле существуют разные климатические зоны. Все это не просто скучные факты, а настоящие открытия, которые помогают лучше понять, как устроен наш мир.

Творческие уроки: искусство и музыка

Но не только науки могут быть интересными. На уроках рисования дети могут воплотить свои идеи и фантазии в картины, а на уроках музыки — научиться играть на инструментах или петь. Иногда учителя устраивают творческие конкурсы или мастер-классы, которые помогают раскрыться каждому ученику.

Рисование, музыка, лепка — все эти занятия не только развивают воображение, но и учат мыслить нестандартно. Таким образом ученики могут из обычных материалов создать настоящее

произведение искусства. А как приятно осознавать, что собственноручно выполненное творчество может стать частью школьной выставки или концерта.

Игры и конкурсы: веселье на уроках

Самые веселые моменты часто происходят, когда урок превращается в игру. Например, на уроках литературы можно устроить конкурс на лучшее изложение или инсценировку сказки. На математике — провести соревнования по решению задач. Когда учёба становится игрой, каждый ученик получает шанс проявить свои силы и проявить смекалку. Кроме того, такие конкурсы помогают учиться работать в команде и поддерживать друг друга.

Учителя могут придумывать разные игровые формы обучения, чтобы сделать уроки не только полезными, но и веселыми. Викторины, кроссворды, командные задания — всё это помогает не только повторить пройденный материал, но и научиться работать в группе, искать нестандартные решения и, конечно же, получать удовольствие от учёбы.

Знания и радость от открытия

Важно помнить, что «Веселые уроки» — это инструмент, который помогает сделать обучение более доступным, интересным и легким в восприятии, способствуя успешному освоению школьной программы.

Когда учёба становится увлекательной, она превращается в настоящее путешествие. В каждом предмете можно найти что-то интересное и новое, что помогает стать умнее и развивать свои таланты. Веселые уроки и интересные открытия делают школьную жизнь яркой и незабываемой.

Школа — это не только про выполнение заданий, но и про радость от новых знаний и о том, как важно открывать для себя что-то новое каждый день. Ведь чем больше учащиеся узнают, тем интереснее и увлекательнее становится весь окружающий мир. Учёба не должна быть скучной и утомительной, ведь каждый день в школе — это новый шанс на радость, творчество и знания.

Использованная литература

1. Айтжанова Р.К. «Интерактивные методы обучения в начальной школе». Алматы: Издательство «Қазына». (2016).
2. Камалова Г.К. «Педагогика и психология обучения младших школьников». Алматы: Издательство «Мектеп». (2018).
3. Нурмухамбетова М.А. «Творческое развитие детей через игру». Алматы: Издательство «Білім». (2017).
4. Турсунова Г.Н. «Инновационные подходы в обучении и воспитании детей в Казахстане». Астана: Издательство «Шығыс». (2019).
5. Сагимбаева С.А. «Методика преподавания и развитие творческих способностей у школьников». Алматы: Издательство «Нұр-Принт». (2020).
6. Тажибаева Г.Б. «Педагогические технологии на уроках в начальной школе». Алматы: Издательство «Сана». (2015)

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМЫТУ БАРЫСЫНДАҒЫ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР МЕН ҚҰРАЛДАР

Кабакова Жанагул Андреевна
Темір ауданы №2 Шұбарқұдық қазақ-орыс ЖОББ мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Цифрлық құзыреттілік – қазіргі заманда әрбір адамның кәсіби және жеке өмірінде маңызды рөл атқаратын дағды. Бастауыш мектепте цифрлық құзыреттілікті дамыту – білім беру жүйесінің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Бұл дағды балалардың ақпараттық технологияларды қолдана отырып, өз білімдерін тиімді түрде алуын және өзара әрекеттесуін қамтамасыз етеді. Цифрлық құзыреттілікке ақпаратты іздеу, оны өңдеу, коммуникация құралдарын қолдану және цифрлық ортада қауіпсіз жұмыс істей білу сияқты қабілеттер кіреді.

Цифрлық құзыреттілікті дамыту барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер мен құралдар оқу үдерісін тиімді ету үшін маңызды рөл атқарады. Бұл мақалада бастауыш мектепте цифрлық құзыреттілікті дамыту барысында қолданылатын кейбір әдіс-тәсілдер мен құралдарды қарастырамыз.

1. Цифрлық құзыреттілікті дамытуға арналған әдіс-тәсілдер

1.Интерактивті оқыту әдісі

Интерактивті оқыту әдісі оқушылардың белсенді қатысуын және өзара әрекеттесуін қамтамасыз етеді. Бұл әдіс арқылы оқушылар ақпаратты өздігінен іздеп тауып, оны талдайды және басқа оқушылармен бөліседі. Мұндай әдіс бастауыш сыныптарда оқушылардың назарын ұстап тұрып, цифрлық құралдарды тиімді қолдануға мүмкіндік береді.

Мысал: Оқушылар белгілі бір тақырып бойынша ақпаратты интернет арқылы іздейді, сол мәліметтерді презентация түрінде дайындайды және сынып алдында таныстырады.

Интерактивті оқыту әдісі

Интерактивті оқыту әдісі – білім беру үдерісінде оқушылар мен мұғалім арасында белсенді өзара әрекеттестікке негізделген оқыту тәсілі. Бұл әдіс оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуын, өз идеяларын білдіруін, бір-бірімен пікір алмасуын және тапсырмаларды бірге орындауын көздейді. Интерактивті оқыту оқушыларды тек ақпаратты қабылдаушы емес, оны талқылаушы, сұрақ қойушы, талдау жасайтын белсенді субъектілерге айналдырады.

Интерактивті оқыту әдісі – оқушылардың танымдық қабілеттерін дамытуға, шығармашылық және сыни ойлауын жетілдіруге, сондай-ақ коммуникация мен әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл әдіс білім алушыларды оқытуға арналған дәстүрлі тәсілдерден айтарлықтай өзгеше болып табылады, өйткені ол тек мұғалімнің баяндамасы мен оқулыққа негізделмейді, керісінше оқушылардың өзара әрекеттесуі, сұрақ қоюы және ақпаратты іздеуі арқылы жүзеге асады.

1. Интерактивті оқытудың негізгі принциптері

Интерактивті оқыту әдісінің бірнеше негізгі принциптері бар:

Белсенді қатысу

Оқушылар сабаққа белсенді қатысады, өз идеялары мен пікірлерін білдіріп, талқылауларға қатысады. Бұл принцип оқушыларды тек тыңдаушы емес, білім алуға белсенді араласушы етеді.

Өзара әрекеттесу

Оқушылар бір-бірімен пікір алмасып, идеяларымен бөліседі. Бұл принцип оқушылар арасында әлеуметтік дағдыларды дамытады және олардың бірігіп жұмыс істеу қабілетін арттырады.

Тиімді кері байланыс

Интерактивті оқытуда мұғалім мен оқушы арасында үнемі кері байланыс болады. Бұл оқушылардың өздерінің дұрыс немесе бұрыс жауаптарын түсінуіне, қателерінен сабақ алуға мүмкіндік береді.

Қызығушылық пен мотивация

Сабақтар қызықты, өзара әрекеттесуді ынталандыратын болып ұйымдастырылғандықтан, оқушылардың пәнге деген қызығушылығы арттырады. Бұл оқушыларды жаңа ақпаратты іздеуге және оны белсенді түрде қолдануға ынталандырады.

2. Интерактивті оқыту әдістері

Интерактивті оқытуда әртүрлі әдістер мен тәсілдер қолданылады. Олардың арасында ең танымалдары мыналар:

2.1. Топтық жұмыс

Топтық жұмыс оқушыларды бір-бірімен ынтымақтастықта жұмыс істеуге, бір тақырыпты талқылауға, бірлескен шешімдер қабылдауға үйретеді. Оқушылар өз ойларын білдіріп, топ мүшелерімен пікір алмаса отырып, тапсырмаларды орындайды. Топтық жұмыс білімді терең меңгеруге және әлеуметтік дағдыларды дамытуға көмектеседі.

Мысал: Оқушыларға белгілі бір тақырып бойынша пікірталас ұйымдастырылып, әр топтың өзінің көзқарасын ұсынуы сұралады. Бұл әдіс оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамытуға ықпал етеді.

2.2. Дискуссия (пікірталас)

Дискуссия әдісі – оқушыларды әртүрлі көзқарастарды тыңдауға, салыстыруға және өз пікірін ашық білдіруге үйретететін әдіс. Бұл әдіс оқушылардың сыни ойлау дағдыларын дамытуға, олардың өз пікірлерін дәлелдеу қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Мысал: Оқушыларға қазіргі заманғы әлеуметтік немесе ғылыми мәселелер бойынша сұрақтар қойылады, және олар осы сұрақтарға жауап беру үшін өз пікірлерін білдіреді. Мұғалім бағыт-бағдар беріп, пікірталасты ұйымдастырады.

2.3. Рөлдік ойындар

Рөлдік ойындар оқушыларға нақты жағдайды модельдеуге, түрлі әлеуметтік рөлдерде әрекет етуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың коммуникациялық дағдыларын дамытады және оларды шығармашылық тұрғыдан ойлауға шабыттандырады.

Мысал: Оқушылардың әрқайсысына нақты бір рөл тағайындалып, олар осы рөлді орындау арқылы белгілі бір мәселені шешуге тырысады. Мысалы, әр оқушыға қоғамдық ұйымның мүшесі рөлі беріліп, олар өздерінің ұйымдарын қалай дамыту керек деген сұрақты талқылайды.

2.4. Миға шабуыл (брейншторминг)

Миға шабуыл әдісі – оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытып, түрлі идеяларды еркін түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың креативтілігі мен жаңа шешімдер табуға деген қабілетін арттырады.

Мысал: Мұғалім белгілі бір тақырыпты ұсынады, ал оқушылар осы тақырыпқа қатысты барынша көп идеяларды ұсынуға тырысады. Мысалы, «Жаңа технологиялар қоғамға қалай әсер етеді?» деген сұрақты талқылау арқылы оқушылар өз ойларын айтады.

2.5. Ойын технологиялары

Ойындар оқыту барысында білімді қызықты және белсенді түрде меңгеруге көмектеседі. Ойын элементтері оқушылардың зейінін аударуға, танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді.

Мысал: «Kahoot», «Quizlet» сияқты онлайн платформаларды пайдалану арқылы оқушыларға сұрақ-жауап ойындарын ұйымдастыру. Бұл әдіс оқушылардың сабақты жеңіл әрі қызықты түрде меңгеруіне мүмкіндік береді.

2.6. Мультимедиалық құралдар мен техникалық жабдықтар

Интерактивті оқытуда мультимедиалық құралдар мен техникалық жабдықтар маңызды рөл атқарады. Оқушылар түрлі сандық құралдар мен бағдарламалар арқылы ақпаратты визуализациялап, оны қолдануды үйренеді.

Мысал: Мұғалім сабақ барысында презентациялар, бейнемазмұн немесе анимациялар қолдана отырып, оқушылардың назарын аударып, оларды оқуға ынталандырады. Мысалы, виртуалды сабақтар, 3D модельдер, интерактивті тақталар пайдалануға болады.

Қорытындылай келе, бастауыш мектеп оқушыларын сандық құралдар мен ақпараттық технологиялармен таныстыру, олардың цифрлық сауаттылығын арттыру — бұл болашақта табысты, шығармашыл, жауапты азаматтар қалыптастырудың маңызды іргетасы болып табылады. Сондықтан білім беру жүйесі, әсіресе бастауыш мектеп кезеңінде, оқушылардың цифрлық құзыреттілігін дамытуға ерекше көңіл бөліп, оқыту процесінде тиімді әдіс-тәсілдер мен құралдарды қолдануды жалғастыруы тиіс. Бұл балаларға сандық әлемнің барлық мүмкіндіктерін тиімді пайдалануға және ақпараттық қоғамда өз орнын табуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Айтқазина Р.М. «Цифрлық құралдар арқылы білім беру: оқу үдерісін ұйымдастыру» – Астана: ҚазҰПУ баспасы. 2019

2. Әлмұханбетова А.Ә. «Бастауыш мектепте цифрлық құзыреттілікті қалыптастыру әдістемесі» – Алматы: Қазақ университеті. 2020

3. Баймұратова Ә.М. «Бастауыш мектеп оқушыларының ақпараттық құзыреттілігін дамыту» – Алматы: Рауан. 2019

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ РӨЛІ

Кенжегулова Ляззат Жанатовна
Темір ауданы №1 Шұбарқұдық мектеп-гимназиясының информатика пәнінің мұғалімі

Жасанды интеллект (ЖИ) – бұл қазіргі заманғы ғылым мен технологияның ең ірі жетістіктерінің бірі. Оның қолданылу аясы өте кең, соның ішінде білім беру саласында ерекше маңызға ие. ЖИ білім беру жүйесін жаңғыртуға, оқу процесін тиімдірек етуге және оқушылар мен мұғалімдерге жаңа мүмкіндіктер ұсынуға септігін тигізуде. Бұл эсседе жасанды интеллектінің білім беру саласындағы рөлі, оның артықшылықтары мен кемшіліктері, сондай-ақ болашақта мүмкіндіктері талқыланады.

Жасанды интеллекттің білім беру жүйесіндегі негізгі рөлі

Білім беру – бұл әрбір қоғамның дамуындағы негізгі факторлардың бірі. ЖИ осы салада бірқатар өзгерістер енгізіп, білім беру процестерін жақсартуға ықпал етеді. Оның басты рөлдерінің бірі – оқу процесін дербестендіру. Оқушылардың әрқайсысының оқу қабілеттері мен қажеттіліктері әртүрлі. ЖИ осы айырмашылықтарды ескеріп, жеке оқу жоспарларын құруға мүмкіндік береді. Мысалы, онлайн оқыту платформалары студенттің алдыңғы жетістіктерін, оқу қарқынын және жеке қажеттіліктерін талдап, оған сәйкес тапсырмалар мен материалдар ұсынады.

Мұғалімдер үшін ЖИ уақытты үнемдеуге көмектеседі. ЖИ негізінде автоматтандырылған бағалау жүйелері тексеру жұмыстарын, тест нәтижелерін және басқа да академиялық көрсеткіштерді жылдам әрі дәл бағалай алады. Бұл мұғалімдердің жұмысын жеңілдетіп, оларға оқушылармен тікелей жұмыс істеуге көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, ЖИ қашықтықтан оқытуда маңызды рөл атқарады. Әсіресе, пандемия кезінде қашықтықтан оқыту платформаларының маңыздылығы айқындалды. ЖИ-дың көмегімен оқыту платформалары оқушылардың сұрақтарына жедел жауап беріп, оқу материалдарын дер кезінде ұсынуға қабілетті болды. Бұл білім беру жүйесінің икемділігін арттырды және оқушылардың білім алуға қолжетімділігін кеңейтті.

ЖИ-дың білім алушыларға әсері

ЖИ-дың білім беру саласындағы ең үлкен жетістігі – оқушыларға дербес білім алу мүмкіндігін беруі. Бұл дәстүрлі оқыту жүйесімен салыстырғанда едәуір тиімді. Мысалы, интерактивті оқыту қосымшалары мен платформалар оқушының білім деңгейін талдап, оның әлсіз тұстарын анықтайды. Содан кейін бұл жүйелер оқушының қажеттіліктеріне сәйкес бейімделген тапсырмалар мен түсіндіру материалдарын ұсынады. Нәтижесінде оқушы оқу процесіне белсене қатысып, өз білімін тереңірек меңгереді.

Бұдан бөлек, ЖИ білім беру жүйесіне геймификация элементтерін енгізуге ықпал етті. Ойын түріндегі тапсырмалар мен білім беру қосымшалары оқушылардың ынтасын арттырып, оларды оқу процесіне көбірек тартуға мүмкіндік береді. Бұл әсіресе, бастауыш сынып оқушылары мен жасөспірімдер үшін тиімді.

ЖИ шектеулі мүмкіндіктері бар оқушылар үшін де үлкен қолдау көрсетеді. Мысалы, арнайы ЖИ жүйелері көру қабілеті нашар немесе есту қабілеті төмен оқушыларға арналған құралдар жасайды. Бұл құралдар оқыту процесін қолжетімді етіп, барлығына тең мүмкіндік береді.

Мұғалімдердің жұмысындағы ЖИ рөлі

ЖИ мұғалімдердің жұмысын айтарлықтай жеңілдетеді. Оқу материалдарын дайындау, тапсырмаларды тексеру және оқушылардың жетістіктерін бағалау – мұның барлығы көп уақыт пен күшті қажет етеді. ЖИ осы міндеттерді автоматтандыру арқылы мұғалімдердің жүктемесін азайтады.

Мысалы, эссе жазуды тексеру немесе тест нәтижелерін бағалау ЖИ үшін оңай. Мұндай жүйелер мәтіндерді талдап, грамматикалық, стилистикалық және логикалық қателерді анықтап, нәтижелерді автоматты түрде бағалай алады. Бұл мұғалімдерге оқушылардың шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін дамытуға көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, ЖИ мұғалімдерге оқыту процесін жоспарлауда көмекші құрал ретінде қызмет етеді. Мысалы, ЖИ оқушылардың жетістіктерін талдап, олардың қай тақырыптарда қиындықтарға тап болғанын анықтай алады. Бұл деректер мұғалімдерге оқу жоспарларын тиімдірек құруға көмектеседі.

ЖИ-ды қолданудың артықшылықтары

ЖИ-ды білім беру саласында қолданудың бірқатар артықшылықтары бар:

1. Дербестендірілген оқыту: Әр оқушының қажеттілігіне қарай оқу материалдарын бейімдеу арқылы білім беру сапасын арттырады.
2. Уақытты үнемдеу: ЖИ тапсырмаларды тексеру және бағалау сияқты міндеттерді

автоматтандырып, мұғалімдердің уақытын үнемдейді.

3. Қолжетімділік: Қашықтықтан оқыту платформалары арқылы сапалы білімге қолжетімділікті қамтамасыз етеді.

4. Тиімділік: ЖИ оқу процесін тиімдірек етіп, оқушылардың білім деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Болашақтағы мүмкіндіктер

ЖИ білім беру саласында әлі де көптеген жаңалықтар енгізуі мүмкін. Болашақта ол оқыту әдістерін одан әрі жетілдіріп, оқу материалдарын құруда шығармашылық тұрғыдан қолданылуы ықтимал. Сонымен қатар, ЖИ көмегімен виртуалды шынайылық (VR) және кеңейтілген шынайылық (AR) технологияларының интеграциясы оқу процесін жаңа деңгейге көтеруі мүмкін.

Бұдан бөлек, ЖИ әртүрлі мәдениет пен тілдегі оқушыларға білім беру үшін көптілділік мүмкіндіктерін кеңейте алады. Бұл жаһандық деңгейде білім беру процесін теңдестіруге ықпал етеді.

Жасанды интеллект білім беру саласында айтарлықтай үлкен рөл атқаруда. Ол оқу процесін тиімді, жекелендірілген және қолжетімді етіп, оқушылар мен мұғалімдерге жаңа мүмкіндіктер ашуда. Дегенмен, ЖИ-ды қолдану барысында туындайтын мәселелер мен шектеулерді ескеріп, оны жауапкершілікпен және тепе-теңдік сақтай отырып пайдалану қажет.

Болашақта жасанды интеллектінің білім беру саласына қосатын үлесі арта түсетіні сөзсіз.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛДІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Копчельбаева Дария Даутхановна
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Алматы қаласы

Кіріспе

Қазақ тілі – еліміздің мәдениеті мен тарихының айнасы, ұлттық байлығымыздың маңызды бір бөлшегі. Осы тілде еркін сөйлеу, жазу, оқу және тыңдау дағдыларын қалыптастыру, әсіресе мектеп оқушылары үшін өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту – олардың тілдік қорын байытып, ойлау қабілетін тереңдету. Бұл міндетті жүзеге асыру үшін мұғалімдер әртүрлі әдіс-тәсілдер мен оқыту технологияларын қолданады. Оқушылардың тыңдау, сөйлеу, оқу, жазу сияқты негізгі тілдік дағдыларын дамыту үшін сабақтарды қызықты әрі тиімді етіп ұйымдастыру қажет. Сонымен қатар, тілдің грамматикалық және лексикалық ерекшеліктеріне көңіл бөлу, шығармашылық жұмыстарға арқау болатын тапсырмалар беру арқылы тілдің мәнін түсінуге жағдай жасау қажет. Осы жұмыста қазақ тілі сабағында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту жолдары мен тәсілдері қарастырылады.

Мақсаты: «Қазақ тілі сабағында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту жолдары» тақырыбының мақсаты – оқушылардың қазақ тілінде сөйлеу, тыңдау, оқу және жазу дағдыларын тиімді дамыту арқылы олардың тілдік қабілеттерін арттыру. Бұл мақсатқа жету үшін мұғалімдер сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді қолданады, соның ішінде тіл үйренушілердің қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне сәйкес тапсырмалар мен жаттығулар дайындау маңызды.

Міндеттері:

- Оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту – ауызша қарым-қатынас жасау қабілетін арттыру, түрлі тақырыптарда диалогтар мен монологтар құрастыруды үйрету.
- Тыңдау дағдыларын қалыптастыру – тыңдалым материалдарын дұрыс түсіну, тыңдалған мәтіннің мазмұнын айтуға, сұрақтарға жауап беруге үйрету.
- Оқу дағдыларын дамыту – оқушыларды мәтіндерді дұрыс және жылдам оқу, оның мазмұнын түсіну арқылы оқу процесін жетілдіру.

«Қазақ тілі сабағында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту жолдары» әртүрлі әдіс-тәсілдер мен тәсілдерді қолдануды қажет етеді. Жеке және топтық жұмыстар – оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту үшін жеке және топтық жұмыстарды үйлестіру маңызды. Топтық тапсырмалар оқушылардың бір-бірімен тілдесіп, пікір алмасуына мүмкіндік береді. Жаттығулар мен тапсырмалар – түрлі тілдік жаттығулар мен шығармашылық тапсырмалар оқушылардың грамматика, лексика, дыбыстық құрылым сияқты аспектілерді меңгеруіне көмектеседі. Оған диктанттар, аударма, мәтіндермен жұмыс жасау, сөйлемдер құрастыру жаттығулары кіреді. Құралдарды тиімді пайдалану – оқу процесінде дидактикалық құралдар (карточкалар, слайдтар, видео және аудио материалдар) арқылы оқушылардың тілін дамытуға болады. Мысалы, фильмдерді немесе әндерді тыңдап, оларды талдау. Сөйлеу дағдыларын дамыту – тілде еркін сөйлеу үшін түрлі тақырыптарда пікірсайыстар, сұхбаттар ұйымдастыру қажет. Оқушыларды сөйлеу барысында өз ойларын дұрыс жеткізуге үйрету маңызды. Тыңдалым мен оқылым дағдыларын жетілдіру – оқушыларға тыңдалған мәтіндерді түсініп, сұрақтарға жауап беру, оқыған мәтіндер туралы пікір білдіру дағдыларын қалыптастыру. Қазақ тілінде шығармашылық жұмыстар орындау – оқушылардың сөздік қорын дамыту үшін олардың шығармашылық қабілеттерін ашатын жұмыстарды ұйымдастыру. Мысалы, әңгіме жазу, эссе жазу, өлең шығару. Ойын технологияларын қолдану – ойындар арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру, олардың белсенділігін ояту. Тіл үйренудің қызықты әрі тиімді әдісі ретінде рөлдік ойындар, сөзжұмбақтар мен кроссвордтар қолдануға

болады. Диалогтар мен пікірталастар – нақты өмір жағдайларына байланысты тақырыптарда диалогтар мен пікірталастар өткізу оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс тілдік дағдыларды тиімді меңгеруге әсер етеді. Қате түзету және кері байланыс – оқушылардың жасаған қателерін түзетіп, дұрыс жауабын көрсету арқылы тілдік дағдыларды жетілдіру. Оқушыларға белсенді кері байланыс беру олардың тілдік қабілеттерін арттырады.

«Қазақ тілі сабағында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту жолдары» өз тәжірибемде сабақты тиімді ұйымдастыру арқылы жүзеге асады. Мұғалім ретінде мен өз сабағымда келесі әдістерді қолданамын: Әр сабақта мақсат қою және жоспарлау – сабақтың басында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту мақсатында нақты міндеттер қоямын. Мысалы, сабақтың басында тілдік материалдардың не үшін қолданылатыны, оқу мақсаты түсіндіріледі, бұл оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Интерактивті әдістерді пайдалану – сабақта оқушыларды белсенді қатысуға шақырамын. Мысалы, сұрақ-жауап әдісін қолдану, топтық жұмысты ұйымдастыру, пікірталастар мен рөлдік ойындарды енгізу арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытамын. Бұл әдіс оқушылардың тыңдалым мен сөйлеу дағдыларын дамытуға көмектеседі. Қазақ тіліне тән сөздер мен сөз тіркестерін қолдану – сабақ барысында жаңа сөздер мен сөз тіркестерін енгізу арқылы оқушылардың сөздік қорын байытамын.

Әр сабақта үйренген сөздерді нақты жағдайда қолдануға мүмкіндік беретін тапсырмалар беру арқылы тілдің практикалық қолданылуын қамтамасыз етемін. Тыңдалым жаттығулары – оқушыларға түрлі тыңдалым материалдарын ұсынып, мәтіндердің мазмұнын түсіндіріп, сұрақтар қою арқылы тыңдалым дағдыларын дамытамын. Бұл әдіс оқушылардың мәтінді дұрыс түсінуін және оған қатысты пікір білдіруін қалыптастырады. Оқылым мен жазылым – оқушыларға оқу мен жазу дағдыларын дамыту үшін түрлі мәтіндер оқытып, оларды талдап, мазмұнын қысқаша жазып шығуға тапсырмалар беремін. Бұл әдіс оқушылардың жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға әсер етеді. Тілдік ойындар мен кроссвордтар – сабақ барысында тілдік ойындар, сөзжұмбақтар мен кроссвордтар қолдану оқушылардың қызығушылығын арттырып, олардың сөздік қорын кеңейтеді. Мұндай ойындар арқылы тілге деген қызығушылықты оятып, үйренген материалды ойын түрінде пысықтаймын. Шығармашылық тапсырмалар – оқушыларға өз ойларын еркін жазу немесе айту мүмкіндігін беремін. Бұл әдістер сабақ барысында тілдік дағдыларды тиімді дамытуға ықпал етеді және оқушылардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттырады.

Қорытынды:

Қазақ тілі сабағында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту – оқыту процесінің маңызды бөлігі болып табылады. Тіл үйрену тек теориялық біліммен шектелмей, практикалық дағдыларды да қамтуы керек. Сабақ барысында түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану, оқушыларды белсенді қатыстыру, шығармашылық тапсырмаларды орындауға ынталандыру арқылы олардың тілдік қабілеттерін арттыруға болады. Интерактивті әдістер, тыңдалым мен оқылым жаттығулары, тілдік ойындар мен кроссвордтар оқушылардың сөздік қорын кеңейтеді, сөйлеу мен жазу дағдыларын дамытады. Оқушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру тек олардың білім алуымен ғана шектелмей, сол білімдерін күнделікті өмірде дұрыс әрі тиімді қолдана білуіне мүмкіндік береді. Мұғалімнің рөлі өте маңызды, себебі ол оқушыларға тілдің барлық аспектілерін үйретумен қатар, олардың шығармашылық қабілеттерін ашуға көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Сәтпаева, Р.Қ. (2023 ж.). Қазақ тілі оқыту әдістемесі. – Алматы: «Ғылым» баспасы.
2. Айтбай, М. (2024 ж.). Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.
3. Құнанбайұлы, А. (2022 ж.). Қазақ тілі грамматикасы. – Алматы: Қазақ университеті.
4. Батырханова, Р. (2024 ж.). Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту: теория және практика. – Алматы: ЖШС «ҚазАқпарат».
5. Тұрсынов, Ә. (2023 ж.). Қазақ тілінің лексикасы мен фразеологиясы. – Алматы: Білім.
6. Мұхамедиева, З. (2023\4 ж.). Қазақ тілінің оқыту әдістемесі. – Қарағанды: Қарағанды университеті.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОПЫТ ПРОЕКТИРОВАНИЯ И ПРИМЕНЕНИЯ ЗАДАЧ НА ФУНКЦИОНАЛЬНУЮ ГРАМОТНОСТЬ В ПРЕПОДАВАНИИ ХИМИИ

Кулик Ирина Юрьевна
педагог-мастер, учитель химии
КГУ «Гимназия №1» ОО города Темиртау
УО Карагандинской области

Аннотация
Данный материал предлагает авторское видение проектирования заданий на формирование функциональной грамотности учащихся. Предложенный алгоритм апробирован, даёт позитивную динамику качества знаний естественного цикла наук.

Просто знать – это еще не все, знания нужно уметь использовать…

И.В. Гете

В соответствии с Концепцией развития образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы, утвержденной Постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249, в образовании основной упор делается на академические знания, в основе которых устойчивая функциональная грамотность, развитые метапредметные навыки и компетенции обучающихся.

В современном мире, где знания становятся ключом к успешной жизни, особенно важно и актуально не просто изучать науки, но и уметь применять их в реальных жизненных ситуациях.

Цель учителя заключается в том, чтобы создать инструменты для интеграции теоретических знаний и практических навыков, способствующих критическому мышлению и применению химических знаний в жизненных реалиях, обеспечивая при этом творческую атмосферу и безопасную обучающую среду для учеников.

Что же поможет учителю естественных наук в формировании продуктивной образовательной среды и успешного ученика?

Одно из решений – системное использование контекстных задач по развитию функциональной грамотности.

Необходимость использования контекстных задач в практике трудно переоценить, так как способность учащихся к применению естественнонаучных знаний во взаимосвязи с различными аспектами жизни человека является ахиллесовой пятой, уязвимым местом преподавания химии.

Годы преподавательской практики, результаты наблюдений и мониторингов свидетельствуют о том, что стандартные задачи, решаемые по алгоритмам, способствуют ситуационным знаниям: если знания «сфотографированы» и не осознаны учащимися, они проявляются только в тех ситуациях, в которых формировались. В этих случаях формируется простое репродуктивное мышление с применением готовых знаний и умений.

Проявление апперцепции – продуктивного воображения, посредством которого выявляется причинно-следственная связь, начинает явно проявляться при системном использовании задач на функциональную грамотность. При этом новая информация ассоциируется с предыдущими знаниями и опытом, создавая таким образом более полное и глубокое понимание химических явлений.

Создание заданий учителем в системе и следование алгоритму могут привести к более структурированному и эффективному процессу, но важно не забывать о необходимости баланса между соблюдением алгоритма и проявлением индивидуальной творческой инициативы.

Для проектирования заданий целесообразно использовать следующий алгоритм:

1. **Поиск валидных источников информации** для создания контекста заданий. не только по химии, но и по смежным естественно-математическим наукам, которые объединяют знания в единую систему. В открытый для социума дискурс, помимо учебников, можно предложить использовать материалы научно-практических конференций, где осуществляется проверка качества статей рецензентами, а также следующие периодические издания:

- «Знание – сила»
- «Квант»
- «Наука из первых рук»
- «Кот Шрёдингера»
- «Химия и жизнь»

Это научно-популярные издания для всех, кого увлекает наука. Это источники, изобилующие

научными экспериментами, парадоксами и реальными историями. Также целесообразно использование онлайн-курсов, видеолекций и образовательных платформ (например, BilimLand, TwigBilim, Coursera, Khan Academy) для получения актуальной информации.

2. Определение темы и цели задания. Далее выбрать тему, которую необходимо охватить (например, информация из периодической системы элементов, химические реакции, законы стехиометрии, свойства веществ и т.д.), а также определить цель задания: какие академические знания должны показать учащиеся и какие навыки должны быть развиты у учащихся (сравнение, анализ, синтез, применение знаний в практике и т.д.).

3. Формулирование задания. Сформулировать задачу так, чтобы она требовала применения знаний по химии в реальной жизни или в междисциплинарном контексте. Пример: «Как выбрать безопасные моющие средства для дома, учитывая их химический состав?».

4. Разработка контекста. Сформулировать название задания – в отличие от простой нумерации — это первая «нотка» мотивации. Название «оживляет» задание, привлекает интерес учеников. Создать сценарий или ситуацию, в которой ученики могут применить свои знания. Пример: «Вам необходимо выполнить проект «Экологические риски в домашней уборке» и в качестве продукта проекта предложить рекомендации по использованию безопасных химикатов для чистки, уборки и стирки».

5. Составление вопросов. Включить открытые и закрытые вопросы, которые будут способствовать глубокому анализу и критическому мышлению. Они помогут ученикам анализировать информацию, сравнивать различные вещества, делать выводы и предлагать решения. Примеры вопросов:

- Какие химические компоненты содержатся в выбранных вами моющих и чистящих средствах (окислители, восстановители, отбеливатели, энзимы, антиаллергенные компоненты, ароматизаторы и др.)?
- Возможно ли взаимодействие химических компонентов разных моющих средств при смешивании? Какие последствия могут быть при смешивании хлорсодержащих отбеливающих и дезинфицирующих препаратов с другими средствами бытовой химии?
- Могут ли они повлиять на здоровье человека и окружающую среду? Оцените экологические риски, связанные с возможными негативными воздействиями на организм.
- Какие деликатные и эффективные альтернативы вы можете предложить?

6. Определение критериев оценки. Установить четкие критерии для оценки выполнения задания (глубина анализа, обоснованность выводов, креативность предложений и т.д.).

7. Проведение задания. Предложите задание учащимся, объяснив его цель и значимость. Обеспечьте необходимыми материалами (статьи, таблицы, ссылки на ресурсы, электронные датчики PASCO и т.д.) для выполнения задания.

8. Анализ результатов и рефлексия. Проанализировать ответы учеников можно через креативную форму проведения брифинга или пресс-конференции, сценарий которых будет вдохновлять учеников и побуждать их к обсуждению, где учащиеся поделятся своими мыслями как эти знания будут применяться в реальной жизни. Возможны визуальные формы представления результатов (например, презентации, постеры, видеоролики, авторские подкасты), а также использование опросов или анкет для получения количественных данных о понимании задания.

Какие шаги целесообразно сделать для осуществления критериального оценивания функциональной грамотности?

Шаг 1: Определяем цель оценивания - какие знания должны показать учащиеся, какие навыки помогут в выполнении задания.

Шаг 2: Выбираем критерии оценки. Они должны быть достаточно конкретными, измеряемыми и согласованными с целью. Четкое определение критериев позволяет уменьшить субъективность и повысить объективность оценки результатов учащихся. Примеры критериев:

- полнота ответа
- аргументированность утверждений
- использование научной терминологии
- правильность интерпретации научных данных
- логика изложения
- креативные идеи для альтернативы
- оригинальность предложений

Шаг 3: Создаём шкалу оценок - понятную для всех участников процесса оценивания. Для проведения мониторинга уровня развития функциональной грамотности учащихся можно использовать упрощенный вариант балльной системы: 0 баллов, 1 балл и 2 балла.

Для оценки решения расчётных задач с применением математического аппарата можно предложить дополнительные критерии:

- Эвристика (идея)
- Прогнозирование (построение гипотезы, предложение плана действий)
- Выбор рационального пути решения
- Способность применять и интерпретировать математику (чтение и построение диаграмм, графиков; конвертирование единиц измерения в другие системы; использование логарифмических

функций для нахождения PH; умение решать математические системы уравнений с несколькими неизвестными для определения состава смеси).

Разработанные задания на функциональную грамотность эффективно реализуют методы организации работы в группах, как мозговой штурм, групповая дискуссия, TED-конференция, где формируются «инновационное мышление – стремление к достижению высоких результатов и готовность проявлять усердие в преодолении препятствий, освоении новых навыков и полной реализации своего потенциала, тем самым подготавливая их к успеху в будущих начинаниях; креативность, как способность генерировать оригинальные, полезные и соответствующие контексту идеи и нетрадиционные эффективные способы решения проблем» [1]. Эти основные цели и задачи были заложены в Программе воспитания «Біртұтас тәрбие», где Глава государства Касым-Жомарт Токаев акцентировал внимание на формирование всесторонне развитой личности, готовой к жизненным вызовам и успешной социализации.

Литература:

1. Программа «Біртұтас тәрбие» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от «30» июля 2024 года № 194
2. Веселова Л.А. «Активизация функциональной грамотности учащихся на уроках химии» - Журнал «Молодой учёный» . № 48 (495) издательство «Педагогика» Декабрь 2023 г.
3. Исследование «PISA для школ» «Гимназия №1» в сопоставлении с результатами мировых образовательных систем (по результатам исследования 2022 года) Издательство ОЭСР, ул. Андре Паскаля 2 75775 Париж Седекс 16, Франция
4. Методические рекомендации по развитию естественнонаучной грамотности учащихся. Нур-Султан: филиал «Центр образовательных программ» АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2020 г.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЖОСПАР БОЙЫНША МӘТІН ҚҰРАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ

Кулкаева Жанаргуль Бисембаевна
Мұғалжар ауданы Мұғалжар ЖББО мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қазақ тілі сабақтарында мәтін құрастырудың бірнеше әдіс-тәсілдеріне тоқталсам, мәтін құрастырудың алғашқы кезеңі белгілі бір тақырып бойынша ойға түйгенін жазу қажеттілігінен туындаған себептен басталады. Бұл қажеттілік жазатын сөйлемді іштей арқылы құрастырумен ұштастырылады. Одан кейін ішкі сөйленіс механизмдерінің көмегімен ой синтаксистік құрылымға түсіріліп, қағаз бетіне жазылады, жазылғанын тексереді.

1-тәсіл:

Мәтінде ұсынылған тақырыпқа түсініп, оның жігін ажырата алу дағдысы мен шеберлігі қалыптасады. әр оқушы өз беттерінше ізденуге, өздерінің ойларын тұжырымдауға, бір-бірінің жұмысын бағалауға, көптеген жаңа сөздер мен сөз тіркестерін үйренеді. Олар арқылы балалардың лексикалық қоры байып тілдері ұстарады.

Мәтін құрылымының тағы бір ерекшелігі сөйлемдердің өзара байланысқа құрылуы болса, мәтін тұтастығы айтайын деген ойды, мазмұнды беру үшін қолданылатынын тілдік құралдарды пайдалану мәселесіне байланысты. Мәтіннің мағыналық құрылым ерекшелігін таныту, мәтін жайлы теориялық және тәжірибелік білімді меңгерту мәтіннің байланыстылық, тұтастық және бөлікке бөлінушілік сияқты негізгі белгілерін оқытумен қатар жүргізіледі. Мәтін тұтастығына мәтіннің негізгі ойын қамтамасыз ететін мәтін тақырыбы жататын болса, мәтіннің бөлінушілік қасиеті мәтінді мағыналық бөліктерге жіктеу арқылы, яғни қайталаулар, есімдіктер,т.б. арқылы жүзеге асырылады. Мәтіннің қатысымдық қызметі, мәтін түрлері жайлы түсінік қалыптастыру үшін екі түрлі тақырыпта жазылған мәтінді талдау жұмыстары жүргізіледі. Оқушыларға мәтіндегі сөйлемдер байланысының екі түрін, қатарластық және тізбектік байланыс түрлері таныстырылады. Осы байланыс түрлері арқылы байланыс қызметін атқаратын сөздерді (лексикалық қайталаулар, есімдіктер, синонимдік сөздер) ажыратуға үйренеді. Мағыналық мазмұнды мәтін ішінде түзу үшін сөзді дұрыс таңдау, сөйлемнің синтаксистік құрылымын реттеу, мәтіндегі байланысты қамтамасыз ету негізгі әрекет болып саналады. Мәтінге қажетті мағыналық мазмұн құру әрекеті тақырып және оның шекарасын анықтау, мазмұнның негізгі мағыналық бірліктерін таңдау, оның композициясын құру, одан тұтас мәтін құрастыру сияқты бірнеше әрекет жүйесін қамтиды.

Мәтін құруға үйрету үшін балаларды үш топқа бөліп, мәтіннің алғашқы үш сөйлемі беріледі де оны ары қарай жалғастырып жазуға тапсырма беріледі. Мысалы, балалар «Түйе» туралы мәтіннің әңгімелеу, сипаттау, пайымдау түрлерін бірінші сөйлемге сүйеніп, құрып шығуы қажет. Ол үшін мынадай кесте ұсынылады.

2-тәсіл:

Мәтін мазмұнын құру, жоспар жасау, мәтін композициясын бірігіп құрастыру, сосын оларды бірігп талдау, салыстыру оқушының байланыстырып сөйлеу дағдысының қалыптасуына жағдай жасайды. Тұлғааралық өзара әрекеттесу топтық серіктестіктің нәтижесінде рефлексивтік қарым-қатынастың дамуын қамтамасыз етеді. Барлық оқушылар жұмысқа тартылады.Уақыт үнемдеу,бірін-бірі тыңдап талдауға үйренеді. Сонымен қатар мәтінді шебер құрастыра білуге, тілін дамытуға септігі тиеді.

3-тәсіл:

Бұл тапсырмада оқушының ой ұшқырлығы мен дұрыс сөйлеу дағдылары қалыптасады.Оқушылар өз ойын грамматикалық тұрғыдан дұрыс,
логикалық бірізділікпен жеткізе біледі,терең ойлы пікір айтуға үйренеді

4-тәсіл.

Тірек сөздерді пайдаланып мәтін құрау өте тиімді. Тапсырманы тірек сөздер бойынша орындату мұғалімнің де, оқушының да жұмысын әлдеқайда жеңілдетеді. Өйткені, С.Лысенкова айтқандай: «Балалар үшін тірек сөз ой мен жұмыс сәтінде ерекше бір арқа сүйер тірек тәрізді». Тірек сөздер тапсырманы нақты жүргізуге көмектеседі, мәтіндегі ойды байланыстырып жазуға көмектеседі.5-тәсіл:

Жоспар бойынша мәтін құрату – мәтіннің мазмұнын

пысықтау үшін, оқушылар мәтіннің негізгі ойын есте сақтап, оны айтып беру жұмысын жүйелендіреді. Срнымен қатар оқылым,айтылым,тыңдалым әрекеттерінің негізіндеіске асады.Жоспар бойынша мәтінге тақырып қоя білуді үйренеді.

6-тәсіл:

Абстрактылы ойлау арқылы берілген мәтіндер оқушылардың ойлау кеңісітігін дамытады. Оқушы өзіне тапсырылған тапсырманың салмағын сезе бастайды,жоғары деңгейге көтерілген сайын тапсырманың күрделенгенін, көп білу керектігін түсінеді. Оқушы осындай тапсырманы жете меңгереді, сөздік қоры молаяды, байланыстырып сөйлеуі қалыптасады деп ойлаймын.

7-тәсіл:

Бұл жұмысқа оқушылар қызыға кірісіп, сөйлемдерді орын-орнына қойып айтып бере алады. Бұл тапсырманы жазбаша түрде беруге де болады.

8-тәсіл:

Аяқталмаған мәтінді логикалық ойды бұзбай жалғастырып айтқызу көзделеді.

Ауызша айтқызу кезінде бірін-бірі қайталаған оқушылар да кездеседі. Оқиғаны әр оқушының қайталамай, өз ойымен айтуға көңіл бөлемін. Сондықтан бұл тапсырманы да жазбаша алудың мәні зор. Себебі, әр оқушының ой-қиялын байқауға да тигізер әсері мол. Мектеп қабырғасында әр оқушының болашақтағы өз бағытын дұрыс белгілеп, саралай білуі үшін оларға берілетін білім өзегінде, өзіндік сана, көзқарас, дүниетаным мен сенім қалыптастыруда, сондай-ақ, қай ортаға болсын тез бейімделіп, жаңа ақпараттарды тез түсініп, қабылдау қабілеттілігін, іскерлік қасиетін дамытып, жеке тұлға етіп тәрбиелеудің орны ерекше. Оқушылардың қабілетін ашып, дамытуға жан-жақты жағдай жасағанда ғана мақсатқа қол жеткізуге болады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қ.Қ. Жамантаева «Сөйлесейік те жазайық, өз тілімізге үйренбей қалмайық» Жалын Алматы 2019ж
2. Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беруді дамыту стратегиясы. Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы, Астана, 2015ж.

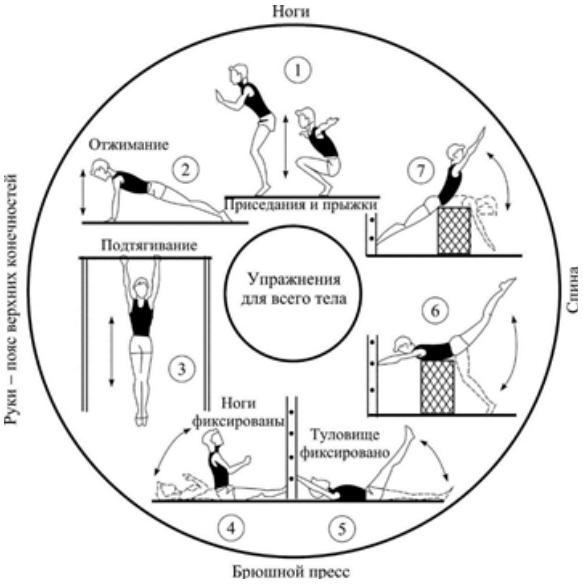
«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ГИМНАСТИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ В 10-11 КЛАССАХ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО МЕТОДА КРУГОВОЙ ТРЕНИРОВКИ

Марку Баян Бахитжановна
учитель физической культуры СШ №22
города Актобе

В последнее время в практике школьного физического воспитания центральное место занимают проблемы, связанные со снижением активности школьников в учебной деятельности, замедлением их физического и психического развития, ухудшением здоровья учащихся, а также с низким уровнем их мотивации к учению, необходимой для упорной, систематической учебной работы.

Только положительное отношение к учению может обеспечить полноценное усвоение учебного материала. На формирование заинтересованности в занятиях физической культурой направлены использование всех видов проблемно-развивающего обучения, поиск и применение оптимального сочетания разных его методов, форм индивидуальной, коллективной и групповой работы с учётом возрастных особенностей школьников.

Согласно авторитетному высказыванию А.Н.Леонтьева, «интересный учебный предмет - это учебный предмет, ставший «сферой целей» учащегося в связи с тем или иным побуждающим его мотивом». Правильно построенные уроки способствуют росту интереса к занятиям, воспитывают у школьников волевые качества, навыки преодоления трудностей. Малая же занятость учащихся, низкая требовательность учителя приводят к скуке, вызывают недисциплинированность, плохую посещаемость уроков. При этом формирование и развитие интереса к занятиям не должны быть самоцелью. Интересный урок, несомненно, несёт радость учащимся, но следует помнить, что нужно увлекать, а не развлекать, необходим поиск путей и средств для повышения подобной увлечённости занимающихся.

Перед учителем физической культуры стоит задача обеспечить высокий уровень активности учащихся на занятиях, разнообразить средства и методы проведения урока, используя для развития физических качеств разнообразные и меняющиеся частично от урока к уроку упражнения. Как говорил другой известный учёный Если школьнику интересно на уроках физической культуры, то у него не только углубляется интерес к любимому упражнению, но и появляется интерес к другим упражнениям, которые тоже начинают приобретать для него определённый смысл, значимость. Отношение школьников к физической культуре как к учебному предмету и как к уроку в абсолютном большинстве не совпадают. На протяжении всего процесса обучения в школе отношение учащихся к предмету «Физическая культура» остаётся, как правило, на высоком уровне, а отношение к уроку (удовлетворенность уроками физической культуры) меняется и является положительным у 67% третьеклассников и только у 18% десятиклассников.

Главной причиной падения удовлетворённости уроками у школьников является отсутствие эмоциональности урока, интереса к выполняемым упражнениям. Круговая тренировка по сравнению с

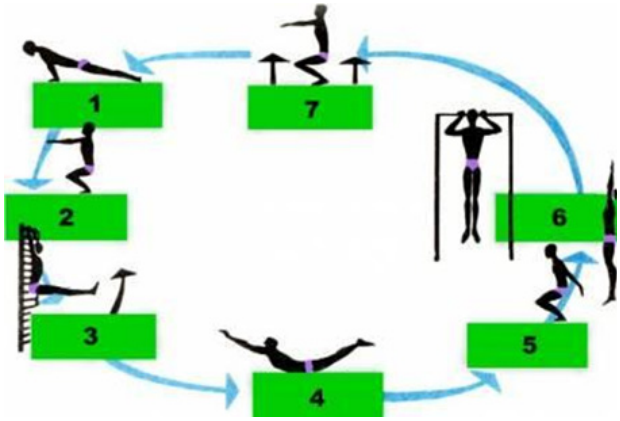
другими методами более полно позволяет реализовать образовательную направленность урока в сочетании с высокой моторной плотностью и служит эффективным способом в комплексном развитии физических качеств. Кроме того, включение в соответствующий комплекс разнообразных по своей форме и структуре гимнастических упражнений способствует формированию у школьников интереса к урокам физической культуры.

Ниже даны комплексы упражнений, используемых на уроках гимнастики в старших классах с применением метода круговой тренировки.

Особенностью здесь является то, что упражнения выполняются учениками в парах, что требует от учителя рационального и достаточно точного комплектования пар, на основе заранее проведённого максимального теста (МТ) - испытания на максимальное число повторений по ряду упражнений, включённых в комплекс круговой тренировки. Ученики распределяются по парам, примерно равным по физическому развитию и двигательной подготовленности. Затем для каждой пары устанавливается индивидуальная нагрузка: половина МТ (МТ/2), или четверть (МТ/4), - в зависимости от подготовленности занимающихся.

Пульс подсчитывают до выполнения комплекса и сразу же после прохождения круга. Подсчёт пульса даёт возможность контролировать реакцию организма на предложенную физическую нагрузку. Ученикам, пульс которых после выполнения упражнений (по прохождении всего круга) превышает 180 уд./мин., рекомендуется снизить дозировку нагрузки.

Для формирования правильной осанки («на осанку»). И. п. - стоя на коленях, спиной друг к другу, руки вниз, сцеплены. Руки через стороны вверх, прогнуться, посмотреть вверх. Вернуться в и.п.

Для развития мышц спины. И.п. - стоя лицом друг к другу, набивной мяч за головой у первого партнёра, наклон вперёд, мяч передать второму партнёру, вернуться в и.п. При наклоне спина прямая, смотреть вперёд, ноги стараться не сгибать.

. Наклоны туловища вперёд и назад. И.п. - сед ноги врозь лицом друг к другу, руками взяться за гимнастическую палку, первый партнёр выполняет наклон вперёд, второй - наклон назад. Вернуться в и.п. То же в другую сторону. При наклоне ноги не сгибать, наклон выполнять как можно ниже.

. Повороты туловища. И.п. - стойка ноги врозь, спиной друг к другу, мяч впереди в руках у первого партнёра. Поворот туловища влево, передать мяч второму партнёру. Вернуться в и.п. То же в правую сторону. Поворот выполнять энергичнее, полнее, руки не сгибать.

. Приседания. И.п. - стоя спиной друг к другу, руки сцеплены в локтевых суставах. Присед, сохраняя осанку. Вернуться в и.п.

. Для развития мышц живота. И.п. - сев и согнув ноги, лицом друг к другу, ноги сцеплены, мяч в руках у первого партнёра. Наклон туловища назад, лечь на спину, поднять туловище, передать мяч второму партнёру.

. Для развития мышц задней поверхности бедра. И.п. - сед согнув ноги, лицом друг к другу, руки опираются о пол сзади. Разогнуть ноги в коленном суставе, вернуться в и.п. Ноги выпрямлять полностью, назад сильно не наклоняться.

. Прыжки через скакалку. И.п. - стоя боком друг к другу, взявшись одной рукой за руку партнёра, свободной рукой за один конец скакалки.

. На осанку. И.п. - стоя спиной друг к другу, руками взяться за гимнастическую палку. Выпад правой, прогнуться, посмотреть вверх, вернуться в и.п. То же с другой ноги.

. Наклоны. И.п. - стоя ноги врозь, спиной друг к другу, мяч внизу в руках у первого партнёра. Прямыми руками поднять набивной мяч вверх и передать над головой второму партнёру. Наклон, второй передаёт мяч между ногами первому. Вернуться в и.п. При наклоне ноги не сгибать.

. Выпады в стороны. И.п. - стоя лицом друг к другу, руки согнуты, кисти хватом за концы гимнастических палок. Одновременный выпад в одну сторону, руки вверх. Вернуться в и.п. То же в другую сторону. Выпад выполнять энергичнее, полнее, руки выпрямлять полностью.

. Для развития мышц живота. И.п. - лёжа на спине, руки сцеплены. Поднять прямые ноги. Вернуться в и.п.

. Для развития мышц рук. И.п. - стоя лицом друг другу. Правая рука вперёд, прямая, левая согнута, разноимённые кисти партнёров

сцеплены. Поочерёдное сгибание, разгибание рук с сопротивлением партнёра.

. Для развития гибкости. И.п. - сед спиной друг к другу, гимнастическая палка горизонтально вверху. Первый партнёр - наклон вперёд, второй лежит на спине. Затем то же выполняет второй партнёр. Наклон вперёд с возможно большей амплитудой, ноги не сгибать.

. Махи ногами. И.п. - стоя лицом друг к другу, руки на плечах партнёра. Мах правой ногой в сторону. Вернуться в и.п. То же с другой ноги.

. Прыжки. И.п. - стоя поперёк на гимнастической скамейке, лицом друг к другу, руки на плечах партнёра. Прыжок ноги врозь, скамейка между ногами. Прыжком вернуться в

В 5-9-х классах уроки выстраиваются с учетом возрастных особенностей. К 14-15 годам несколько снижается эффективность скоростных и скоростно-силовых упражнений, в этом возрасте снижается прирост быстроты. На уроках легкой атлетики, для развития скоростных качеств используются технически несложные упражнения, позволяющие обратить внимание учащихся на быстроту выполнения. Например, бег на дистанцию 30-60 метров с предельной скоростью. Оптимальная нагрузка – 2-4 повторения через 20-30 секунд в двух сериях, интервалы между сериями 60-90 секунд. После выполнения двух серий 170-180 ударов в минуту.

Для развития скоростно-силовых качеств используются упражнения, которые требуют проявления скоростных и скоростно-силовых качеств, выполняются в максимально возможном темпе. Продолжительность одноразовой нагрузки составляет от 10 до 25 секунд или в двух- трех сериях с интервалами отдыха 45-60 секунд между ними [в зависимости от нагрузки 110-180 ударов в минуту]. Это такие упражнения как прыжок в длину с места, прыжки в приседе.

К подростковому и в особенности к юношескому возрасту создаются благоприятные условия для развития силы и выносливости. Для развития силовых качеств используются преимущественно упражнения динамического характера, локального, регионального и общего воздействия на основные мышечные группы. Величина нагрузки в основном составляет 10-12 повторений в 2-3 сериях с интервалами отдыха между ними 40-60 секунд [ЧСС до 140-170 ударов в минуту]. Это такие упражнения как: сгибание, разгибание рук в висе [в весе лежа – девочки], в упоре лежа, упражнения с гирями. Все эти упражнения варьирую в зависимости от уровня физической подготовки учащихся. Например, сгибание, разгибание рук в упоре лежа на повышенной опоре - для учащихся со слабой физической подготовкой, а сгибание, разгибание рук в упоре лежа от пола - для учащихся с высоким уровнем физической подготовки.

Для развития выносливости использую такие упражнения как прыжки через гимнастическую скакалку, бег на длинную дистанцию.

Упражнения для развития физических качеств необходимо использовать в следующей последовательности: в начале основной части урока должны быть предусмотрены упражнения для развития быстроты, затем – силы и выносливости. Хотя в зависимости от поставленных задач урока силовые упражнения могут выполняться раньше скоростных.

Все вышеназванные упражнения направлены на всестороннее развитие физических качеств, время, отведенное в каждом уроке на них, составляет 10-15 минут, а для старших классов 18-20 минут.

Список литературы

1. Дядюшкина Т.С. Использование информационных технологий на уроках физической культуры Алматы 2015г

2.Влияние занятий скипингом на физическую подготовленность студентов
[Электронный ресурс] / - URL: http://bmsi.ru/doc/b222bc79-7c14-47cd-859d-4a9950d1de7a ru/(дата обращения 05.11.2012)

3.Роль скипинга в физическом воспитании учащихся Багандова Т.А.
[Электронный ресурс] / URL: http://www.eduhmao.ru/info/1/3785/83745/ ru/(дата обращения 21.10.2012)

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ДҮНИЕТАНУ САБАҚТАРЫНДА ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ФОРМАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

Мәдениет Майгүл
Астана қаласы Сарыарқа ауданы Шәкәрім атындағы №56 мектеп-лицейінің бастауыш сынып мұғалімі

Кіріспе

Қоғам мен экономикадағы қарқынды дамып келе жатқан өзгерістер бүгінгі күні адамнан жаңа жағдайларға тез бейімделуді, икемділік пен шығармашылықты көрсете отырып, күрделі мәселелердің оңтайлы шешімдерін табуды, белгісіздік жағдайында адаспауды, әртүрлі адамдармен тиімді қарым-қатынас орната білуді және сонымен бірге адамгершілікті сақтауды талап етеді. Дәстүрлі репродуктивті оқыту, оқушының пассивті бағынышты рөлі мұндай мәселелерді шеше алмайды. Оларды шешу үшін жаңа педагогикалық технологиялар, білім беру процесін ұйымдастырудың тиімді формалары, оқытудың белсенді әдістері қажет. Оқытудың белсенді әдістері-бұл оқу материалын игеру процесінде оқушылардың ақыл-ой және практикалық іс-әрекеттерінің белсенділігі мен әртүрлілігін қамтамасыз ететін әдістер жүйесі. Сонымен қатар оқытудың белсенді әдістері сабақты бастау, мақсаттарды, үміттерді, алаңдаушылықтарды анықтау, оқу материалын таныстыру, өзіндік жұмысты ұйымдастыру, релаксация, қорытындылау әдістеріне бөлінеді. Осы әдістердің әрқайсысы сабақтың белгілі бір кезеңінің нақты міндеттерін тиімді шешуге мүмкіндік береді.

Дүние тану сабақтарында сараланған жұмысты ұйымдастыру әдістері.

Саралау әдістері. Саралау әдістері мыналарды қамтиды:

1) шығармашылық деңгейі бойынша, қиындық деңгейі бойынша, көлемі бойынша оқу білімінің мазмұнын саралау;

2) балалардың іс-әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану, бұл ретте тапсырмалардың мазмұны біртұтас болып табылады және жұмыс: оқушылардың дербестік дәрежесі бойынша, оқушыларға көмек көрсету сипаты дәрежесі бойынша, оқу іс-әрекетінің сипаты бойынша сараланады.

Мақсаты

Оқушының қабілеттерін ашу, жоғары технологиялық, бәсекеге қабілетті әлемде өмір сүруге дайын тұлғаны тәрбиелеу, өзін тәуелсіз өмірде сенімді сезінуге мүмкіндік беретін заманауи білім, дағдылар мен қасиеттердің қажетті жиынтығына ие түлек дайындау.

Міндеттері

- Оқушыларға сараланған көзқарастың мәнін түсіндіру.
- Бастауыш сынып оқушыларын дүниетануды оқыту процесінде сараланған тәсілді жүзеге асыру жолдарын анықтау.
- Оқушылардың үлгерім деңгейін арттыру үшін оларға сараланған тәсілді қолданудың әдістемелік тәсілдерінің кешенін құру.
- Сараланған оқыту негізінде оқу – танымдық мотивацияны дамыту.
- Сабақтың әртүрлі кезеңдеріндегі сараланған тапсырмалар арқылы оқу процесін оңтайландыру.

Сабақ барысында мұғалім Инфо-болжау, Кластер, Миға шабуыл, топтық әдіс т.б. оқу әдістері оқушыларды тақырыпқа бағыттауға, оларға жаңа материалмен әрі қарай өз бетінше жұмыс жасау үшін қозғалыстың негізгі бағыттарын ұсынуға мүмкіндік береді.

Сабағымның бірінде “Шығармашылық шеберхана” әдісін дүниетану пәні бойынша үлкен жетістікпен қолданамын. Тапсырма топтарға бөлініп, берілген тақырып бойынша топтық жобаны құру және таныстыру болып табылады. Алдымен сабаққа әкелінген материалды орналастыру, титулдық парақты жобалау жоспарын жасау қажет. Жұмысқа 20-25 минут бөлінеді. Осы уақыттан кейін әр топ немесе оның өкілі өз жобасын ұсынуы керек. Оқушылардың практикалық қызметі барысында оқу кабинеті нағыз шығармашылық шеберханаға айналады. Сабақтың соңында керемет туындылар пайда болады. Әрбір шешім ерекше, мәнерлі. Топтарда бірге жұмыс істеуді үйрену, жолдастардың пікірін тыңдау, бірге жиналған материалдардан керемет туындылар (картиналар, газеттер,

кітаптар) жасау - бұл сабақтың басты мақсаты. Сабақта релаксацияның қалпына келтіретін күші туралы ұмытпаңыз. Белсенді әдістер - "физикалық минуттар ""жер, ауа, от және су", "қояндар" және басқалары мұны сыныптан шықпай-ақ жасауға мүмкіндік береді. Мысалы: тақырыпты зерттеу кезінде - "Өсімдік - тірі организм" тақырыбында физикалық минутты қолданамын.

Музыкаға арналған физикалық минут.

1. Сіз кішкентай өсімдік тұқымдары екеніңізді елестетіп көріңіз.
2. Қыста кішкентай тұқым топырақта суық болды, ол жылыну үшін кішірейіп кетті.
3. Көктемде күн жерді жылытып жіберді.
4. Тұқым жылытылды (түзетіңіз)
5. Ол жоғарыда не бар деп ойлады (созылу)
6. Ол өсе бастады (қолдарын көтерді)
7. Тұқымның тамыры пайда болды (аяқтарымен батып кетті)
8. Өскін жерден шыға бастады (олар қолдарын шайқады)
9. Күн өскінді жылытқаны соншалық, ол күнді жапырақтарымен (қол бұлғау)сермеу үшін биік болуды шешті
10. Жаңа және жаңа жапырақтар пайда болды.
11. Міне, бір күні өркенде бүршік пайда болды (алақандар бүктелген)
12. Гүл гүлдеді, ол күнге және басқа түстерге күлді(олар бұрылды, күлді)
13. Ол өмірден ләззат ала бастады, желде дірілдеп, адамдарды қуанта бастады.
14. Аралар мен көбелектер оған ұшып келді.
15. Бірақ күз келді.
16. Гүлдің орнында тұқымдар пайда болды
17. Зауыт оларды топыраққа тастады.
18. Енді олар жаңа көктемді күтеді.

Осындай физикалық минуттан кейін сіз балалардан сұрай аласыз - өсімдік қалай дамиды? Сабақты түймедақ, кеңес бер, қорытынды шеңбері сияқты әдістерді қолдану арқылы аяқтауға болады. Балалар түймедақ жапырақтарын жұлып алады, шеңбер бойымен түрлі-түсті парақтарды береді және т.б. сабақтың тақырыбына қатысты негізгі сұрақтарға жауап береді, артқы жағында жазылған іс-шаралар. Бұл әдістер сабақты тиімді, сауатты және қызықты қорытындылауға көмектеседі. Мұғалім үшін бұл кезең өте маңызды, өйткені ол балалардың не жақсы меңгергенін және келесі сабақта не нәрсеге назар аудару керектігін анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, оқушылардың кері байланысы мұғалімге сабақты болашаққа түзетуге мүмкіндік береді.

Оқушылардың өзін – өзі реттеуін қалыптастыру-қазіргі білім берудің ең қажетті және сонымен бірге ең қиын міндеті. Менің ойымша, өзін-өзі реттеу қабілеті бастауыш мектеп жасында игерілуі керек. Барлық оқушылардың өзін-өзі реттеу деңгейі әртүрлі, сондықтан мен әр баланың қабылдау, ойлау, қиял, есте сақтау және жеке басының ерекшеліктерін ескеруге тырыстым. Барлық сабақтарда оқушылар сабақтың тақырыбы мен мақсатын өздері анықтады. Бұл кезеңде өзін-өзі реттеу күшті оқушыларда болды сыни ойлау әдістері оқушылардың таңдау, ойлау, талдау, синтездеу қабілетін қалыптастыруды білдіреді

Дүние тану сабақтарында оқушылар арасында диалогты қосуға тырысамын: мұғалім-оқушы, оқушы – оқушы, оқушы – топ, оқушы – сынып. Оқушылардың сыни ойлауын дамыту мақсатында проблемалық сұрақтар қоя білуі өте маңызды фактор деп санаймын. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясының арқасында оқушылар дайын түрде жауап алудың орнына, қойылған мәселенің шешімін өз бетінше іздейді.

Проблемалық жағдайларды құру бойынша жаттығулар.

1. Сабақтың тақырыбы: "Құстар кім?" 1 сынып.

• бейнежазбаны тыңдаңыз (құстардың әні, жәндіктердің дауысы)
• Жануарлардың дауысы бойынша болжаңыз.
• Құстарды басқа жануарлардан қалай ажыратуға болады? (Ұша алады)

Бұл рас па?

Сабақ барысында Құмырсқасының әңгімесін тыңдауды ұсынамын

"Бір күні кешке мен орманда серуендеп жүрдім. Күн бата бастады. Орманның артында, ауылдың шетінде Әтеш тауықтарды алабұғаға шақырды. Үлкен түнгі көбелек менің үстімнен ұшып өтіп, үнсіз қанаттарын қағып кетті. Қатты ысқырықпен жарқанат орман жолының үстінен жүгірді. Ал орманның тереңдігінде бұтақтан бұтаққа секірді-тиінге ұқсас таңғажайып жануар ұшып кетті. "Қандай әртүрлі жануарлар, — деп ойладым мен, — бірақ олардың бәрі ұша алады... олардың бәрі құстар шығар".

Ал сіз балалар деп ойлайсыз ба?»

Олардың барлығы шынымен құстар ма? (Балалар тауық — құс, көбелек — жәндік дейді.)

Айтыңызшы, сіздердің біреулеріңіз құмырсқа айтқан тиін тәрізді жануарды біле ме? Бұл ұшатын тиін. Ол құс па? Ал жарқанат құс па?

Қорытынды

Қорытындылай келе, жаңа тәсілдер, әдістер мен әдістер қолданылған сабақтарда балаларда жұппен, топпен жұмыс істеу, белсенді іс-әрекет арқылы білімді өз бетінше алу, сұрақтардың әртүрлі түрлерін тұжырымдау, сыни ойлау, өзін-өзі бағалау және өзара бағалау, ақпаратты талдау, жүйелеу дағдылары қалыптасқанын атап өткім келеді.

Оқу процесінің тиімділігі мұғалім мен оқушы арасындағы екі жақты өзара әрекеттесуге, оқу қызметін басқару техникасына, педагогикалық қарым-қатынас әдістеріне, зейін мен эмоцияны басқаруға байланысты. Сонымен бірге мұғалім оқушыларды оқуға ынталандыруы, олардың белсенділігін басқаруы, мақсатқа жету үшін оқытуды басқаруы керек. Егер балалар белсенді жұмыс жасаса, олар жұмыстың жаңа түрлеріне, өздерін бағалауға және басқалардың жұмысына қызығушылық танытса, сабақтың мақсаттарына қол жеткізіледі деп айтқым келеді.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Аймагамбетова Қ. Дүниетануды оқыту теориясы мен технологиясы. – Алматы: 2016.
2. Сихимбаева С.М. Дүниетану теориясы мен технологиясы. – Шымкент: 2018.
3. Тұрғынбаева Б.А. Дамыта оқыту технологиялары. – Алматы: Баспа, 2020.
4. Аймаганбетова Қ., З.Ф.Олейник. Дүниетануға арналған үлестірмелі материалдар. – Алматы: Атамұра, 2013.

ИНТЕГРАЦИЯ РАЗЛИЧНЫХ КРУЖКОВ В ЦЕНТРЕ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ, НУЖДАЮЩИХСЯ В СПЕЦИАЛЬНЫХ УСЛУГАХ

Нургазина Жазира Серикановна
педагог дополнительного образования, высшая категория. КГУ «Центр поддержки детей, нуждающихся в специальных социальных услугах города Семей»

Аннотация
Статья посвящена исследованию интеграции кружков в Центре поддержки детей с особыми потребностями. Основная цель интеграции — создание образовательной среды, которая способствует всестороннему развитию детей. Рассматриваются различные кружки, такие как художественный, музыкальный, спортивный и технический, а также их особенности и роль в процессе социализации и развития детей.

Введение
В современных образовательных учреждениях важным аспектом является интеграция различных учебных дисциплин. Один из интересных подходов — сочетание кружка информатики и кружка домбры. Это объединение может способствовать развитию творческих навыков, критического мышления и культурной осознанности учащихся.
Интеграция кружков способствует улучшению социализации детей, помогает развивать их способности и интересы. Такой подход также позволяет детям взаимодействовать с ровесниками, что является важным элементом их эмоционального и социального развития.

Цели и задачи интеграции кружков
1. Создание творческой среды: Обеспечение равного доступа ко всем видам кружковой деятельности, независимо от особенностей детей.
2. Развитие социальных навыков: Содействие взаимодействию между детьми в рамках совместной деятельности.
3. Формирование целостного образа личности: Способствование развитию творческих, спортивных и технических навыков у детей.
4.Развитие креативности: Изучение домбры может вдохновить на создание новых программ и приложений, связанных с музыкальным искусством.
5. Углубление знаний: Учащиеся могут изучать алгоритмы и программирование через призму музыки и звука, например, создавая музыкальные приложения.
6. Кросс-дисциплинарный подход: Интеграция позволяет учащимся видеть связи между искусством и наукой.
Методы реализации
1. Совместные проекты: Организация мероприятий, в которых дети из разных кружков работают над общими целями (например, создание выставки или концерт).
2. Мастер-классы: Проведение занятий, на которых дети могут попробовать свои силы в разных направлениях, что расширяет их горизонты и интересы.
3. Обсуждения и рефлексия: Регулярные обсуждения успехов и трудностей, с которыми сталкиваются дети, что помогает создать поддержку и взаимопомощь в группах.

Примеры интеграции
-Проекты: Создание интерактивных приложений, которые позволяют пользователям изучать музыку и культуру через игры и викторины.
-Мастер-классы: Проводить занятия, на которых студенты смогут научиться играть на домбре, а затем использовать программные средства для записи и редактирования своих выступлений.
-Совместные выступления: Организация мероприятий, где воспитанники могут продемонстрировать как свои музыкальные, так и технические навыки.
- Создание творческого проекта, где дети-музыканты сотрудничают с художниками, создавая музыкальные иллюстрации.
- Спортивные мероприятия, включающие различных детей, где они могут объединиться в команды и работать над общими задачами.

Пример интеграции кружка «Информатики» и кружка «Домбры»
Тема урока: “Программирование мелодий на домбре”
Цели урока: показать детям взаимосвязь кружков через интеграцию.
Задачи урока:
1. Познакомить учащихся с основами программирования.
2. Научить играть простую мелодию на домбре.
3. Развить творческие способности учащихся через сочетание технологий и музыки.
Оборудование:
• Компьютеры с установленными программами для программирования (например, Code.org).
• Домбры.
• Проектор для демонстрации.
Ход урока:
1. Вводная часть
• Обсуждение: что такое домбра и какое место она занимает в культуре.
• Зачем важно изучать информатику и как технологии могут сочетаться с искусством.
2. Основная часть
• Информатика:
• Учащиеся изучают основы программирования с использованием платформы Code.org.
• Педагог объясняет, как создавать простые звуковые последовательности (например, использование блоков со звуками).
• Практическая часть:
• Каждому ученику предоставляется задание: создать простую программу, которая воспроизводит заданные ноты, которые будут соответствовать мелодии, знакомой группе.
• Программируя, учащиеся могут использовать простые команды, такие как “играть звук” и “дождаться”.
3. Музыка:
• Педагог демонстрирует, как играть на домбре основные ноты и простую мелодию.
• Ученики коллективно учатся исполнять мелодию на домбре.
4. Интеграция
• Учащиеся делятся своими программами и мелодиями, которые они создали на компьютере.
• Параллельно каждый из них может сыграть свою мелодию на домбре, создавая общее исполнение, где программируемые мелодии и живое исполнение сочетаются.
5. Рефлексия
• Обсуждение: как информационные технологии могут помочь в изучении музыки. Какие эмоции вы испытывали, создавая программу и играя на инструменте?
• Рефлексия: что нового узнали? Что понравилось больше всего?
Дополнительные задания:
• Создать более сложную программу, добавляя эффекты или меняя темпы.
• Приготовить небольшую презентацию о домбре и его истории.
Заключение
Интеграция различных кружков в Центре поддержки детей является важным шагом к созданию творческой и образовательной среды. Такой подход способствует всестороннему развитию детей, улучшению их социальных навыков и эмоционального состояния, а также формированию чувства принадлежности к сообществу. Важно продолжать развивать и внедрять проекты, направленные на интеграцию, чтобы обеспечить каждому ребенку возможность расцветать в своих интересах и способностях.
Список использованной литературы:
1. “Teaching in the Digital Age: Smart Devices, Smart Teaching” — Мартин Л. Фишер
2. “The Integrated Curriculum: A Teacher’s Guide” — Нина М. Фина
- Практическое руководство для учителей по созданию интегрированных учебных программ и кружковых занятий.
3. “Cross-Disciplinary Perspectives on Play from the Classroom to the Lab” — А. К. Бонгард и Б. Герц
4. “Hands-On Learning: A Guide for Integrating Art and Science into the Classroom” — К. Л. Сандерс

5. “Creative Schools: The Grassroots Revolution That’s Transforming Education” — Кен Робинсон

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТАРИХ САБАҒЫНДА СЫН ТҰРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Пурханов Сабит Кенгесбаевич
Алға ауданы Алға мектеп-гимназиясының тарих пәнінің мұғалімі

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының бабына сәйкес мұғалімдер білім алушылар мен тәрбиеленушілер және тиісті мемлекеттік жалпы міндетті білім беру стандартында көзделген деңгейден төмен емес білім, шеберлік пен дағды алуын қамтамасыз етуге міндетті. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық саласы технологияларын меңгермейінше сауатты жан-жақты маман болуы мүмкін емес. Инновациялық технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және де басқа көптеген адами қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Білім саласына еніп отырған жаңа технологиялардың ерекшелігі-өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан-жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, жаңа идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы оқушы тек қана тыңдаушы, орындаушы болып келсе, ал казіргі заманның оқушысы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға екендігіне үлкен мән береміз. Өйткені, оқытудың әр түрлі технологиялары зерттелініп, жаңашыл педагогтардың іс-тәжірибесі зерттеліп мектеп өміріне енуде. Орта білім беру жүйесінде әлемдік жоғары деңгейге қол жеткізген анағұрлым танымал білім беру әдістемелері арасында сындарлы теориялық оқытуға негізделген тәсіл кең тараған. Бұл теория оқушылардың ойлауын дамыту, олардың бұрынғы алған білімдері мен жаңа немесе сыныптағы түрлі дерек көздерінен, мұғалімнен, оқулықтан және достарынан алған білімдерімен өзара әрекеттесуі жағдайында жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді. Бағдарламаның негізгі мазмұны жеті модуль түрінде қарастырылады. Осыған орай оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда оқытудың жаңа технологияларын жетік меңгеріп қана жетуге болады.

Олар үшін:

- білім алуды қамтамасыз етуге даярлауы тиіс;
- оқушыларға үздіксіз білім алуды үйрету керек;
- мұғалім оқушылардың білімге деген құштарлығын дамытуға көңіл бөлуі керек;
- оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай оқытудың мазмұны шектелмеуі тиіс;
- оқытудың өз тәжірибесі, оқытудың негізі, оқыту барысында болжам, қиял, ойлап табу пайдалануы қажет;
- сезу, ойлау шығармашылық қасиеті ретінде қарастырылуы тиіс; Мектепте білім беруді жақсарту мұғалімге байланысты екені сөзсіз.

Тарих – мектептегі оқу пәні ретінде жалпы негізгі білім беретін барлық гуманитарлық және қоғамтанушылық курстардың негізін құрайды. Тарих ұлттық өзіндік сана – сезімді және адамгершілік этикалық нормаларды қалыптастыра отырып, оқытудың дүниетанымдық негізін қалыптастырады. Тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін сапалы білім берудің тиімді жолдарын таңдау, тарихи және мәдени мұралармен таныстыру, қосымша элементтерді пайдалану мен тарихи деректерді оқып білім алып шығармашылықпен айналысуына жағдай жасау сияқты жаңа педагогикалық технологиялармен инновациялық бағыттарды, әдістер мен тәсілдерді енгізу. Заманауи әдіс-тәсілдер сабақ барысында шәкірттердің сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін жетілдіруге, дамытуға арналған оқыту технологиясы оларға еркін ойлауға, байқалған, баяндалған мазмұнынан тәуелсіз пайымдамалар жасауға мүмкіндік береді, шығармашылық белсенділігі жоғарылайды, ұжымдық ойласу, ұжымдық тұжырымдар жасауға белсене атсалысады, ұжымдық қорытындыда өз үлесі бар екенін сезіп, қуаттана марқаяды, келесі мәселелер түйінін шешуге еркін араласады, өз ойын жасқанбай айтуға үйренеді. Тақырыптың негізгі өзегін, бағытын, мән-мағынасын түсінеді, тіл байлығын жетілдіреді, өз ойын қысқа, мазмұнды, мағыналы, дәлелді баяндауға дағдыланады, пәнге қызығушылығы артады, ғылым негіздерін игеру әдістерін меңгереді , сөйтіп өзін келесе мәселені талдауға дайындайды.

Сондықтан да қазіргі мұғалімдердің білім сапасын арттыруға көп-көңіл бөлуде. Соған орай білім берудің жаңа технологияларын (білім беруді ізгілендіру, ойын арқылы оқыту, өздігінен дамыту

т.б.) мақсатқа сай қолдана білу қажет.

Оқытудың заманауи технологиясын жете меңгеріп, оны оқушылардың жас және психологиялық ерекшелігіне қарай таңдап пайдаланудың маңызы зор. Педагогикалық инновациялық технологиялар іс-әрекетке, оқыту барысында жүзеге асатын педагогикалық жүйе. Педагогикалық жүйе-жеке, дара тұлғаны жетілдірге, қалыптастыруға бағыттау мен белгілі бір мақсатқа жету жолындаы арнайы педагогикалық ықпалды ұйымдастыруға қажетті өзара байланысқан әдістердің, құралдардың жиынтығы.

Оқыту барысында жаңа технологиялық әдістерді пайдалану шәкірттердің ойлана білу қабілеттерін дамытады, олардың білім сапасын жақсартады, ой өрісін кеңейтеді, есте сақтау қабілеттерін өсіреді. Оқыту мен дамыту әдістерінің екеуі де жеке тұлғаның қалыптасуына үлкен ықпал ететін маңызды айғақтар болып саналады. Осындай оқытудың жаңа технологияларының бірінe-сабақты, дәрісті өткізуді «Сыни тұрғыдан ойлау бағдарламасы» бойынша ұйымдастыру жатқызылады. Бұл әдісте талданып отырған мәселе бойынша әр бір оқушы өз топшылауын, өз пайымын білдіреді, өзіндік дәлелдер келтіреді, басқалардың ой түйіндерін сынайды, олардың мәнді, мағыналы жақтары жөнінде өз пікірін, өз тоқтамын жасайды. Бұл әдіс шәкірттерге де, оқытушыларға да үлкен жауапкершілікті жүктейді. Оқуыту әдістерін жетілдіруге, дамытуға олардың тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Сын тұрғысынан ойлау - сынау емес, шыңдалған ойлау. Оқушының бұл жұмысты дұрыс ұйымдастырған жағдайда өз даму деңгейіне сәйкес ойы шыңдалып, белгілі бір жетістіктерге жетері сөзсіз. Жұмыс жасау барысында мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді. Біздің міндетіміз- оқушыға оны бойында жасынып жатқан мүмкіндіктерін ашып көрсету.

Оқушы бұрын тек тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойланушы, өз ойын дәлелдеуші болады, ал мұғалім осы әрекетке бағыттауда, оқуды ұйымдастыруда жетекші рөл атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.С.Әлкен. «Жаңа технологиялар арқылы шығармашылыққа баулу»
«Қазақстан тарихы» №1, 2006 ж
2.Р. Қ. Қарсыбаева. «Сын тұрғысынан оқу мен жазуды дамыту технологиясының ерекшелігі» «45-Минут» №1, 2009 ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

«ТЕХНОЛОГИЯ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ»

Садуанова Жанара Урналдыевна
Заместитель директора по учебной работе,
учитель истории.
Актюбинская область, Мартукский район
КГУ «Жайсанская общеобразовательная средняя школа»

Проблемное обучение – дидактическая система сочетания разных методов и методических приемов обучения, применяя которые педагог, систематически создавая и используя проблемные ситуации, обеспечивает прочное и осознанное усвоение знаний и умений обучающимися. Проблемная ситуация характеризует определенное психическое состояние обучающегося, возникающее в результате осознания им противоречия между необходимостью выполнить задание и невозможностью осуществить его с помощью имеющихся у него знаний и способов деятельности. При проблемном обучении всегда имеют место постановка и решение проблемы – познавательной задачи, выдвигаемой в форме вопроса, задания, задачи. Разрешаемая проблема существует объективно, независимо от того, стала ли ситуация проблемной для обучающегося, осознал ли он это противоречие. Когда обучающийся осознает и воспримет противоречие, ситуация станет для него проблемной. Проблемное обучение осуществляется практически с применением всех методов обучения и, прежде всего, в процессе эвристической беседы. Проблемное обучение и эвристическая беседа соотносятся как целое и часть.

Требования к проблемным ситуациям и проблемам:

• Создание проблемной ситуации должно, как правило, предшествовать объяснению или самостоятельному изучению обучающимися нового, учебного материала.

• Познавательная задача составляется с учетом того, что проблема должна основываться на знаниях и умениях, которыми обучающийся владеет. Она должна быть достаточной для понимания сути вопроса или задания, конечной цели и путей решения.

• Проблема должна быть интересной для обучающихся, стимулировать мотивацию их активной познавательной деятельности.

• Решение проблемы должно вызывать определенную познавательную трудность, требующую активной мыслительной деятельности обучающихся.

• Содержание проблемы по трудности и сложности должно быть доступным для обучающихся, соответствовать их познавательным возможностям.

• Для усвоения сложной системы знаний и действий проблемные ситуации и соответствующие проблемы должны применяться в определенной системе:

— сложное проблемное задание расчленяется на более мелкие и частные;

— каждой проблеме выделяется один неизвестный элемент;

— в материал, сообщаемый преподавателем и усваиваемый обучающимися самостоятельно, должен быть дифференцирован.

Проблемное обучение используется чаще всего как фрагмент урока. Игровая технология Использование дидактических игр Увеличение нагрузки на уроках заставляет задуматься над тем, как поддержать у обучающихся интерес к изучаемому материалу, их активность на протяжении всего урока. Немаловажная роль здесь отводится дидактическим играм на уроке, обладающим образовательной, развивающей и воспитывающей функциями, которые действуют в органичном единстве. Дидактические игры можно использовать как средство обучения, воспитания и развития. Игровая форма занятий создается на уроках при помощи игровых приемов и ситуаций. Реализация игровых приемов и ситуаций происходит по следующим направлениям:

• Дидактическая цель ставится перед обучающимися в форме игровой задачи; • Учебная деятельность подчиняется правилам игры;

• Учебный материал используется в качестве средства игры;

• В учебную деятельность вводится элемент соревнования, который переводит дидактическую задачу в игровую, успешность выполнения дидактического задания связывается с игровым результатом.

Игровая деятельность обучающегося обычно эмоциональна, сопровождается чувством удовлетворения. Играя, обучающиеся размышляют, переживают ситуации, и на этом фоне, способы достижения результата легче и прочнее ими запоминаются. Игровую форму занятий можно использовать на различных этапах урока, при изучении новой темы, при закреплении, на

обобщающих уроках. Таким образом, включение в урок дидактических игр и игровых моментов делает процесс обучения интересным, занимательным, облегчает преодоление трудностей в усвоении учебного материала. Деловые игры Деловые (ролевые, управленческие) игры – имитация принятия решений и выполнение действий в разных искусственно созданных или непосредственно практических ситуациях путем проигрывания соответствующих ролей (индивидуальных или групповых) по заданным или выработанным самими участниками правилам.

Признаки деловых игр и требования к ним:

• Наличие проблемы и задачи, предлагаемой для решения. Распределение между участниками ролей или ролевых функций. Наличие между играющими взаимодействий, повторяющих (имитирующих) реальные связи и отношения.

• Многозвенность и логичность цепочки решений, вытекающих одно из другого в процессе игры.

• Наличие конфликтных ситуаций вследствие различия интересов участников или условий информационной деятельности. Правдоподобие имитируемой ситуации или ситуаций, взятых из реальной действительности.

• Наличие системы оценок результатов игровой деятельности, соревновательности или состязательности играющих.

При проблемном обучении учитель либо не дает готовых знаний, либо дает их только на особом предметном содержании - новые знания, умения и навыки школьники приобретают самостоятельно при решении особого рода задач и вопросов, называемых проблемными. При традиционном обучении упор делается на мотивы непосредственного побуждения (учитель интересно рассказывает, показывает и т.п.), при проблемном же обучении ведущими мотивами познавательной деятельности становятся интеллектуальные (учащиеся самостоятельно ищут знания, испытывая удовлетворение от процесса интеллектуального труда, от преодоления сложностей и найденных решений, догадок, озарений).

Проблемная ситуация

Основное, базовое, исходное понятие в теории проблемного обучения обозначается термином “проблемная ситуация”. Прежде чем обратиться к определению сущности и описанию структуры, следует уяснить значение понятия “проблема”.

Слово “проблема” в русском языке многозначно. Наиболее общее его значение - “сложный вопрос, задача, требующая решения” (С.И. Ожегов). Вот несколько примеров: проблемы экологии; национальная проблема в станах бывшего СССР; проблемы рыночной экономики; проблемы термоядерного синтеза; проблемы современного урока; проблемы развивающего обучения в начальной школе и т.д.

Основная особенность технологии проблемного обучения заключается в том, что новые знания не даются в готовом виде. Дети “открывают” их сами в процессе самостоятельной исследовательской деятельности. Каждый учитель подтвердит, что дети лучше усваивают не то, что получили готовеньким и зазубрили, а то, что открыли сами и выразили по своему. Учитель лишь направляет эту деятельность и в завершение подводит итог, давая точную формулировку новых знаний и знакомя с общепринятой системой обозначения. Таким образом новые знания приобретают для детей личностную значимость и становятся интересными не с внешней стороны, а по сути. На таких уроках ребята больше думают, чаще говорят, активнее формируют мышление и речь. Они учатся отстаивать собственную позицию, рискуют, проявляют инициативу, и в результате вырабатывают характер.

Проблемное обучение обеспечивает творческое усвоение знаний. На этапе введения нового материала учитель применяет проблемные методы, которые “проводят” учеников через два звена научного творчества – постановку проблемы и поиск решения. На этапе воспроизведения знаний педагог даёт задания, позволяющие школьникам пройти ещё через два творческих звена – выражение решения и реализацию продукта. Таким образом, при проблемном обучении ученик осуществляет полный цикл творческой деятельности. Творческая учебная деятельность обеспечивает более качественное усвоение знаний, даёт ярко выраженный развивающий эффект (особенно развивает логическое мышление, речь и творческие способности), а также воспитывает активную, инициативную личность.

Педагогическая проблемная ситуация создается с помощью активизирующих действий, вопросов учителя, подчеркивающих новизну, важность, красоту и другие отличительные качества объекта познания. Создание психологической проблемной ситуации сугубо индивидуально. Не слишком трудная, не слишком легкая познавательная задача не создает проблемы для учеников. Проблемная ситуация может создаваться на всех этапах процесса обучения: при объяснении, закреплении, контроле.

Также создаю проблемную ситуацию, направляю учащихся на ее решение, организую поиск решения. Таким образом, ребенок становится в позицию своего обучения и, как результат, у него образуются новые знания, он овладевает новыми способами действия. Трудность управления проблемным обучением состоит в том, что возникновение проблемной ситуации - акт индивидуальный, поэтому от меня требуется использование дифференцированного и индивидуального подхода.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БИОЛОГИЯ ПӘНІНЕН ТАПСЫРМАЛАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

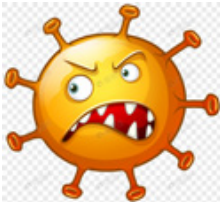
Сакашева Айнур Талгатқызы
Қарғалы ауданы Ш.Қалдаяқов ауылы В.И.Пацаев атындағы
орта мектептің биология пәнінің мұғалімі

Еліміздің білім беру жүйесіндегі жаңа реформалар мен саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар кез - келген ұстаз қауымының білім беруде ерекшеленуіне алып келуде, өткені жаңа заман педагогы бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялар мен жаңа жүйелермен жұмыс жасауына тура келеді. Оқытуды ұйымдастыру формаларын, оқыту әдістері мен тәсілдерін жаңа технологияларды қолдана отырып өзгерту оқушының адамгершілік, интеллектуалдық, рухани, адамзаттық, ұлтжандық және басқа адами келбетінің қалыптасуына игі әсер етеді. Оқытуды инновациялау, жаңаландыру, түрлендіру оқушылардың оқуға ынтасын, белсенділігі мен қызығушылығын арттырады, өзін-өзі тәрбиелеу мен дамытуға итермелейді, оқу әрекетіне елеулі өзгерістер енгізеді. Олай болса, қазіргі білім беру жағдайында оқушылардың құзыреттілігін арттырудың ең тиімді жолы жаңа технологияларды оқу-тәрбие процесіне қарқынды енгізу.

Оқушы шығармашылықты тапсырмаларды орындау барысында ақпараттық көздерінен алынған мәліметтерді пайдалана отырып өмірден көрген практикасымен байланыстыру арқылы сұрақтардың шешімін табуға жол ашады.

«Тіршілік дүниелері»

5-минут. Топқа бөлуде «Тіршілік дүниелері» бойынша (вирус, бактерия, саңырауқұлақ, өсімдік, жануар) мұғалімдер 5 топқа бөлінеді.

3-минут. «Өркениеттің ең ұлы мақсаты - адамды ойлай білуге үйрету»,- деп Т.Эдисон айтқандай, біз жаратылыстану сабақтарында оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға жетелейтін деңгейлік тапсырмаларды ұтымды құра білуіміз керек. Қазіргі таңда заманның талабы да осындай, бәсекеге қабілетті ұрпақты дайындау. Осы орайда менің ортаңызға келуімнің мақсаты, өз тәжірибеммен бөлісу.

Бүгінгі кездесу барысында мен сіздерден барынша белсенді, өз ойларыңызбен бөлісулеріңізді қалаймын! Сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамытуға бағытталған тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың кестелер, суреттер, оқулық және дәптермен жұмыс істеу машықтары да артады. Сонымен қатар деңгейлік технологияларын жетік меңгеріп қана жетуге болады. тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың өзін-өзі бақылау, бағалау, сөйлеу, тыңдау қабілеттерінің артатыны байқалды.

Күтілетін нәтиже:

- еркін ойлауға мүмкіндік береді;
- ақыл-ойын дамытады;
- шығармашылық белсенділігі артады;
- ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді;
- тіл байлығы жетіледі;
- жан-жақты ізденеді;
- өз ойын айқын, нақты жеткізеді.

3-минут. Сұрақ – жауап.

Енді кез келген тапсырма дайындау кезінде қандай критерийлерге сүйенесіздер? Өз ойларыңызды айтсаңыздар.

1. Сыныптың жас ерекшелігі.
2. Сабақтың мақсаты.
3. Тапсырманың деңгейі.
4. Оқушының жеке қабілеті. (ауызша, жазбаша, сурет салу т.б.)
5. Қосымша ресурстар.
6. АКТ. (bilimland, kahoot, TIO, NIO, KIO, 5+, т.б.)

Практикалық бөлім. Тапсырмаларға кезек берсек.

«Сәйкестендіру» тапсырмасы.

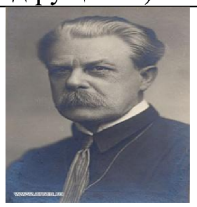
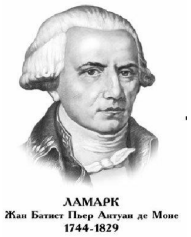
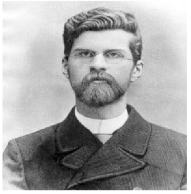
№1 типі. Сәйкес ұғымдарды жазу. (ұғымдар қайталануы мүмкін) /А.Соловьева, Б.Ибрагимова. 8-сынып биология, Алматы «Атамұра» 2018/

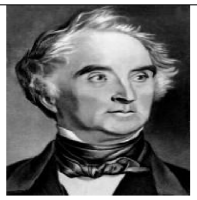
Бактерия жасушасы	Өсімдік жасушасы	Жануар жасушасы
ДНҚ сақинасы, цитоплазмалық мембрана, шырышты капсула, цитоплазма, рибосома, плазмалемма	Мембрана, вакуоль, ядро, хлоропласт, митохондрия, ЭПТ, рибосома, лейкопласт, хромопласт, целлюлоза	Жасуша мембранасы, ядро, лизосома, митохондрия, Голдьжи жиынтығы, ЭПТ, рибосома

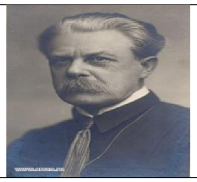
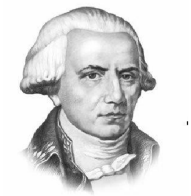
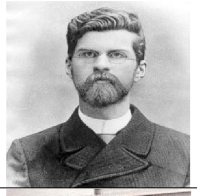
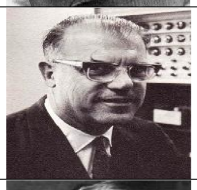
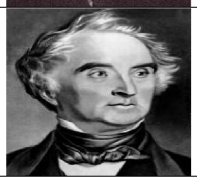
Бактерия жасушасы	Өсімдік жасушасы	Жануар жасушасы

ДНҚ сақинасы, мембрана, целлюлоза, цитоплазма, рибосома, вакуоль, ядро, хлоропласт, митохондрия, шырышты капсула, лейкопласт, цитоплазмалық мембрана, ядро, лизосома, хромопласт, плазмалемма, Голдьжи жиынтығы, ЭПТ, рибосома.

№2 типі. Ғалымдардың еңбектерін тап. (дұрыс жауапты реттік санмен сәйкестендіру қажет) */Шілдебаев Ж. 9-сынып Биология. «Мектеп» 2013/*

	Н.К.Колцов (1872-1940) 1920ж. «Хромосомалардың матрицалық репродукциясы» теориясын құрастырып, нәпуыздардың синтезделуі матрицалық принцип бойынша жүреді деп тұжырым жасаған.
	Ж.Б.Ламарк (1744-1829) 1809ж. «Зоология философиясы» атты еңбегінде: «Түрлер тұрақты емес, олар уақыт өткен сайын өзгеріп, біршама жетілдірілген жаңа түрге айналады. Табиғатта қарапайымнан күрделіге қарай бағытталған тарихи даму жүреді» (градация) деген. Барлық жануарларды омыртқалы және омыртқасыз деп бөлген.
	С.С.Четвериков 1905ж. Табиғи себептерге байланысты популяциялардың сан мөлешрінің бірде кеміп, бірде артып, тербеліс тәрізді ауытқуын – популяциялық толқындар деп атады.
	С.Фокс «Ертедегі жер бетінде су қайтудан кейін немесе су буланудан соң қалған шалшық суларда аминқышқылдарынан шар тәрізді құрылымдар – микросфералар түзілген» және оларды «протеиноидтер» деп атаған.

	Ю.Либих 1840ж. «Кейбір ағзалар үшін ең төменгі шектеуші факторлар кері немесе қалыпты әсер етуі мүмкін. Организмнің ең қажетті шектеуші факторын біле отырып, мол өнім алуға немесе табиғат ресурстарын тиімді пайдалануға болады,бұл – минимум заңы».

	3
	5
	2
	4
	1

1. Ю.Либих 1840ж. «Кейбір ағзалар үшін ең төменгі шектеуші факторлар кері немесе қалыпты әсер етуі мүмкін. Организмнің ең қажетті шектеуші факторын біле отырып, мол өнім алуға немесе табиғат ресурстарын тиімді пайдалануға болады,бұл – минимум заңы».
2. С.С.Четвериков 1905ж. Табиғи себептерге байланысты популяциялардың сан мөлешрінің бірде кеміп, бірде артып, тербеліс тәрізді ауытқуын – популяциялық толқындар деп атады.
3. Н.К.Колцов (1872-1940) 1920ж. «Хромосомалардың матрицалық репродукциясы» теориясын құрастырып, нәпуыздардың синтезделуі матрицалық принцип бойынша жүреді деп тұжырым жасаған.
4. С.Фокс «Ертедегі жер бетінде су қайтудан кейін немесе су буланудан соң қалған шалшық суларда аминқышқылдарынан шар тәрізді құрылымдар – микросфералар түзілген» және оларды «протеиноидтер» деп атаған.
5. Ж.Б.Ламарк (1744-1829) 1809ж. «Зоология философиясы» атты еңбегінде: «Түрлер тұрақты емес, олар уақыт өткен сайын өзгеріп, біршама жетілдірілген жаңа түрге айналады. Табиғатта қарапайымнан күрделіге қарай бағытталған тарихи даму жүреді» (градация) деген. Барлық жануарларды омыртқалы және омыртқасыз деп бөлген.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУ

Сарбасова Жанар Бакытовна
Бастауыш сынып мұғалімі, Алматы қаласы,
«№90 мамандырылған мектеп - лицей», 28
еңбек өтілі, педагог - сарапшы

Кіріспе

Білім беру саласының басты мақсаты – жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау қабілеті жоғары, өзіндік шешім қабылдай алатын тұлғаны тәрбиелеу. Бұл міндет бастауыш сынып оқушыларынан бастап жүзеге асырылады, себебі дәл осы кезең баланың танымдық белсенділігінің, логикалық ойлауының және негізгі дағдыларының қалыптасу уақыты болып есептеледі. Математика пәні – оқушылардың ой-өрісін, логикалық қабілетін және талдау жасау шеберлігін дамытудың ең тиімді құралдарының бірі. Әсіресе, бастауыш сыныпта логикалық есептер мен тапсырмаларды шешу арқылы балалардың ойлау жүйесі дамып, танымдық қызығушылығы арта түседі. Осы баяндаманың мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының математика сабағындағы логикалық ойлау қабілеттерін арттырудың тиімді жолдарын қарастыру, бұл үдерістің өзектілігін негіздеу және оны жүзеге асыруға арналған әдістемелерді ұсыну.

Мақсаты: Бастауыш сынып оқушыларының математика пәні арқылы логикалық ойлау қабілеттеріны дамыту, олардың танымдық белсенділігін арттыру, шығармашылық ойлау дағдыларын қалыптастыру және өмірлік мәселелерді шешу үшін қажетті интеллектуалдық қабілеттерін жетілдіру.

Өзектілігі: Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды мінтердетінің бірі – оқушылардың интеллектуалдық әлеуетін дамыту. Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлау қабілетін жетілдіру – олардың болашақта математикалық білімді меңгеруіне, өмірлік мәселелерді шешуіне және шығармашылық көзқарас қалыптастыруына негіз болады.

Міндеттері:

- Логикалық ойлау қабілеттерін дамыту;
- Логика тапсырмалар мен ойындарды математика сабағында жүйелі түрде қолдану;
- Логикалық есептерді шешудің әртүрлі әдістерін үйрету арқылы оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту;
- Оқушылардың өздігінен ойлану және шешім қабылдау дағдыларын қалыптастыру;
- Логикалық тапсырмаларды орындау нәтижелері арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін бағалау. Сауалнамалар мен бақылау жұмыстарын өткізіп, әдістемелердің тиімділігін анықтау.

Математика пәні арқылы логикалық ойлауды дамыту ерекшеліктері құрылымдық ойлау: Математикада әрбір ұғым мен ереже бір-бірімен тығыз байланыста болады. Оқушылар логикалық ойлауды дамыта отырып, өздері өткен тақырыптарды біріктіріп, жаңа білімді алдыңғы білімдермен байланыстыра алады. Математикалық операциялар мен алгоритмдер: Оқушылар есептерді шығару барысында белгілі бір алгоритмдер мен амалдарды қолданады. Бұл алгоритмдерді меңгеру логикалық ойлауды қалыптастыруға көмектеседі, себебі олар қадамдар мен шешімдер арасындағы байланыстарды түсінуге мүмкіндік береді.

Математика пәні оқушыларды нақты объектілерден абстракциялауға, яғни нақты жағдайларды жалпылап, жалпы ережелер мен тұжырымдарды шығаруға үйретеді. Бұл логикалық ойлаудың маңызды аспектісі болып табылады. Математикалық дәлелдемелер мен қисынды қорытындылар: Математикада әрбір шешім нақты дәлелдерге негізделеді. Оқушылар нақты шешімге қол жеткізу үшін логикалық дәлелдер мен негіздемелерді талдауға үйренеді, бұл олардың ойлау дағдыларын күшейтеді. Проблемаларды шешу дағдылары: Математикада шешімін табу үшін әртүрлі тәсілдер мен әдістер қолданылады. Оқушылар бірнеше шешім нұсқасын салыстырып, ең тиімдісін таңдау арқылы проблемаларды шешуге үйренеді. Логикалық тапсырмалар мен ойындар: Математика пәнінде логикалық тапсырмалар мен ойындар қолдану арқылы оқушылардың аналитикалық ойлауын дамытуға болады. Бұл әдіс балаларды шығармашылықпен ойлауға, алгоритмдер мен ережелерді қолдануға, сондай-ақ өздеріне жаңа тәсілдер мен шешімдер табуға ынталандырады.

Жаттығулар мен практикалық тапсырмалар: Математикадағы түрлі жаттығулар мен

тапсырмалар оқушылардың логикалық ойлауын дамытады. Оларды шешу барысында оқушылар теориялық білімдерін практикада қолдана отырып, логикалық байланыстарды түсінеді. Бұл ерекшеліктер математиканы оқыту арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін белсенді дамытуға ықпал етеді, олардың шешім қабылдау, талдау жасау және жаңа ақпаратты меңгеру дағдыларын жетілдіреді.

Логикалық ойлау қабілеттерін дамыту әдістері бойынша:

- Интерактивті әдістер: Топтық жұмыстар, диалогтық оқыту.
- Математикалық ойындар: Логикалық тапсырмалар мен ойындар арқылы ойлау қабілеттерін арттыру.
- Қолданбалы тапсырмалар: Шешімдер іздеуде алгоритмдер мен логикалық тәсілдерді қолдану.
- Дидктикалық материалдар мен ресурстар: Оқулықтар, қосымша материалдар, цифрлық ресурстарды қарастыруға болады.

Практикалық бөлім негізінде:

- Сабақ жоспарлары мен мысалдар: Логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға арналған сабақ жоспарлары.
- Логикалық тапсырмаларды шешу әдістері: Қарапайым және күрделі логикалық есептерді шешу жолдары.
- Тапсырмалардың орындалуы: Оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерінің даму деңгейі.
- Зерттеу нәтижелерін талдау: Қол жеткізілген нәтижелер мен қорытындыларды кіріктіруге негіз бар.

Қорытынды

Бастауыш сынып оқушыларының математика пәні бойынша логикалық ойлау қабілетін дамыту – олардың интеллектуалдық әлеуетін арттыру мен танымдық белсенділігін нығайтудың маңызды бағыттарының бірі. Бұл қабілетті қалыптастыру үшін оқыту процесс логикалық тапсырмалар мен ойындарды, шығармашылық тапсырмаларды жүйелі түрде қолдану үлкен рөл атқарады. Оқушылардың логикалық ойлауын дамыту арқылы біз олардың күрделі есептерді шешу қабілетін арттырып қана қоймай, өмірдегі әртүрлі мәселелерді түсініп, оларды шешуде өзіндік көзқарас қалыптастыруына мүмкіндік береміз. Сонымен қатар, логикалық ойлау дағдылары болашақта оқушылардың басқа пәндерді меңгеруіне, ғылыми ізденістерге қызығушылығын арттыруға, заманауи технологиялар мен инновацииларды қабылдауына негіз болады. Қорытындылай келе, бастауыш сыныпта логикалық ойлауды дамыту тек білім берудің бір қыры емес, ол оқушыларды жан-жақты дамытуға бағытталған кешенді педагогикалық процесс. Бұл бағытта тімді әдістер мен құралдарды жүйелі қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, интеллектуалдық деңгейін және танымдық белсенділігін арттырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бөлеев, А.Ә. (2023). Математика оқу әдістемесі. Алматы: Ы. Алтынсарин атындағы баспа.
2. Ахметов, И.Ә., Смағұлова, М.Ж. (2024). Математиканы оқыту әдістемесі: теория және тәжірибе. Алматы: ҚазҰПУ баспасы.
3. Құлжанова, Қ. (2024). Бастауыш мектепте логикалық ойлау қабілеттерін дамыту. Астана: Дарын.
4. Ахметова, Г.Ә., Төленова, Б.С. (2024). Бастауыш сыныптарда логикалық ойлауды дамыту жолдары. Шымкент: Шымкент университеті баспасы.
5. Математика пәнін оқытудағы инновациялық технологиялар: әдістемелік құрал / Қ. Жұмабаева, Ә. Бейсенова (2023). – Алматы: Мектеп.
6. Мамырбекова, Г.Б. (2022). Бастауыш мектепте математикалық логика: теориялық және практикалық аспектілер. Астана: Ақорда.
7. Жұмабаев, Қ. (2024). Педагогика негіздері. Алматы: Білім.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР

Сарсенбаева Эльмара Мейрбековна
Ұлытау облысы Сатпаев қаласы №36 «Ақбота» бөбекжайының
мектепалды дярлық тобының тәрбиешісі

Қазіргі кезде егеменді еліміздің ертеңі-өсіп келе жатқан жас ұрпақтың білімінің тереңдігімен өлшенеді. Білімді, жан-жақты қабілетті ұрпақ-қлтымыздың баға жетпес қазынасы. Қоғамымызда болып жатқан әлеуметтік – экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістерді енгізуді талап етіп отыр.

Қазіргі кезде білім ғылым саласындазаманауи педагогикалық техналогиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық техналогиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымның біріне айналады. Ендеше мектепке дейінгі білім беру саласының басты міндеттерінің бірі-өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбие беру үрдісіне заманауи әдістерін енгізу. Әрине, ол үшін мектепке дейін білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуына педгоктардың педпгогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Егеменді еліміздің талабына сай мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру, қазіргі заманғасай білімді де тәрбиелі ұрпақ тәрбиелеу – педагогтар еншісінде. Заман өзгерген сайын әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып, толығып жатыр. Балалардың тілін дамытуды, қызықты үйрету үшінжаңа әдістер мен технологияларды өз тәжірибемізде қолдануға ізденеміз. Жаңа технологияны, әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану білім сапасын арттырады.

Жаңа заман баласы-ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырыоллллллп, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр – сырынанықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай түзету қажет. Әрине ол үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуына педпгогтардың педагогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты. Яғни, педогогикалық технологияны қолдану негізінде келешек ұрпақтың дамуына, жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау – қазіргі таңдағы әрбір педогогтың міндеті.

Қоғамдағы қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі білім беру жүйесінде оқыту, тәрбие беру үрдісін технологияландыру – бастыт мәселенің бірі. Білім беру жүйесінде педогогикалық технологияны қолдану келешек ұрпақтың еркін дамуынағ жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау әрбір педогогтың міндеті болып табылады. Осыған орай мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесіне оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі технологиялары жасалып енгізілуде: ынтымақтастық педогогикасы, білім беруді ізгілендіру, ойын арқылы оқыту, түсіндіре басқарып оза оқыту, өздігінен оқыту, сын тұрғысынан ойлауды дамыту, оқытудың компьютерлік технологиясы, психологиялық, педогогикалық әдістемелік білімді, педогогикалық шеберлікті, балалардың жан дүниесіне терең үңіліп оны ұғына білуді талап етеді.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қолданылатын заманауй педогогикалық әдістердің бірнеше түріне тоқталайық. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту балалардың шығармашылығын дамытуда интербелсенді әдістерді қолдану бірнеше міндеттердішешуге мүмкіндік береді. Интербелсенді әдістер тәрбиешілердің басқа балалармен, тәрбиешімен диалогқа кірумен, шығармашылық тапсырма орындаумен, оқытудың «субъекті» ретінде сипатталады. Педогогтың ұстанымы ауысады: ол балаларға басшы емес, білім беру қызметінің тең қатысушысы. Бала тұлғасын әлеуметтендіру үдерісінің ең басында туындайтын интербелсенді оқыту баланың интелектуалды қабілеттілігін айтарлықтай шамада анықтайды. Интербелсенді әдістер балаларға мінезін қалыптастыруға, байланыс тілді, логикалық ойлауды, дүниетанымды дамытуға, сыни ойлауды қалыптастыруға және жеке мүмкіндіктерді беретін заттақ-дамытушы орта құруға мүмкіндік береді.

Еліміздің мектепке дейінгі мекемелері мемлекеттік стандартымыздығ ұлттық тәрбиемізді негізге ала отырып, оқу қызметін жүгізумен қатар, бала тәрбиесіндегі әлемнің көптеген мемлекеттері пайдаланып отырған үздік тәжірибелі италияндық ағартушы-ғалым М. Монтессори әдісімен жұмыс

жасауда . мемлекттік жалпыға бірдей білім беру стандартында қарастырылған бес білім беру салалары М. Монтессоридың әдістемесі бойынша ортаны ұйымдастырумен үндес болып келеді.

М. Монтессори әдісі балаларға жауапкершілікті сезінуге, өздігінен шешім қабылдауға, топтп да, жеке де жұмыс жасай алуына, таңдау жасай алуына , өз уақытын ұйымдастыра білуіне, өзіне сеніммен қарауына мүмкіндіктер береді, қолайлы жағдай туғызады.

Бұл әдістің мақсаты – балалардың табиғи мінезін, қабілетін, тәрбиешінің нұсқауымен емес, өз еркімен тәуелсіздік рухына тәрбиелеу. «Өзімнің жасауыма мүмкіндік бер» дейді мұндағы бала. Педагог әрқашан мейірімді, балаға басшылық ете отырып, бала мен дайындалған дидактикалық орта арасындағы елші болады.

Мектепке дейінгі шақ адамзат өміріндегі ең шешуші кезең болып келеді. Өйткені осы кезде баланың бойындағы табиғи бар дарндылық жан-жақты дами бастайды. Сондықтан осы шақта балалармен анағұрлым жан-жақты дамытушылық әрекеттер жүйелі жүргізілсе, соншалықты жұмыс нәтижелі болады. Міне осыған сәйкес жеке тұлғаны дамытуда Г.С.Альтшуллирдің «Тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясы» технологиясын республикамыздың мектепке дейінгі мекемелерді қолдауда. Шығармашылықты зеттеген ғалымдардың бірі Г.С. Альтшуллер 50 жылға жуық шығармашылық тұлға іс-әрекеті заңдылығын зерделеумен айналысты.

Кейбір психологтар шығармашылықты былай деп бағалайды: алғырлық, білімпаздық, жүйелілік, түпнұсқалық. Ал тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясының мақсаты – ойлаустилін жетілдіру, ереже қылу. Яғни адамның өмірге деген көзқарасын аншығармашылық туындайды, ол өмірдегі өзгерістерді, дамуды қабылдауына байланысты болады.

Мектепке дейінгі балалық шаққа бейімделген ТТШТ технологиясы баланы шығармашылық тапсырмаларды орындауға үйретеді және оның бойында шығармашылық жүйелі түрде жетелеуге мүмкіндік береді. Баланың шығармашылық потенциялының тұлға ретінде даму мәселесі мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартындағы білім мақсатының біріне жатады. Бүгінгі күні осы Тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясының әдістері арқылы мектепке дейінгі балалардың тілдік құзіреттіліктерін, қабілеттерін дамытудағы маңызды орын алатыны айқын. ТТШТ әдістерін дұрыс қолданудың арқасында балалардың шығармашылық қиялы, тапқырлығы, диалектикалық ойлауы жктіледі.

Бүгінгі күннің заманауи білім беру жүйесі үшін өзекті мәселелердің бірі-балаларды ғана емес, педагогтардың да, кәсіби құзіреттілігінің дамытуды қамтамасыз ету. Сондықтан қазіргі кезде облысымыздағы мектепке дейінгі педагогтардың тәрбиелеу мен оқытуда заманауи әдістерін қолдануы, оларға әдістемелік қолдау көрсету – басты назарда. Біліктілікті арттыру жүйесі қоғам сұраныстарына дер кезінде жауап беруге мүмкіндігі бар үздіксіз білімнің ең бір оралымды құрылымдарының бірі. Білімнің әлеуметтік және өмірлік рөлінің, адамның танымдық – шығармашылық мүмкіндігінің өзгеруі біліктілік арттыру жүйесіндегі білім беру ісін үздіксіз жаңаша ұйыдастыруды талап етуде. Осыған орай, біліктілік арттырудың курс бағдарламаларында мектепке дейінгі балаларды тәрбиелеу және оқытудың заманауи педагогикалық технологиялары модульдік оқу бағдарламалары болып негіздерген. Педагогтердің кәсіби құзіреттілігін жетілдіруге бағытталған біліктілікті арттырудың мазмұнына әлемдік және отандық тәжірибе негізінде жаңалықтар енгізуде. Біліктілікті арттыру жүйесінің басты функциясы педагогтардың заманауи технологияларды пайдалана білу қабілеттерін дамыту ғана емес, олардың жаңа әдіс-тәсілдерді өздері таба алатын, жаңарту мен даму тенденцияларына сай өзінің кәсіби қызметіне рефлексивті өзгерістер енгізе алатын кәсіби құзіреттілігін дамыту болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.Сансызбайқызы М.»Мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеу». – А; «Рауан »2013ж.

2.С.Пирманова «Балабақшада дидактикалық материалдарды қолдану үлгілері», 2019ж

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ВОВЛЕЧЕНИЕ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Сатыбалдин Даулет Алиханович
учитель физической культуры
КГУ «Комплекс школа – ясли – сад № 33» г. Караганды

Предмет, физическая культура, является значимым компонентом общего образования, поскольку способствует формированию у школьников здорового образа жизни, укреплению физического здоровья и развитию социальных навыков. А исследование особенностей включения детей с особыми образовательными потребностями в занятия физической культурой помогает выявить ключевые проблемы и способы их решения, способствуя созданию инклюзивной образовательной среды, где каждый ребенок имеет возможность раскрыть свой потенциал и получить качественное образование

Так, реализация включения детей с особыми образовательными потребностями берет свое начало с Указа от 1 марта 2016 г, № 205 «Обеспечение равного доступа к качественному дошкольному, среднему воспитанию и обучению, формирование интеллектуально, физически, духовно развитого и успешного гражданина». В связи с этим обеспечение реализации права детей с ограниченными возможностями здоровья на образование рассматривается как одна из важнейших задач государственной политики. Анализировать эффективные стратегии и методы, которые способствуют интеграции детей с ООП в занятия физической культурой, является одной из основных целей моего исследования. Изучить возможные изменения в организации уроков физической культуры с учетом специфики потребностей учащихся с ООП и выявить, как занятия физической культурой влияют на физическое, психологическое и социальное развитие детей с особыми образовательными потребностями, являются задачами моего исследования.

Для успешного включения детей с ООП в процесс физического воспитания необходимо использовать адаптированные методики и индивидуальный подход. Рассмотрим несколько основных подходов:

Адаптированные программы физического воспитания: Например, для детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата могут быть предложены упражнения на развитие гибкости и силы, для детей с нарушениями слуха — занятия с визуальными подсказками. Так мною было разработано методическое пособие «Раздаточный материал по физической культуре для детей с ООП»,в котором даются контрольные задания, имеющие тестовые задания и наглядный материал для повторения, как показывает апробация данного пособия, эффективность уроков и вовлеченность детей с ООП повысилась на 38 %.

Индивидуальный подход: каждый ребенок имеет свои особенности, и программа должна быть индивидуализирована в зависимости от состояния здоровья и уровня физического развития. Данный подход мною тоже был интегрирован. Есть в 8 классе мальчик Евгений — инвалид детства. Он мог бы спокойно сидеть на гимнастической лавочке, но мы с ним решили, что будем заниматься. Он очень активно занимается на моем уроке. Норматив: прыжки через скакалку сдаем вместе, мы становимся лицом друг к другу, я вращаю гимнастическую скакалку и мы вместе синхронно прыгаем. Евгений метает теннисные мячи, бегает на короткие и длинные дистанции, прыгает в длину с места и с разбега. Играет баскетбол, волейбол. Я заметил, как он заметно оживился, настроен позитивно, воодушевлен. Все задания выполняет в меру своих сил и настойчиво, даже лучше, чем некоторые одноклассники.

Особого подхода требуют ученики с избыточным весом. Им оказывается психологическая поддержка. Девочки в 10 классе - Светлана П. и Вероника Т. не могут переносить длительные физические нагрузки, но желают получить зачет. Мы вместе решили поработать над этим. Гандбол— очень активная подвижная игра, Света и Вероника не могут долго бегать и играть, но зато хорошо знают правила и могут судить игру своих одноклассников. Также я привлекаю их при проведении соревнований. Закрепил за начальными классами 3 «А» , 3 «Б»,

которые занимаются во вторую смену. На большой перемене организовывают игры с детьми. Проводят спортивные мероприятия. Так мы преодолеваем возрастные особенности и учимся творчески подходить к любым заданиям.

Особенно важным элементом работы с такой категорией детей служат и уличные тренажеры. Они направлены для отработки двигательных и других навыков, выработки и совершенствования техники упражнений, которые непосильны детям с особыми образовательными потребностями, не только на уроках физической культуры, но и в свободное время. С помощью тренажеров можно быстрее доводить до требуемого уровня физическую подготовленность школьников и более напрвленно развивать их специфические способности, необходимые в том или ином виде спортивных игр. Тренажеры и технические свойства позволяют школьникам увеличивать продолжительность и эффективность тренировки, постоянно совершенству двигательные навыки. Рациональное использование данных тренажеров в учебном процессе способствует быстрому восстановлению работоспособности школьников и дает возможность проводить последующие тренировки с более высокой интенсивностью. Дети с ограниченными способностями, не имея возможности в большинстве случаев свободно двигаться, будучи закомплексованными, во многих случаях предпочитают заниматься отдельно, либо вообще отказываются заниматься, что и приводит к еще большему ухудшению их состояния здоровья. Поэтому в данном ключе я предпочитаю как можно чаще использовать подвижные игры, которые благотворно влияют на психо-эмоциональное состояние, улучшают кровообращение, повышают тонус и имеют другие плюсы. А системные упражнения на тренажерах помогают сформировать функциональную деятельность этих учащихся.

В век современных технологий, особое место в данном направлении играет и ИКТ, которые нами, учителями физической культуры поделены на несколько категорий и помогают работать с учащимися с особыми образовательными потребностями:

1. Тестовые программы – прохождение в виде тестов, тех или иных задание связанных с прошедшей темой, например, «Тесты по волейболу», «Тесты по баскетболу», «Тесты по Гимнастике» с сиспользованием таких приложений как KAHOOT, Wordwall, Quizizz тесты.
2. Развивающие игры – например, щахматы, тогызкумалак, которые выполняются на планшетах, ноутбуках.
3. Презентационные материалы, анимированные видео и аудиоматериалы – дети либо самостоятельно готовят и защищают подготовленный материал, либо, изучая подготовленный учителем презентационный материал, выполняют задания. В основном такого рода материал готовится по темам: «Олимпийские игры», «Казахские национальные игры», «Многоборье», «Гимнастика», «Казахстанские спортсмены» и др.

Несмотря на очевидные преимущества инклюзивного образования, существуют и определенные проблемы, которые необходимо решать:

1. Отсутствие необходимых ресурсов: для полноценной работы с детьми с ООП требуется специализированное оборудование, что может быть дорогостоящим и недоступным в некоторых образовательных учреждениях.
2. Психологические барьеры: многие дети с особыми образовательными потребностями испытывают трудности в адаптации к физической активности из-за страха или неуверенности в своих силах. Это требует внимательной работы педагога и психолога.

Инклюзивное образование на уроках физической культуры — это не только возможность для учащихся с особыми образовательными потребностями развивать свои физические способности, но и важный этап в их социальной адаптации. Для успешного вовлечения таких детей в образовательный процесс необходим комплексный подход, включающий адаптированные программы, индивидуальные методики, психологическую поддержку и квалифицированную работу педагогов. Важно помнить, что каждый ребенок уникален, и подходы, ориентированные на индивидуальные потребности, создают условия для его полноценного развития и интеграции в общество.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТІЛДІК ОРТА ҚҰРУ: МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДІҢ ЕҢ ЖАҚСЫ ТӘСІЛІ

Молбаева Клара Жеткиншековна
Байганин ауданы Қ.Мұханбетқали атындағы орта-мектеп гимназиясының тарих пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Қазіргі таңда ағылшын тілі – әлемнің көптеген елдерінде қарым-қатынас тілі ретінде қолданылатын негізгі құралға айналды. Оның халықаралық тіл болып танылуы білім беру, ғылым, техника, экономика, мәдениет және күнделікті өмірде маңызды рөл атқаратынын дәлелдейді. Осы себепті, мектептерде ағылшын тілін оқыту процесі тек тіл үйрету ғана емес, оқушылардың әлемдік мәдениетке деген қызығушылығын арттыру, коммуникативтік дағдыларын дамыту және олардың өз пікірлерін ағылшын тілінде еркін білдіру мүмкіндіктерін қалыптастыру болып табылады. Ағылшын тілін үйретудің ең тиімді тәсілдерінің бірі – тілдік орта құру. Бұл әдіс оқушыларға ағылшын тілінде сөйлесудің шынайы тәжірибесін бере отырып, олардың тілдік дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Тілдік ортада жұмыс жасау оқушыларға тек грамматикалық ережелер мен сөздерді ғана емес, сонымен қатар тілдің мәдениетін, дәстүрлерін, сөйлеу дағдыларын меңгеруге мүмкіндік береді. Мұндай ортада оқушылар өздерінің тілдік қабілеттерін шынайы жағдайларда қолдана алады және тіл үйрену процесіне белсенді түрде қатысады.

Мақсаты: Мектеп оқушыларына ағылшын тілін үйретуде тілдік ортаның маңызды рөлін түсіндіру және тиімді тілдік орта құру арқылы оқушылардың тіл үйрену деңгейін арттыру тәсілдерін ұсыну.

Міндеттері:

- Тілдік ортаның ағылшын тілін үйренудегі маңызын анықтау.
- Мектепте тілдік орта құрудың әдіс-тәсілдерін зерттеу.
- Тілдік орта арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту жолдарын қарастыру.
- Мектеп оқушыларының ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыру үшін тілдік орта құруда қолданылатын құралдарды талқылау.
- Оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту үшін тиімді тілдік орта құрудың үлгілерін ұсыну.

Мектеп оқушыларына ағылшын тілін үйрету кезінде тиімді тілдік ортаны құру үшін бірнеше әдіс-тәсілдерді қолдануға болады. Мысалы: Оқушылардың ағылшын тілінде күнделікті сөйлесу мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін сынып ішінде ағылшын тілінде тек сөйлесу талаптарын енгізу. Бұл оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға көмектеседі. Сіз әртүрлі тақырыптар бойынша қысқа диалогтар, сұрақ-жауап кезеңдерін ұйымдастыра аласыз. Тілдік ортаны дамытуда мультимедиялық құралдарды (аудио, бейнемазмұн, ағылшын тіліндегі әндер мен фильмдер) пайдалану.

Оқушылар ағылшын тілінде тыңдау дағдыларын дамыту үшін бейнемазмұнды көріп, әндерді тыңдап, олар бойынша пікір алмасуға мүмкіндік алады. Оқушыларды топтарға бөліп, ағылшын тілінде ортақ жобалар немесе тапсырмалар орындауға ынталандыру. Бұл тәсіл оқушылардың бір-бірімен тілдесуіне, пікірлерін білдіруіне және шығармашылық қабілеттерін көрсетуіне ықпал етеді. Әртүрлі деңгейдегі ағылшын тіліндегі кітаптар мен мәтіндерді оқу оқушылардың сөздік қорын кеңейтеді және грамматикалық құрылымдарды меңгеруге көмектеседі. Сабақта әртүрлі жанрлар мен тақырыптарды талқылап, оқушыларды белсенді қатыстыру керек. Ойындар арқылы ағылшын тілін үйрену оқушылардың қызығушылығын арттырып, сабаққа белсене қатысуға ынталандырады. Мысалы, сөздер мен сөз тіркестерімен ойнау, кроссвордтар шешу, рөлдік ойындар жүргізу сияқты әдістерді қолдануға болады. Сабақта қолданылатын тілдің деңгейін оқушылардың білім деңгейіне сәйкес етіп таңдау маңызды. Мұғалім ретінде сіз оқушыларға түсінікті және оларды қызықтыратын материалдарды ұсыну арқылы олардың сабаққа деген ынтасын арттыра аласыз. Оқушылардың ағылшын тілі мен мәдениетіне деген қызығушылығын арттыру үшін ағылшын тілді елдердегі дәстүрлер, мейрамдар, әдебиет туралы әңгімелер жүргізуге болады. Бұл әдіс олардың тілге деген құрметін арттырып, мәдениеттің байланысын түсінуге көмектеседі.

Осы әдіс-тәсілдерді сабақтарыңызда қолдану арқылы оқушылардың ағылшын тілінде сөйлеу және түсіну дағдыларын жақсартуға үлкен әсер етеді. Тілдік орта құру оқушыларға еркін әрі тиімді тіл үйренуге мүмкіндік береді. Ағылшын тілінде

ағылшындардың мәдениетін және тіліне қатысты тақырыптарды қарастырып, талдау оқушылардың тіл үйренуіне және мәдениетке деген түсінігін тереңдетуге көмектеседі. Мұндай тақырыптар арқылы оқушыларды нақты контексте ойлануға, пікір білдіруге және жаңа мәліметтермен танысуға ынталандыруға болады. Мысал ретінде келесі тақырыптарды қарастыруға болады:

- "The British Royal Family: Its Role and Influence in Modern Society"
- Оқушылар британ монархиясының рөлі мен оның қазіргі қоғамға әсерін талдай алады. Бұл тақырып тек ағылшын тілін үйрену ғана емес, ағылшындардың тарихи және мәдени мұрасын да түсінуге мүмкіндік береді.
- "Traditional British Foods: An Insight into British Cuisine"
- Ағылшындардың дәстүрлі тағамдары, мысалы, "fish and chips" немесе "Sunday roast" туралы әңгімелесу арқылы, оқушылар ағылшын тілінде гастрономиялық мәдениетті талдай алады.
- "The Impact of Shakespeare on English Literature and the World"
- Уильям Шекспирдің ағылшын әдебиетіне қосқан үлесін талдау арқылы, оқушылар әлемдік мәдениеттегі оның орны туралы ойланады. Бұл тақырып оқушыларға әдеби шығармашылыққа қызығушылықты арттырады.

Осы тақырыптар оқушыларға ағылшын тілін қолдану арқылы мәдениет, тарих, әдебиет және күнделікті өмір жайлы тереңірек білім алуға мүмкіндік береді. Әр тақырыпқа арналған талқылаулар мен тапсырмалар арқылы оқушылар өз пікірлерін білдіріп, ағылшын тілінде өзін еркін ұстай алады.

Күтілетін нәтижелер:

1. Тілдік дағдылардың жақсаруы: Оқушылардың ағылшын тілінде сөйлеу, тыңдау, оқу және жазу дағдыларының едәуір жақсаруы. Тілдік орта құру арқылы оқушылар ағылшын тілінде өз ойларын еркін жеткізе алатын болады.
2. Қызығушылықтың артуы: Оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылығының артуы. Әртүрлі тақырыптар арқылы білім алу, мәдениетаралық байланыс орнату оқушылардың ағылшын тілін үйренуге деген ынтасын оятады.
3. Тілдік ортада өз бетінше жұмыс істеу: Оқушылардың ағылшын тілінде өз бетімен оқып-үйрену дағдыларының қалыптасуы. Олар тілдік ортада тек мұғалімнің көмегімен ғана емес, өздігінен де ағылшын тілін қолдануды үйренеді.
4. Мәдениетаралық білімнің кеңеюі: Оқушылардың ағылшын тілді мәдениетке деген түсінігінің тереңдеуі. Тақырыптарды талқылау арқылы олардың әлемдік мәдениетке деген қызығушылығы мен сауаттылығы артады.

Осы нәтижелерді қол жеткізу арқылы оқушылар ағылшын тілін нақты контексте тиімді қолдана алады және олардың тілге деген қызығушылығы мен ынтасы артады. Сабақтарыңызда тілдік орта элементтерін қолдану арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға көбірек мүмкіндік туғызады.

Қорытынды:

Мектеп оқушыларына ағылшын тілін үйретуде тілдік орта құру – тиімді оқу процесінің негізі болып табылады. Ағылшын тілінде ағылшындардың мәдениеті мен тарихына қатысты тақырыптарды қарастыру оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға ғана емес, олардың жалпы білім деңгейін кеңейтуге де мүмкіндік береді. Мұндай тәсіл оқушылардың ағылшын тілін күнделікті өмірде қолдануға деген қызығушылығын арттырып, мәдениетаралық қатынасты терең түсінуге ықпал етеді. Тілдік орта арқылы оқушылар өздерінің сөйлеу, тыңдау, жазу және оқуды жақсы меңгереді, сондай-ақ тілге деген мотивациясы жоғарылайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ахметова, Ш. Қ. (2024 ж.). Ағылшын тілін оқыту әдістемесі. Алматы: Атамұра.
2. Сыздықова, Р. (2024 ж.). Ағылшын тілі сабағында коммуникативті дағдыларды дамыту. Алматы: Қазақ университеті.
3. Құдайбергенова, С. (2023ж.). Ағылшын тілін үйретудегі жаңа әдіс-тәсілдер мен технологиялар. Алматы: Мектеп.
4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2022 ж.). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
5. Nation, P., & Newton, J. (2023 ж.). Teaching ESL/EFL Listening and Speaking. Routledge.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАҚАЛА
ВИЗУАЛДЫ ТАРИХ КИНОФИЛЬМДЕР ІЗІМЕН

Тасболат Құралай Тәуекелқызы
тарих пәнінің мұғалімі.
Жұмыс орны: Түркістан облысы Қазығұрт ауданы Қ. Тұрсынқұлов атындағы мектеп-гимназиясы

Аңдатпа. Бұл мақалада визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі қарастырылады. Тарих пәнін оқытуда кинофильмдердің тиімділігі, оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және эмоциялық байланыс орнату мүмкіндіктері талданады. Мақалада әдістеменің ерекшеліктері, практикалық қолдану тәжірибелері, авторлық бағдарламалар мен жобалар ұсынылады. Зерттеу нәтижелері эксперименттік және бақылау топтары арасында салыстырылып, әдістеменің тиімділігі көрсетіледі. Педагогтерге әдістемені оқу процесіне енгізу бойынша ұсыныстар беріліп, визуалды тарихтың білім беру сапасын арттырудағы маңызы атап өтіледі. Сонымен қатар, кинофильмдер арқылы оқыту оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын арттырып, олардың шығармашылық және аналитикалық дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Осылайша, визуалды тарих әдістемесі педагогтердің практикалық қызметінде маңызды рөл атқарады.

Тірек сөздер: визуалды тарих, кинофильмдер, оқыту әдістемесі, сыни ойлау, тарихи білім.

Кіріспе

Тарих пәні – адамзаттың өткенін, мәдениетін, дәстүрлерін және әлеуметтік құрылымдарын зерттейтін ғылым. Алайда, дәстүрлі оқыту әдістері оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын төмендетуі мүмкін. Осы орайда, кинофильмдер тарихты оқытуда тиімді құрал ретінде қарастырылады. Визуалды тарих кинофильмдер ізімен – бұл тақырыптың өзектілігі, оқушылардың тарихи оқиғаларды, тұлғаларды және мәдени құбылыстарды визуалды түрде қабылдау мүмкіндігін арттыруда жатыр. Кинофильмдер арқылы тарихты оқыту, оқушылардың эмоциялық және когнитивтік деңгейде тереңірек түсінуіне ықпал етеді, сонымен қатар, тарихи контекстті жандандырады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтармен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» делінген [1].

Мақаланың мақсаты – кинофильмдер арқылы тарих пәнін оқытудың тиімділігін зерттеу, оқушылардың тарихи білімдерін арттырудағы рөлін анықтау. Осы мақсатқа жету үшін, мақалада келесі міндеттер қойылады:

1) кинофильмдердің тарихты оқытудағы әдістемелік аспектілерін талдау;
2) отандық және шетелдік әдебиеттерді шолу арқылы кинофильмдердің оқу процесіндегі рөлін анықтау;
3) кинофильмдер арқылы оқытудың практикалық тәжірибелерін қарастыру.

Отандық әдебиеттерде тарихты кинофильмдер арқылы оқыту мәселесі әлі де жеткілікті түрде зерттелмеген. Дегенмен, шетелдік зерттеулерде бұл тақырып кеңінен қарастырылған. Мысалы, АҚШ-тағы білім беру жүйесінде кинофильмдер тарих сабағында жиі қолданылады, ал Еуропа елдерінде де визуалды материалдардың рөлі артып келеді. Бұл мақалада шетелдік тәжірибелер мен отандық білім беру жүйесіндегі кинофильмдердің қолданылу ерекшеліктері салыстырылып, оқушылардың тарихи білімдерін арттырудағы тиімділігі талданады [2].

Осылайша, визуалды тарих кинофильмдер ізімен – бұл тек оқыту әдістемесі ғана емес, сонымен қатар, оқушылардың тарихи санасын қалыптастырудағы маңызды құрал.

Әдістеме

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, тарихи оқиғаларды эмоционалды қабылдауын арттыру және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған инновациялық тәсіл. Бұл әдістеме кинофильмдерді оқу процесіне интеграциялау арқылы жүзеге асырылады, соның нәтижесінде оқушылар тарихты тек мәтіндерден емес, сонымен қатар визуалды материалдардан да үйренеді.

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесінің негізгі ерекшеліктері мыналар:

-Кинофильмдер тарихты тек хронологиялық тұрғыдан

емес, сонымен қатар мәдени, әлеуметтік және психологиялық аспектілерден қарастыруға мүмкіндік береді.

-Кинофильмдер арқылы оқушылар тарихи оқиғалармен эмоционалды байланыс орната алады, бұл олардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады.

- Кинофильмдер талдау, салыстыру және бағалау дағдыларын дамытуға ықпал етеді, себебі оқушылар фильмнің мазмұнын, кейіпкерлердің әрекеттерін және тарихи контекстті тереңірек түсінуге тырысады.

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін тиімді құрал. Кинофильмдер арқылы оқыту, оқушылардың эмоциялық және когнитивтік деңгейде тереңірек түсінуіне ықпал етеді, сонымен қатар, тарихи контекстті жандандырады [3].

Негізгі реттілігі мен принциптері келесідей:

-Тақырыпты таңдау. Оқытушы оқушылардың қызығушылығына және оқу бағдарламасына сәйкес тарихи тақырыпты анықтайды. Мысалы, белгілі бір тарихи кезең, оқиға немесе тұлға.

-Кинофильмді таңдау. Тақырыпқа сәйкес келетін кинофильмді таңдау. Фильмнің тарихи дәлдігі, көркемдік деңгейі және оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай болуы маңызды.

-Алдын ала дайындық. Оқушыларға фильмнің мазмұны, тарихи контексті және негізгі кейіпкерлері туралы ақпарат беріледі. Бұл кезеңде оқушылар фильмді көруге дайындалады.

-Фильмді көрсету. Оқушылар фильмді көреді. Бұл кезеңде оқытушының рөлі минималды, себебі оқушылар фильмнің мазмұнын өз бетінше қабылдайды.

-Талқылау. Фильм көрсетілгеннен кейін оқушылармен талқылау өткізіледі. Оқытушы сұрақтар қойып, оқушылардың пікірлерін тыңдайды. Бұл кезеңде оқушылардың сыни ойлау қабілеттері дамиды.

-Жазбаша жұмыс. Оқушылар фильм бойынша эссе, реферат немесе пікір жазып, өз ойларын жүйелейді. Бұл кезеңде олар алған білімдерін бекітеді.

-Бағалау. Оқушылардың жұмыстары бағаланып, кері байланыс беріледі. Оқытушы оқушылардың фильмді қалай қабылдағанын, қандай тарихи фактілерді меңгергенін және сыни ойлау дағдыларын қалай қолданғанын бағалайды.

Білім беру процесінде қолданылатын әдістер мен тәсілдер:

1. Дискуссиялық әдіс: Оқушылар фильмді көргеннен кейін өз пікірлерін білдіріп, талқылауға қатысады. Бұл әдіс сыни ойлауды дамытуға ықпал етеді.

2. Топтық жұмыс: Оқушылар топтарға бөлініп, фильмнің әртүрлі аспектілерін талдайды. Бұл тәсіл ынтымақтастықты және коммуникация дағдыларын дамытуға көмектеседі.

3. Жобалық әдіс: Оқушылар фильмнің тақырыбына байланысты жобалар жасап, өз зерттеулерін жүргізеді. Бұл әдіс шығармашылықты және зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

4. Кейстік әдіс: Оқушылар фильмдегі кейіпкерлердің шешімдерін талдай отырып, тарихи контекстті тереңірек түсінеді. Бұл тәсіл оқушылардың аналитикалық ойлау қабілеттерін арттырады.

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін тиімді құрал. Кинофильмдер арқылы оқыту, оқушылардың эмоциялық және когнитивтік деңгейде тереңірек түсінуіне ықпал етеді, сонымен қатар, тарихи контекстті жандандырады.

Практикалық қолдану. Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі соңғы жылдары білім беру процесінде кеңінен қолданылып келеді. Бұл әдістемені нақты практикада қолдану барысында бірнеше сабақтар, авторлық бағдарламалар және жобалар ұйымдастырылды. Мысалы, 8-сыныпта «Қазақстан тарихы» пәні бойынша «Ұлы Отан соғысы» тақырыбын оқыту барысында кинофильмдерді пайдалану тәжірибесі қарастырылады.

Сабақ барысында оқушыларға «Батальонның соңғы қорғаушылары» атты кинофильм көрсетілді. Фильмнің мазмұны Ұлы Отан соғысының ауыр кезеңдерін, соғысқа қатысқан қазақ жауынгерлерінің ерліктерін және олардың отанға деген сүйіспеншілігін көрсетеді. Фильмді көрсету алдында оқушыларға соғыс тарихы, негізгі оқиғалар мен тұлғалар туралы қысқаша ақпарат берілді. Фильм көрсетілгеннен кейін оқушылармен талқылау жүргізілді. Талқылау барысында оқушылар фильмнің кейіпкерлерінің әрекеттерін, олардың шешімдерін және тарихи контекстті талдады.

Осы әдістемені негізге ала отырып, авторлық бағдарлама әзірленді, онда кинофильмдерді оқу процесіне интеграциялау бойынша нақты ұсыныстар мен әдістемелік нұсқаулар берілді. Бағдарламада әрбір тарихи тақырыпқа сәйкес келетін кинофильмдер тізімі, оларды көрсету әдістемесі, талқылау сұрақтары және жазбаша жұмыстардың түрлері ұсынылды. Мысалы, «Тәуелсіздік» тақырыбы бойынша «Тәуелсіздік жолында» атты фильм ұсынылды, ал «Алаш қозғалысы» тақырыбына «Алаш» фильмі енгізілді.

Оқушылардың кинофильмдер арқылы алған білімдерін тереңдету мақсатында жобалық жұмыстар ұйымдастырылды. Оқушылар топтарға бөлініп, әр топ өздері таңдаған фильм бойынша зерттеу жүргізді. Жобаның мақсаты – фильмнің тарихи дәлдігін, кейіпкерлердің әрекеттерін және оқиғалардың себеп-салдарын талдау болды. Нәтижесінде, оқушылар өз жобаларын сынып алдында қорғап, пікір алмасу жүргізді.

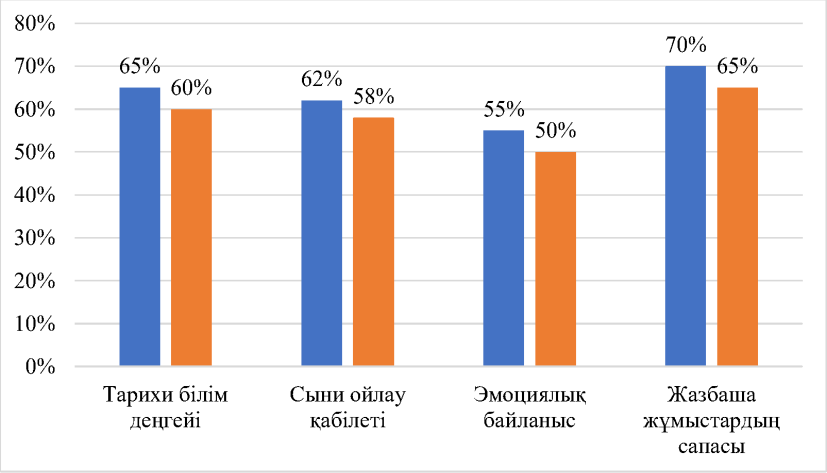
Әдістемені қолдану нәтижесінде оқушылардың тарихи білім деңгейі айтарлықтай артты. Талқылау барысында оқушылардың сыни ойлау қабілеттері дамыды, олар фильмнің мазмұнын тереңірек түсініп, тарихи

фактілерді салыстыра алды. Оқушылардың эмоциялық байланысы күшейді, бұл олардың тарихқа деген қызығушылығын арттырды. Оқушылардың жазбаша жұмыстарында да шығармашылық пен аналитикалық ойлау қабілеттері байқалды.

Зерттеу барысында 8-сыныптағы эксперименттік топ (30 оқушы) мен 9-сыныптағы бақылау тобы (30 оқушы) арасында салыстыру жүргізілді. Эксперименттік топта визуалды тарих әдістемесі қолданылды, ал бақылау тобында дәстүрлі оқыту әдістері пайдаланылды.

Кесте 1 - Зерттеудің бастапқы нәтижесі

Критерий	Эксперименттік топ (8 сынып)	Бақылау тобы (9 сынып)
Тарихи білім деңгейі	65%	60%
Сыни ойлау қабілеті	62%	58%
Эмоциялық байланыс	55%	50%
Жазбаша жұмыстардың сапасы	70%	65%

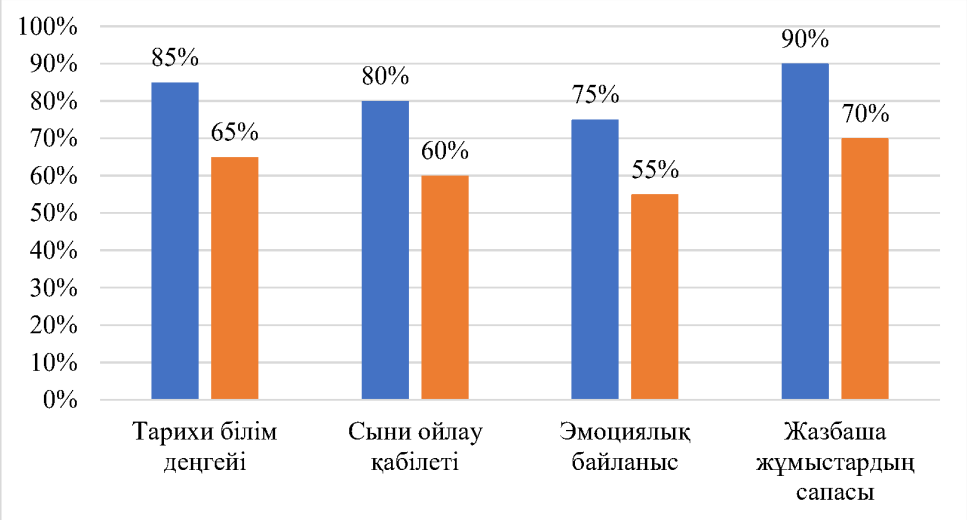

Сурет 1 – Зерттеудің бастапқы нәтижесі

Әдістемені қолдану нәтижесінде эксперименттік топтың көрсеткіштері айтарлықтай жақсарды. Оқушылардың тарихи білім деңгейі, сыни ойлау қабілеті, эмоциялық байланыс және жазбаша жұмыстардың сапасы артты.

Кесте 2 - Зерттеудің қорытынды нәтижесі

Критерий	Эксперименттік топ (8 сынып)	Бақылау тобы (9 сынып)
Тарихи білім деңгейі	85%	65%
Сыни ойлау қабілеті	80%	60%
Эмоциялық байланыс	75%	55%
Жазбаша жұмыстардың сапасы	90%	70%

Сурет 2 – Зерттеудің қорытынды нәтижесі

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесінің артықшылықтары мен кемшіліктері бар. Артықшылықтарының бірі – эмоционалды байланыс. Кинофильмдер оқушылардың тарихи оқиғалармен эмоционалды байланыс орнатуына мүмкіндік береді, бұл олардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады. Оқушылар фильмдер арқылы тарихи тұлғалардың, оқиғалардың және мәдени құбылыстардың тереңдігін сезінеді, бұл олардың білімін тереңдетуге ықпал етеді. Екінші артықшылығы – сыни ойлау қабілетінің дамуы. Фильмдерді талдау барысында оқушылардың сыни ойлау қабілеттері дамиды, олар тарихи фактілерді салыстырып, бағалай алады. Бұл әдістеме оқушылардың аналитикалық дағдыларын жетілдіруге көмектеседі. Үшіншіден, кинофильмдер тарихи оқиғаларды мәдени, әлеуметтік және психологиялық аспектілерден қарастыруға мүмкіндік береді, яғни көпсалалы көзқарас қалыптастырады. Топтық жұмыс та әдістеменің артықшылықтарының бірі болып табылады, өйткені оқушылар топта жұмыс істеп, пікір алмасады, бұл ынтымақтастық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Дегенмен, әдістеменің кемшіліктері де бар. Біріншіден, уақыттың шектеулігі. Кинофильмдерді көрсету және талқылау үшін сабақтың уақыты шектеулі болуы мүмкін, бұл оқушылардың тереңірек талдау жасауына кедергі келтіруі мүмкін. Екіншіден, тарихи дәлдік мәселесі. Кейбір кинофильмдер тарихи фактілерді бұрмалауы мүмкін, сондықтан оқытушының рөлі маңызды, ол оқушыларды фильмнің мазмұнын дұрыс түсінуге бағыттауы керек. Бұл жағдайда оқытушының кәсіби біліктілігі мен білім деңгейі әдістеменің тиімділігіне тікелей әсер етеді. Сонымен қатар, кинофильмдердің сапасы мен мазмұны да маңызды рөл атқарады, себебі төмен сапалы немесе тарихи дәлдігі төмен фильмдер оқушылардың білімін теріс әсер етуі мүмкін. Осылайша, визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі артықшылықтары мен кемшіліктері бар, бірақ дұрыс қолданылған жағдайда, ол оқушылардың тарихи білімдерін тереңдетуге және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға тиімді құрал болып табылады.

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін тиімді құрал. Кинофильмдер арқылы оқыту, оқушылардың эмоциялық және когнитивтік деңгейде тереңірек түсінуіне ықпал етеді, сонымен қатар, тарихи контекстті жандандырады.

Ұсыныстар

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесін оқу процесіне сәтті енгізу үшін педагогтерге бірнеше ұсыныстар беріледі. Біріншіден, оқытушылар фильмдерді таңдар алдында олардың тарихи дәлдігін, мазмұнын және оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкестігін мұқият зерттеуі керек. Фильмнің тақырыбы мен контексті сабақтың оқу бағдарламасымен үйлесімді болуы маңызды.

Екіншіден, сабаққа дайындық барысында оқытушылар оқушыларға фильмнің мазмұны, тарихи контексті және негізгі кейіпкерлері туралы алдын ала ақпарат беруі тиіс. Бұл оқушылардың фильмді көру кезінде назарын аударуға және талқылау барысында белсенді қатысуына көмектеседі.

Үшіншіден, оқытушылар фильм көрсетілгеннен кейін талқылау жүргізу үшін сұрақтар мен тапсырмалар дайындауы керек. Сыни ойлауды дамыту мақсатында оқушыларға фильмнің кейіпкерлерінің шешімдерін, оқиғалардың себеп-салдарын және тарихи контекстті талдауға бағытталған сұрақтар қою ұсынылады.

Нәтижелерді бағалау үшін оқушылардың жазбаша жұмыстарын, топтық жобаларын және талқылауға қатысуын бағалау әдістерін қолдану тиімді. Әр түрлі оқу топтары мен контекстерге бейімделу үшін, оқытушылар фильмдерді таңдау кезінде оқушылардың қызығушылықтарын ескеріп, әртүрлі жанрлар мен стильдерді пайдалана алады. Бұл әдістемені қолдану барысында оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыру үшін семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру да маңызды. Педагогтер бір-бірімен тәжірибе алмасып, кинофильмдерді оқытуда тиімді әдістер мен тәсілдерді талқылай алады.

Сондай-ақ, әдістемені енгізу барысында оқушылардың пікірлерін ескеру маңызды. Оқушылардың фильмдер мен талқылауларға қатысты көзқарастарын жинап, оларды келесі сабақтарда ескерту арқылы оқыту процесін жетілдіруге болады.

Ақырында, әдістемені қолдану барысында оқытушылардың шығармашылық көзқарасы мен инновациялық идеялары маңызды рөл атқарады. Оқытушылар кинофильмдерді оқу процесіне интеграциялау арқылы оқушылардың қызығушылығын арттырып, тарихты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – оқушылардың тарихи білімдерін тереңдету, сыни ойлау қабілеттерін дамыту және тарихқа деген қызығушылығын арттыру үшін тиімді құрал. Мақалада ұсынылған әдістемелер мен практикалық тәжірибелер, кинофильмдерді оқу процесіне интеграциялау арқылы оқушылардың эмоциялық және когнитивтік деңгейде тереңірек түсінуіне ықпал ететінін көрсетті.

Сабақтар, авторлық бағдарламалар және жобалар арқылы әдістемені қолдану нәтижесінде оқушылардың тарихи білім деңгейі, сыни ойлау қабілеті және жазбаша жұмыстардың сапасы айтарлықтай артты. Бұл әдістеме оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын оятып, олардың тарихи контекстті тереңірек түсінуіне мүмкіндік береді.

Педагогтер үшін визуалды тарих әдістемесін оқу процесіне енгізу – бұл тек білім беру сапасын арттыру ғана емес, сонымен қатар оқушылардың шығармашылық және аналитикалық дағдыларын дамытуға да ықпал етеді. Оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыру, фильмдерді таңдау және талқылау әдістерін жетілдіру арқылы білім беру процесін одан әрі дамытуға болады.

Осылайша, визуалды тарих кинофильмдер ізімен оқыту әдістемесі – педагогтердің практикалық қызметі мен білім беру процесін дамыту үшін маңызды және тиімді құрал болып табылады.

Қолданылған деректер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. Астана, 2007. Өзгертілген 2024.
2. Абенова, Г. А. Сындарлы тарих сабағындағы интерактивті оқыту әдістері / Г. А. Абенова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2015. — № 19.2 (99.2). — С. 32-35. — URL: https://moluch.ru/archive/99/22487/ (дата обращения: 07.12.2024).
3. Сейітов, А. Т. Кинофильмдер арқылы тарихты оқыту: әдістемелік нұсқаулар / А. Т. Сейітов. — Текст : непосредственный // Қазақстан тарихы. — 2020. — № 4. — С. 45-50. — URL: https://example.com/article (дата обращения: 07.12.2024).

ВИЗУАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ ПО СЛЕДАМ КИНО

Аннотация. В этой статье рассматривается методика обучения визуальной истории. Анализируется эффективность кинофильмов при изучении истории, возможности углубления исторических знаний учащихся, развития навыков критического мышления и установления эмоциональных связей. В статье представлены особенности методики, практический опыт применения, авторские программы и проекты. Результаты исследования сравниваются между экспериментальной и контрольной группами, демонстрируется эффективность методики. Педагогам даны рекомендации по внедрению методики в учебный процесс, подчеркивается значение визуальной истории в повышении качества образования. Кроме того, обучение с помощью кинофильмов может повысить интерес учащихся к истории и способствовать развитию их творческих и аналитических навыков. Таким образом, методика наглядной истории играет важную роль в практической деятельности педагогов.

Ключевые слова: визуальная история, кинофильмы, методика обучения, критическое мышление, исторические знания.

A VISUAL HISTORY IN THE FOOTSTEPS OF CINEMA

Abstract: This article discusses the methodology of teaching visual history. The effectiveness of films in the study of history, the possibility of deepening students' historical knowledge, developing critical thinking skills and establishing emotional connections is analyzed. The article presents the features of the methodology, practical application experience, author's programs and projects. The results of the study are compared between the experimental and control groups, and the effectiveness of the technique is demonstrated. Teachers are given recommendations on the implementation of the methodology in the educational process, the importance of visual history in improving the quality of education is emphasized. In addition, learning through films can increase students' interest in history and contribute to the development of their creative and analytical skills. Thus, the methodology of visual history plays an important role in the practical activities of teachers.

Keywords: visual history, films, teaching methods, critical thinking, historical knowledge.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Утарбаева Венера Ерсаиновна
учитель русского языка и литературы Талпынской основной средней школы Теректинского района ЗКО

Слово «грамотность» подразумевает успешность в овладении учащимися чтением как средством осуществления своих дальнейших планов: продолжения образования, подготовки к трудовой деятельности, участия в жизни общества. Содержание понятия читательская грамотность включает: понимание прочитанного, рефлексию (раздумья о содержании или структуре текста, перенос их на себя, в сферу личного сознания) и использование информации прочитанного (использование человеком содержания текста в разных ситуациях деятельности и общения, для участия в жизни общества, экономической, политической, социальной и культурной).

Изучив некоторую литературу по проблеме формирования читательской грамотности как компонента функциональной грамотности подростка - важнейшего результата обучения в основной школе, соглашусь с коллегами, которые считают, что необходимо использовать в процессе обучения, т.е. на уроках русского языка и литературы следующие виды заданий:

1) С целью формирования у учащихся читательского умения находить и извлекать информацию из текста:

- после внимательного, осознанного прочтения текста находить и вычленять в нем фрагмент / фрагменты, требующиеся для ответа на заданный вопрос;
- выстраивать последовательность описываемых событий, делать простые выводы по содержанию текста;
- обнаруживать соответствие между частью текста и его общей идеей, сопоставлять информацию из разных частей текста;
- объяснять назначение карты, рисунка, таблицы, т.е. требуется работать с графической информацией: извлекать информацию, ориентируясь на слова (подписи под рисунками, названия столбиков диаграммы, название таблиц, схем);
- определять лексическое значение незнакомого слова (термина) не только по справочной литературе, но и на основе контекста.
- работать с метафорами: понимать переносный смысл выражений, понимать и употреблять обороты речи, построенные на скрытом уподоблении, образном сближении слов.

2) С целью формирования у учащихся читательского умения интегрировать и интерпретировать информацию текста:

- выделять основную и второстепенную информацию, извлекать из текста единицы информации, объединенные общей темой;
- обнаруживать в тексте доводы в подтверждение выдвинутых тезисов;
- аргументированно, связно, последовательно отвечать на вопрос в письменной форме, используя информацию исходного текста;
- устанавливать причинно-следственные связи между единицами информации текста, делать умозаключения на основе текста;
- различать информацию, заданную в тексте, от той, которой учащиеся владеют на основе личного опыта.

3) С целью формирования читательского умения анализировать и оценивать содержание текста:

- размышлять об информации, сообщенной в тексте; высказывать согласие / несогласие с авторской позицией, мотивировать его;
- оценивать утверждение текста с точки зрения моральных или эстетических представлений;
- формулировать логические умозаключения на основе информации, приведенной в тексте, приобретенных знаний и собственного опыта, сравнивать новую информацию с прочитанным ранее;
- высказывать свою собственную точку зрения о том, что обсуждается в тексте, и обосновывать ее, приводить доводы в защиту своей точки зрения;
- при оценке содержания текста обращать внимание не только на главные характеристики текста, но и на детали.

Тексты окружают современного человека на каждом шагу: реклама, доклад на собрании, статья в газете или интернете, SMS-сообщение, заявление о приеме на работу, школьное сочинение и прочее. Умение понимать и создавать текст формируется, прежде всего, на уроках русского языка и литературы.

Очевидно, что развитие смыслового чтения как таковое для слабовидящих детей – процесс

сложный. Но здесь на помощь приходят, во-первых, современные технические средства для увеличения текста; во-вторых, известные всем увеличительные лупы; в-третьих, это, конечно, фонозаписи стихотворений, художественных произведений, спектаклей. Звучащее слово становится самым актуальным элементом работы на уроках русского языка и литературы. При этом надо понимать, что у слабовидящих детей особо развит слух и вокальные данные, поэтому на уроках мы не просто читаем, а иногда поем. Например, на уроке русского языка в пятом классе по теме «Алфавит» я дала своим учащимся задание – повторить русский алфавит и пропеть его, положив на музыку, которая им больше всего нравится. Идея так понравилась детям, что на следующий урок мы наслаждались и красивой музыкой, и прекрасным исполнением. С тех пор правила русского языка мы тоже иногда «поём». На уроках литературы этот приём ещё проще использовать, когда знакомимся с миром поэзии.

Ещё одной приоритетной особенностью развития смыслового чтения детей является воспитание. Программа духовно-нравственного воспитания становится ориентиром формирования ценностей. Любое художественное произведение рассматривается на уроке в контексте всего творчества писателя или одного из этапов его творческого пути. Задача читателя, как минимум, выявить связь отдельных элементов анализируемого текста (темы, образы, способы выражения авторской позиции) с художественным целым. Для этого может быть использован такой прием как “Чтение с остановками”. Его цель - заинтересовать ребенка книгой, привлечь к осмысленному чтению. Учитель должен уметь “погрузить” ученика в мир художественного текста, научить его быть читателем, умным, вдумчивым, чувствующим, готовым совершать открытия. Общий алгоритм работы с данным приемом:
1. Вызов. Конструирование предполагаемого текста по опорным словам, обсуждение заглавия рассказа и прогноз его содержания и проблематики.
2. Осмысление. Чтение текста небольшими отрывками с обсуждением содержания каждого и прогнозом развития сюжета. Вопросы, задаваемые учителем: кто, что, где, когда и почему?
3. Рефлексия. На этой стадии текст опять представляет единое целое. Важно осмыслить этот текст.
Формы работы с текстом могут быть различными: письменная работа, дискуссия, совместный поиск. Этот прием позволяет обеспечить благоприятные условия для художественного восприятия произведения и его углубленного анализа, способствует предупреждению зрительной утомляемости учащихся и сохранению работоспособности в течение всего урока.

Целостное восприятие и понимание литературного текста, умения анализировать и интерпретировать текст возможно при опоре на следующие виды деятельности:
- осознанное, творческое, выразительное чтение художественных произведений разных жанров;
- пересказ (подробный, краткий, с элементами комментария, с творческим заданием);
- ответы на вопросы;
- анализ и интерпретация произведения;
- составление планов;
- характеристика литературного героя;
- написание отзыва о произведении;
- написание сочинения.

Работая с текстом, дети обретают навык видеть слово в глубокой перспективе целого. При подборе содержания занятий должны учитываться современные условия и задачи воспитания подрастающего поколения, выведение ребёнка из состояния пассивности в состояние активного действия, когда возрастает познавательный интерес к предмету, развитие умственных способностей, критическое мышление.

Научить современных школьников вдумчиво читать, извлекать из прочитанного нужную информацию, соотносить ее с имеющимися знаниями, интерпретировать и оценивать - важные задачи ряда школьных предметов. И основная нагрузка ложится на гуманитарные предметы. В то же время надо учесть, что развивают творческую активность, стимулируют интерес учащихся к предмету разные виды работы с текстом.

Использованные источники:

1.Асмолов А.Г. Формирование универсальных учебных действий в основной школе: от действия к мысли. Система заданий для учителя. - М.: Просвещение, 2017,-159 с.
2.Доскарина Г.М. Исследование в действии: Способы и приемы повышения уровня читательской грамотности учащихся / Г.М.Доскарина, А.С.Сабитова // Молодой ученый. - 2016. - №10.4. - С. 19-21.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ЖАҢА ӘДІС - ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНУ

Шаяхметова Нургул Оракбаева
Алматы қ., қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі

Кіріспе

«Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қазақ тілін үйрену» Біртұтас тәрбие бағдарламасы аясында қазақ тіліне деген қызығушылықты арттыру және оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту үшін тиімді әдістерді қолдану маңызды. Бұл бағдарлама аясында жаңа әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың тілдік қабілеттерін кеңейтіп, олардың шығармашылық және танымдық деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Өзектілігінің негізгі аспектілері: Тілдік дағдыларды дамытуда қазіргі заман талаптарына сай, қазақ тілі сабақтарында қолданылатын дәстүрлі әдістердің жеткіліксіздігі байқалады. Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, олардың сөйлеу, жазу, тыңдау, оқу қабілеттерін кешенді түрде жетілдіру маңызды.

Мақсаты:

Қазақ тілін үйренуде жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, олардың шығармашылық және тілдік әлеуетін ашу, қазақ тілін мәдениет, қоғам және өмірмен байланыстырып, тіл үйренудің тиімділігін арттыру.

Міндеттері:

- Қазақ тілін меңгерудің тиімді әдіс-тәсілдерін енгізу;
- Тілдік қабілеттерді кешенді түрде дамыту;
- Сөйлеу, тыңдау, оқу және жазу дағдыларын бірдей деңгейде дамыту үшін сабақта түрлі тапсырмаларды қолдану;
- Шығармашылық қабілеттерді дамыту;
- Қазақ тілінің әлеуметтік және мәдени маңызын түсіндіру;
- Оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі мультимедиялық құралдар мен ақпараттық технологияларды пайдалану.

Тапсырмалары:

1. Жобалық жұмыстар: Оқушыларға тақырыптық жобалар жасау арқылы өз ойларын жүйелі түрде жеткізу.
2. Диалогтық және рөлдік ойындар: Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту үшін түрлі рөлдік ойындар мен диалогтар өткізу, оларды күнделікті өмірде қазақ тілін қолдануға үйрету.
3. Сөйлеу және жазу дағдыларын дамыту: Оқушыларға қазақ тілінде эссе, мақала жазу немесе еркін тақырыпта сөйлеу тапсырмаларын беру.

«Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қазақ тілін үйрену» бағдарламасы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытып, оларды қазақ тілін белсенді түрде қолдануға үйретеді. Қазақ тілін басқа тілдермен байланыстыра отырып, көптілділікке негізделген тапсырмалар орындау, мысалы, қазақ тілінде сөздер мен сөз тіркестерін басқа тілдерге аудару.

Жобалық оқыту әдісі – оқушыларға нақты тақырып бойынша жобалар дайындау тапсырмалары беріледі және олар өз жұмыстарын ұжымдық түрде немесе жеке-жеке жүргізіп, нәтижесінде қазақ тіліндегі дереккөздер мен материалдарды қолдана отырып, шығармашылық жұмыстар жасайды. Диалогтық оқыту – оқушылар арасында еркін диалог орнату арқылы олардың сөйлеу дағдыларын дамыту қарастырылады, диалогтық оқыту оқушыларды өз ойларын жүйелі түрде жеткізуге, тыңдау және пікір алмасу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Маңызды жайттардың бірі мультимедиялық технологияларды қолдану – қазіргі заманауи технологияларды пайдалану арқылы сабақтарда видео, аудио материалдар, слайдтар және басқа да мультимедиялық құралдар қолдануға болады. Бұл оқушылардың тыңдалым және көрнекі қабылдау дағдыларын дамытады, тіл үйренудің тиімділігін арттырады. Сын тұрғысынан ойлау – сын тұрғысынан ойлау әдісін қолдану арқылы оқушылардың өз бетінше ойлап, шешім қабылдай білу қабілеттерін арттыру. Мысалы, түрлі мәселелерді талқылап, пікірталастар өткізу арқылы оқушылардың ой-өрісін кеңейту.

Тілді үйренудегі әлеуметтік орта мен тәжірибе – оқушыларды қазақ тілімен әлеуметтік ортада өзара әрекеттесу үшін нақты жағдайлармен таныстыру. Мысалы, әртүрлі іс-шараларда немесе мектеп ішінде тілдік жағдайларда қолдану мүмкіндіктерін ұйымдастыру. «Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қазақ тілін үйрену» бағдарламасының күтілетін нәтижелері:

- Қазақ тілін меңгеру деңгейінің артуы:

Оқушылардың қазақ тілін меңгеру деңгейі жоғарылайды, яғни сөйлеу, жазу, тыңдау және оқу дағдылары жетілдіріледі. Оқушылар қазақ тілінде еркін сөйлеп, өз ойларын дұрыс әрі жүйелі түрде жеткізе алады.

- Тілдік қордың кеңеюі:

Оқушылардың сөздік қоры байиды, олардың қолданатын сөздері мен сөз тіркестері молайып, қазақ тілінде қарым-қатынас жасауда өздерін еркін сезінеді. Оқушылардың лексикалық қорлары әр түрлі тақырыптар бойынша жетілдіріледі.

- Шығармашылық қабілеттердің дамуы:

Оқушылардың шығармашылық қабілеттері артады. Олар өз ойларын еркін жазып, сөйлеуде өздігінен шығармашылық тапсырмаларды орындап, қазақ тілін

түрлі тұрғыда қолдануға үйренеді.

• Тілдік дағдылардың кешенді дамуы:

Оқушылардың тыңдалым, сөйлеу, жазу және оқылым дағдылары бірдей деңгейде дамиды. Олар қазақ тілін тек тілдік дағдыларды емес, сонымен қатар оны қоғамдық және кәсіби жағдайларда қолдануды да үйренеді.

Оқушылардың тілдік тұлғасы қалыптасып, олар қазақ тілінде сөйлеу, жазу және түсіну қабілеттерін жетілдіреді. Сонымен қатар, олар өз пікірін жеткізе білу, көпшілік алдында сөйлеу, аргументтер келтіру дағдыларын меңгереді. «Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қазақ тілін үйрену» бағдарламасы аясында күтілетін нәтижелер оқушылардың қазақ тілін меңгеру деңгейін жоғарылатып, олардың тілдік және шығармашылық қабілеттерін дамытуды қамтамасыз етеді.

Бұл бағдарлама арқылы оқушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде қолдану дағдылары, сондай-ақ ұлттық мәдениетке деген қызығушылығы артады. Қазақ тілі тек тіл ретінде ғана емес, сонымен қатар ұлттық мәдениет пен тарихтың негізі болып табылады. Оқушылар қазақ тілін терең меңгеру арқылы өз халқына деген сүйіспеншілігін қалыптастырады, ұлттық құндылықтарға деген құрмет артады. Болашақта олар өз мәдениеті мен дәстүрлерін сақтап, дамытуға ықпал ететін азаматтар болып қалыптасады. Қазақ тілін меңгеру аясында оқушылар көптілділік дағдыларын дамытады. Бұл қазіргі заманғы әлемде өте маңызды, өйткені көптілді азаматтар әлемнің түрлі тілдерінде еркін сөйлей отырып, халықаралық байланыстарды тиімді құра алады. Болашақта көптілді тұлғалар елдің халықаралық аренадағы ықпалын арттырады. Қазақ тілін үйрену қоғамда өз орнын табуға және әлеуметтік өмірге белсенді қатысуға мүмкіндік береді. Тіл үйренген адамдар өз мәдениетіне, дәстүрлеріне деген құрметпен қатар, көпұлтты қоғамда бейбітшілікті сақтау мен өзара түсіністікті нығайтуға үлес қосады. Бұл болашақта қоғамдағы бірлікті, татулықты және тұрақтылықты қамтамасыз етуге жол ашады. Қазақ тілін үйрену арқылы оқушылар жоғары білім мен мәдениетті меңгеріп, болашақта халықаралық білім ала алатын, әлемдік нарықта бәсекеге қабілетті мамандар болып қалыптасады. Олар өз елінің дамуына, сонымен қатар әлемдік аренада елінің беделін арттыруға үлес қосады.

Қорытынды

Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы қазақ тілін үйрету оқушыларды белсенді қатысуға шақырып, олардың тілдік дағдыларын жан-жақты дамытатын тиімді тәсілдерді қолдануға мүмкіндік береді, қазақ тілін меңгеру үдерісін қазіргі заманға сай, тиімді және қызықты ету үшін қажет. Бұл бағдарлама аясында оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту ғана емес, олардың жалпы тұлғалық дамуына, ұлттық сана-сезімінің қалыптасуына да оң әсерін тигізеді. Бұл бағдарлама аясында әр түрлі оқыту әдістерін үйлестіріп, оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттыру және жоғары нәтижеге жету маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Батырханова, Р. (2022 ж.). Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту: теория және практика. – Алматы: ЖШС «ҚазАқпарат».

2. Мұхамедиева, З. (2024 ж.). Қазақ тілінің оқыту әдістемесі. – Қарағанды: Қарағанды университеті.

3. Мұсабекова, Н. (2024 ж.). Қазақ тіліндегі сөйлеу дағдыларын дамыту. – Алматы: Қазақ университеті.

4. Жолдасбекова, Г. (2023 ж.). Тіл үйренушілерге арналған жаттығулар мен тапсырмалар. – Астана: Мектеп.

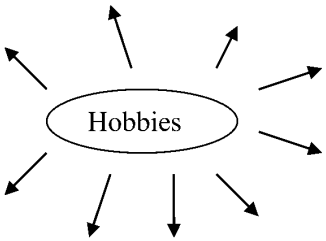
HOBBY

Шаукебаева Индира Актасбаевна
Ақтөбе облысы, Алға ауданы, Қарағаш ауылы,
А. Байтұрсынов атындағы орта мектептің
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

LESSON: Term 1 Hobby	School:	
Date:	Teacher's name: Shaukebaeva Indira	
CLASS: 9	Number present:	Absent:
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to	9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics; 9.4.1.1 understand the main points in extended texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics;	
Lesson objectives	All learners will be able to: - understand the main idea of the text with some support. - enlarge their vocabulary with new words about hobby. - communicate meaning clearly at sentence	
	Most learners will be able to: - use the specific vocabulary in sentences in written tasks. - give an opinion at sentence	
	Some learners will be able to: - express the own idea about the text. - express an opinion	
Previous learning		
Plan		
Planned timing	Planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Resources
Start 5 min	**(W)** Greeting A teacher says to the learners: Good morning my class! How are you? Ok! Thank you. Let's smile to each other and start our lesson. Let's do this rebus. ” ” ” “““ 	PPT slide
3 min 3 min	**(P)** -I want to ask you a question. What is a hobby? Can you give a definition? *Pupil 1:A hobby is an activity that you like to do.* Teacher: Yes, you are right. A hobby is that you enjoy or like to do in your free time. **(P)** Dear pupils let's complete the diagram: 	PPT slide

<table>
<tr>
<td>2 min

3 min</td>
<td>

<table>
<tr><th>Descriptor</th><th>Point</th></tr>
<tr><td>Give 1 definition</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 2-3 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 4-5 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 5-6 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Give 7-8 definitions</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Total</td><td>5</td></tr>
</table>

(Assessment traffic light)</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Middle

5 min

3 min</td>
<td>(G) OK, let’s divided into 5 groups. You are to read short texts and guess what hobby is it? Is it clear?

(Read the text with Jigsaw method)

Such people like to visit different cities, towns and historical places. Some people even visit other countries. They can travel by car, by plane, by train, by bus or on foot. This hobby helps them to learn history, geography and traditions of different people and countries. (Group 1: Travelling)

People like to spend their free time near the rivers or lakes . They often go there with their friends or relatives . They can have a picnic there. They go usually there in summer but some people like to go there in winter too . Also they can boil fish broth (soup) after going there. (Group 2:Fishing)

This hobby is interesting and useful. People try to find or buy different things such as stamps, badges, coins, pictures and dolls. Their collection can be thematic. This hobby helps people to make new friends and to learn some new things about countries and lands, animals and birds, famous people and historical events. (Group 3: Collecting)

This hobby is popular with the people of all ages. People like to go to the stadium or to the sports ground. They are strong and healthy. Their hobby helps to develop their mind and body and teaches them to plan their time.(Group 4: Sports)

People like to go to the library. Some of them have a good collection of books at home. And they are really proud of it.</td>
<td>Handout 1</td>
</tr>
</table>

5 min	They can have different books: fiction, historical novels, books about animals and birds, books about different countries. Their hobby helps them to relax, to learn the world and understand people better. *(Pupil 5 : Reading)* **(P)** -Learners read the story again and answer True/False questions. **Differentiation**: All learners will be able to: - understand the main idea of the text; Most learners will be able to: - give an opinion; Some learners will be able to: - express the own idea about the text; **(I)**You should make up sentences about your hobbies using the information from these sentences: • My hobby is or my hobbies are … • It helps me or it is useful … • I can or I am fond of … • My hobby is (My hobbies are) very interesting because … • I think it is or in my opinion … **Differentiation**: All learners will be able to: - enlarge their vocabulary with new words about hobby; Most learners will be able to: - use the specific vocabulary in sentences in written tasks; Some learners will be able to: - write sentences correctly;	Handout 2 Handout 3
5 min 3 min	5 Thinking hats Red hat considers emotions Yellow hats considers positives and benefits Green hat looks at new ideas Black hat for negativity and things that can go wrong Blue hat controls the 5 hat technique Group assessment 2 stars and wish	

<table>
<tr><td>End

3 min</td><td colspan="2">Reflection
Pupils should fill KWL chart about what did they learn<table><tr><td>Know</td><td>Want to know</td><td>Learned</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>Additional information</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Differentiation- how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?</td><td>Assessment-how are you planning to check learner’s learning?</td><td>Cross-curricular links Health and safety check ICT links Values links</td></tr>
<tr><td>Differentiation by task. Differentiation by sentences.</td><td>Assessment traffic light
Group assessment 2 stars and wish
Teacher formatively assesses learners’ reading comprehension</td><td>Switch off the active board if you do not use it.
Open the window to refresh the air in the classroom during the break.</td></tr>
<tr><td>Reflection</td><td colspan="2">Use the space below to reflect on your lesson.Answer the most relevant questions from the box on the left about your lesson.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3">Summary evaluation</td></tr>
</table>

Such people like to visit different cities, towns and historical places. Some people even visit other countries. They can travel by car, by plane, by train, by bus or on foot. This hobby helps them to learn history, geography and traditions of different people and countries. (Group 1: Travelling) People like to spend their free time near the rivers or lakes . They often go therW\We with their friends or relatives . They can have a picnic there. They go usually there in summer but some people like to go there in winter too . Also they can boil fish broth (soup) after going there. (Group 2:Fishing) This hobby is interesting and useful. People try to find or buy different things such as stamps, badges, coins, pictures and dolls. Their collection can be thematic. This hobby helps people to make new friends and to learn some new things about countries and lands, animals and birds, famous people and historical events. (Group 3: Collecting) This hobby is popular with the people of all ages. People like to go to the stadium or to the sports ground. They are strong and healthy. Their hobby helps to develop their mind and body and teaches them to plan their time.(Group 4: Sports) People like to go to the library. Some of them have a good collection of books at home. And they are really proud of it. They can have different books: fiction, historical novels, books about animals and birds, books about different countries. Their hobby helps them to relax, to learn the world and understand people better. (Pupil 5 : Reading)

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІ БОЙЫНША ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Калиева Наргул Изтаевна
«Бауыржан Момышұлы атындағы №62 ЖББОМ»

Инновациялық технологияларды қолдану арқылы «Көркем еңбек» пәнін оқытудың тиімділігін арттырудың ғылыми негіздерін айқындау және оны әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз ету.

Қазіргі қоғамның жаһандану үдерісінде адамзаттың ғылыми-техникалық прогресс жетістіктерімен жаңа еңбек салаларының қалыптасып дамуына ықпал етуде. Ол адам еңбегінің икемді, қолайлы және тиімді орындалуына мүмкіндіктер жасап келеді. Соның бірі, өндіріс пен қызмет көрсету салаларында заманауи материалдардың пайда болуы, инновациялық технологиялардың, ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың үдемелі дамуы болып табылады.

Бүгінгі күні инновациялық әдістер мен ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушының креативті ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру білім беру жүйесінің алдында тұрған ең негізгі мақсат болып табылады.

Оқытудың инновациялық әдістері мен ақпараттық технологияларды пайдалану – педагогикалық іс-әрекеттердің мазмұны мен формасын толықтыру негізінде оқыту үрдісін жетілдірудің бірден бір жолы. Компьютерлік желілерді, интернет жүйесін, электрондық оқулықтарды, мультимедиалық технологияларды, қашықтан оқыту технологиясын пайдалану оқу орындарында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар кеңістігін құруға жағдай жасайды.

«Көркем еңбек» пәнін оқытудың мақсаты – жеке тұлғаның қалыптасуы және өз ойын білдіруінің негізі ретінде, рухани-адамгершілік мәдениетін дамыту, шығармашылық, кеңістіктік-образдық ойлауын, көркемдік-технологиялық білімінің негізін қалыптастыру. Оқу бағдарламасының мазмұны көркемдік-шығармашылық іс-әрекеттің алуан түрін қарастырады. Сабақта іске асырылатын көркемдік іс-әрекеттің түрлерін «Көркем еңбек» пәнінің мұғалімі анықтайды. Сонымен бірге міндетті түрде көркемдік іс-әрекеттің үш түрі жүзеге асырылады: конструктивті, бейнелеу, сәндік.

Көркем еңбек пәнін өткізуде көптеген жаңа технологияларды пайдаланып, оқушының жаңа материалды толық игеруіне баса назар аударудамыз. Көркем еңбек пәні арқылы әлемді эстетикалық және рухани түрде меңгеруге және тұлғаның өз ойын білдірудің бір тәсілі болып табылады.«Көркем еңбек» пәні оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, кеңістік-образдық ойлауын, рухани-адамгершілік құндылықтарын, қоршаған ортаны эстетикалық, эмоционалдық түрде қабылдауларын қалыптастыруға бағытталған. Түрлі өнер салалары бойынша көркем білімдер мен дағдыларды қалыптастыру, әлемнің біртұтас бейнесін қалыптастыруға, оқушылардың көркемдік қабілеттерін, кеңістікті және көру арқылы қабылдауларын, елесті, есте сақтау, зейін мен қиялды дамытуға негіз болып табылады. Көркем және басқа түрлі материалдар, құралдары мен тәсілдерін қолдану оқушылардың сенсорикасын, қолдың моторикасын және көзбен нақты мөлшерлеуін дамытады.

Ертеңгі күннің бүгінгіден де гөрі нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға апаратын құдіретті күш тек білімге ғана тән. Білім беруді ізгілендіру, ақпараттандыру – бүгінгі заман талабы. Ақпараттық білімнің, адамның ортамен өзара қарым-қатынасын үйлестіру және жаңа қоғамда ақпараттық технологияны пайдалану, ақпараттық мәдениетпен байланысын кеңейту мүмкіндіктері мол кезде өркениеттің өсуі ақпараттық қоғамның қалыптасуымен тікелей байланысты екенін ескерсек, қазіргі кездегі білім мен техниканың даму деңгейі әрбір адамда сапалы және терең білім мен кәсіби іскерліктердің болуын, жастардың белсенді шығармашылықпен жұмыс істеуін талап етеді. Пәндерді оқыту әдістемесіне интернет жүйесін қосу – сапалы білімнің қайнар көзі болады. Интернет жүйесі арқылы оқыту оқушылардың өзара ақпарат алмасуын жеделдетеді, танымдық қызметін арттырады, білім алуға қызығушылығын ұлғайтып, өз бетінше ізденуге ұмтылдырады. Оқушылардың мұндай қабілеттерін дамытатын, танымдық іс-әрекетін қалыптастыратын, әрине, мұғалім екені даусыз. Оқытудың бұл жүйелерінде мұғалім тек басшылық жасап ұйымдастырушы, бағыттаушы рөлінде болады.Ақпараттық-коммуникативтік технология жағдайындағы оқыту үдерісінің функциялары: оқыту, тәрбиелеу, дамыту, ақпаратты болжамдау және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Ақпараттық-

коммуникативтік технологиялардың оқу-тәрбие үдерісіне енуі мұғалімге жаңа бағыттағы мақсаттар қояды. Олар:

• өз пәні бойынша оқу-әдістемелік электрондық құрылым жасақтау, әдістемелік пәндік Web-сайттар ашу;

• әртүрлі компьютерлік желілерді қолдану.

«Ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік деген не?» деген сұраққа келесідей жауап беруге болады: «Ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік – бұл оқу, тұрмыс және кәсіби бағыттағы міндеттерді анықтауда ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеттілігі». Ақпараттық құзыреттілік:

- сыни тұрғыдан ұсынылған ақпараттар аясында дұрыс шешім қабылдауға;
- өз бетімен мақсат қоюға және оны қорғауға, мақсатқа жету үшін танымдық қызметті жоспарлауға және жүзеге асыруға;
- ақпаратты өз бетімен табуға, талдауға, іріктеу жасауға, қайта қарауға, сақтауға, түрлендіруге және тасымалдауға, мүмкіндігінше заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Көркем еңбек сабақтарында ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқушылардың ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыру, заманауи ақпараттық технологияларды, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарын тиімді пайдалану оқушының шығармашылық қабілетін дамытуға ықпал етеді. Оқушылардың ақпараттық құзыреттілігі мен ақпараттық мәдениетін қалыптастыруда сабақ барысында әр түрлі Word-wall,Quizizz , Kahoot,Padlet оқу ресурстарын қолданамын.

Сабақта ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

оқушының жеке дара жұмысы;

• аз уақытта мол білімге қол жеткізіп, уақытты үнемдеу;
• білім, білік, дағдыларын тест арқылы бақылау;
• шығармашылық тапсырмалар орындау;
• қашықтықтан оқу мүмкіндігінің туындауы;
• қажетті ақпаратты аз уақыттың ішінде табу мүмкіндігі;
• экономикалық тиімділігі;
• іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйрену;
• қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақпен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып үрдістерін әртүрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезіну мүмкіндігі;
• оқушының ой-өрісін дүниетанымын кеңейту.

Ақпараттық технологияларды пайдаланудың артықшылықтары

1. АКТ оқытудағы тақырып шеңберіндегі не қандай да уақыт аралығында айтылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады.

2. Оқыту жүйесінің көпдеңгейлі жетілдірілуі оқу сапасын арттырады.

3. Оқушы өз бетімен немесе өзге оқушылармен топтасып бірге жұмыс істеуге мүмкіндік алады.

4. Оқушының танымдық іс-әрекеттері күшейіп, өзіндік жұмыстарды тез орындау мүмкіндіктері жетіледі.

Осындай оқыту құралдарының бірі – цифрлық білім беру ресурстары. Цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану арқылы оқушы өзбетімен шығармашылықпен айналысуға, теориялық білімін өмірмен ұштастыруға мүмкіндік алады.

Заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялар арқылы жүзеге асырылатын оқыту процесі оқушының жаңаша ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итермелеп, нәтижесінде өздерінің кәсіби әлеуетінің қалыптасуына жол ашады. Бүгінгі таңдағы ақпараттық қоғам жағдайында, оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және компьютерлік оқыту ісін дамытатын жалпы заңдылықтардан тарайтын инновациялық технологияларды ғана тиімді деп санауға болады. Оқушылардың заманауи ақпараттық коммуникативтік технологиялар көмегімен қалыптасатын және жүзеге асырылатын ойлау қабілеті дәстүрлі технологиялар арқылы берілетін ойлау жүйесінен өзгеше болатындықтан, тек ойлау қабілеті түсінігі ғана емес, қабылдау, есте сақтау жоғарғы деңгейде болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ұ.Жазықбаева. Жаңа адамды тек жаңашыл ұстаз тәрбиелейді. Шымкент,2021.

2. Т.Ш.Оралбекова Технология оқулығы. Алматы, 2016.

3. Т.Ш.Оралбекова Әдістемелік құрал (технология), Алматы, 2020

4. Көркем еңбек. Білім беру мазмұнын жаңарту аясындағы көркем еңбек оқу бағдарламасы. –Астана, Ы.Алтынсарин ат. Ұлттық білім беру Академиясы, 2020 – 58 б.

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950х3510 пикселден (6х12 мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 ppi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса санда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950х3510 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 ppi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru